

sehir

kültür sanat

MAYIS HAZİRAN TEMMUZ AGUSTOS 2026



ISSN: 2548-0064

BİR GASPIRALI GEÇTİ KAYSERİ'DEN

SOFADAN KONAĞA: GAVREMOĞLU KONAĞI

ERCIYES'İN GÖLGESİNDEN AVRUPA'NIN SOFRALARINA:
KAYSERİ PASTIRMASI'NIN ULUSLARARASI TESCİL HİKÂYESİ

**ZAMANA YENİLEN BİR KENT FOTOĞRAFININ
TEKNOLOJİ KULLANIMI İLE DÜŞÜNDÜRDÜKLERİ**

61



KAYSERİ
BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYESİ
www.kayseri.bel.tr

KAYSERİ BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ'NDEN KİTAP SEVERLERE KEYİFLİ BİR UYGULAMA!



**DİJİTAL
KÜTÜPHANE ARTIK
CEBİNİZDE**

**ÜCRETSİZ
1000'LERCE
KİTAP**



**UYGULAMASINI
HEMEN İNDİRİN!**



**DR. MEMDUH
BÜYÜKKILIÇ**
KAYSERİ BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYE BAŞKANI



KAYSERİ BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ
KÜTÜPHANELERİ



ŞEHİR KÜLTÜR SANAT

2026 Sayı: 61 (Mayıs-Haziran-Temmuz-Ağustos)

Ücretsizdir

Yerel Süreli Yayın

Issn: 2548-0081

E-issn: 2564-7113

İMTİYAZ SAHİBİ

Kayseri Büyükşehir Belediyesi adına

Kayseri Büyükşehir Belediyesi Genel Sekreteri

Hüseyin BEYHAN

GENEL YAYIN YÖNETMENİ VE SORUMLU YAZI

İŞLERİ MÜDÜRÜ

Erkan KÜP

YAYIN KURULU

Erkan KÜP

Mustafa ERDOĞDU

Gürcan SENEM

Fehmi GÜNDÜZ

FOTOĞRAF KURULU

Ali SARAÇOĞLU

Abdullah KOÇ

Nuri KARAKOL

Fatih S. Mehmet ÇOLAK

REDAKSİYON

Rumeysa ERSÖZLÜ

KAPAKTAKİ FOTOĞRAF

Recep Tayyip Erdoğan Millet Bahçesi

Gün Batımı / Abdullah Koç



İLETİŞİM

Milli Mücadele Müzesi

Tacettin Veli Mah. İnönü Bulvarı No. 72

38050 Melikgazi / KAYSERİ

T: (0352) 220 70 50 - 90

sehir38@kayseri.bel.tr

şehir

kültür sanat



TASARIM

Deniz DOĞAN

BASKI

Önder Ofset Matbaa

Yenidoğan Mah., 1. Cad., No: 32, Kocasinan, Kayseri

+90 352 331 44 00

Bu dergide yer alan yazı, makale, fotoğraf ve illüstrasyonların elektronik ortamlar da dâhil olmak üzere çoğaltılma hakları yalnızca Kayseri Büyükşehir Belediyesine aittir. Yazılı izin olmadıkça makul alıntılar dışında bir kısmının ya da tamamının çoğaltılması yasaktır. Yayımlanan yazıların hukuki sorumluluğu yazarlarına aittir.



Şehir'imizden Selamlar!



Dergimizin yeni sayısında Kayseri'mizi her yönüyle ele almaya devam ederken dopdolu bir sayıyla huzurlarınızdayız. Medeniyet; yalnızca geçmişte kurulmuş büyük şehirlerin, görkemli yapıların ya da tarih kitaplarında yerini almış hadiselerin adı değildir. Medeniyet; her gün yeniden üretilen, yaşatılan, geliştirilen ve gelecek nesillere emanet edilen canlı bir kültür iklimidir. Bu nedenle kültür ve sanat alanında ortaya konulan her eser, yapılan her çalışma ve yayımlanan her yayın bir şehrin medeniyet yürüyüşünün sessiz fakat en güçlü adımlarındandır.

Yerel yönetimlerin asli görevlerinden biri de işte bu yürüyüşü diri tutmaktır. Şehirlerin hafızasını koruyan, kültürel birikimini kayıt altına alan, sanat ve düşünce hayatını destekleyen her faaliyet; geleceğe bırakılan kalıcı bir iz, yarınlara uzanan sağlam bir köprüdür. Kayseri Büyükşehir Belediyesi olarak kültürü yalnızca desteklenen bir alan değil, şehir kimliğinin temel unsurlarından biri olarak görüyoruz. Çünkü biliyoruz ki kültürünü yaşatan şehirler geleceğini de inşa eden şehirlerdir.

Bu anlayışla hazırladığımız Şehir Kültür Sanat dergimizin 61. sayısıyla yeniden siz değerli okuyucularımızla buluşmanın mutluluğunu yaşıyoruz. Her sayımızda olduğu gibi bu sayımızda da Kayseri'mizin tarihine, sanatına, edebiyatına ve düşünce dünyasına ışık tutan birbirinden kıymetli araştırmalar, incelemeler ve denemeler sizleri bekliyor. Alanlarında yetkin akademisyenlerimizin, araştırmacılarımızın, yazarlarımızın ve kültür insanlarımızın kaleminden çıkan bu çalışmaların şehrimizin

kültürel hafızasına önemli katkılar sunacağına inanıyorum.

Beni ayrıca memnun eden hususlardan biri de dergimizin ilk sayısından bu yana Belediye'mizin farklı birimlerinde görev yapan kıymetli çalışma arkadaşlarımızın bu kültür yolculuğuna gönülden iştirak etmeleridir. Bürokrasinin yalnızca hizmet üreten değil aynı zamanda düşünen, araştıran, yazan ve kültürel hayata katkı sunan bir anlayışta buluşması belediyeciliğin en anlamlı yönlerinden biridir. Kurumsal birikimin kültürel üretime dönüşmesi şehrimizin geleceği adına büyük bir kazanımdır.

İnanıyorum ki medeniyet ancak ortak emekle büyür. Her araştırma, her makale, her kitap ve her dergi geçmişle gelecek arasında kurulan yeni bir köprüdür. Bizler de bu köprü'nün sağlam taşlarını yerleştirmeye, Kayseri'nin köklü medeniyet birikimini yarınlara aktarmaya devam edeceğiz.

Bu sayımızın ilk yazısı olan portre bölümünde Osman Gerçek, "Bir Gaspıralı Geçti Kayseri'den" makalesi ile İsmail Gaspıralı ve aile mensuplarını çok güzel anlatmış. Dursun Çiçek hocamız "Akabe Kitabevi: Kitabın, Bilginin ve Mekânın Yer Tutması" yazısı ile yıllarca Kayseri'mize hizmet veren Akabe Kitabevi'ni mekân ile bütünleştirmiş. Diğer bir yazımız, eğitimci Erkan Küp'ün kaleminden, şehrimizde eğitim ve kültür alanında hizmet veren KAYMEK birimimizi "Toplumsal Dönüşümde Yerel Eğitim Kurumlarının Rolü: KAYMEK Örneği" makalesi ile çok güzel izah etmiş; ilgiyle okuyacağınızı düşünüyorum.

Bir diğer yazımızda Ticaret Odası Başkanımız Sayın Ömer Gülsoy "Erciyes'in Gölgesinden Avrupa'nın Sofralarına: Kayseri Pastırması'nın Uluslararası Tescil Hikâyesi" başlığı altında şehrimizin marka değeri olan pastırmanın ana vatanının Kayseri olduğunu ve bunun Avrupa nezdinde resmileştiği süreci anlatmış.

Dergimizin hazırlanmasında emeği geçen bütün yazarlarımıza, akademisyenlerimize, araştırmacılarımıza ve çalışma arkadaşlarımıza teşekkür ediyor; 61. sayımızın kültür ve sanat hayatımıza değerli katkılar sunmasını dileyerek siz kıymetli okuyucularımıza sevgi ve saygılarımı sunuyorum.

Dr. Memduh Büyükkılıç
KAYSERİ BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE BAŞKANI

İçindekiler...

PORTRE

Bir Gaspıralı Geçti Kayseri'den
Osman Gerçek

● 6



ŞEHİR VE MİMARİ

Sofadan Konağa: Gavremoglu Konağı
Akgül Zor

● 12



ŞEHİR VE MEKÂN

Akabe Kitabevi: Kitabın, Bilginin ve Mekânın Yer Tutması
Dursun Çiçek

● 18



ŞEHİR VE BİYOGRAFİ

Kayseri'nin Kültür ve İstiklal Hafızasında Bir Mihenk Taşı: Nuh Mehmet Turancı (1890-1937)
Mustafa Savranlar

● 24

ŞEHİR VE TURİZM

"Socratic Dialogue" Grubu ile Kayseri Tarihi ve Kültürü Üzerine Sohbetler
Gürcan Senem

● 27

ŞEHİR VE MARKA

Erciyes'in Gölgesinden Avrupa'nın Sofralarına: Kayseri Pastırması'nın Uluslararası Tescil Hikâyesi
Ömer Gülsoy

● 31



ŞEHİR VE KÜLTÜR

Türk Dünyası Kültür Başkenti Kayseri
Fehmi Gündüz

● 37



KAYBOLAN MESLEKLER

Semaver Üretimi de Bitti
Ahmet Sivacı

● 42

ŞEHİR VE EDEBİYAT

Gönlümdeki Dağlar Üzerine

Muammer Yılmaz

● 48



ŞEHİR VE EĞİTİM

Toplumsal Dönüşümde Yerel Eğitim Kurumlarının Rolü: Kaymek Örneği

Erkan Küp

● 54



ŞEHİR VE FOTOĞRAF

Zamana Yenilen Bir Kent Fotoğrafının Teknoloji Kullanımı ile Düşündürdükleri

Osman Özsoy

● 65



KENT KONSEYİ

İncesu'nun Tarihi ve Kültürel Mirası

Cengizhan Koca Bayram

● 76



ŞEHİR VE ULAŞIM

Kayseri'mizde Yollar

Mustafa Türkmen

● 79



SOFRA

Taş Kadayıf

Şehir Kültür Sanat

● 86



KÜLTÜRDEN

Haberler

Şehir Kültür Sanat

● 88

Bir Gaspıralı Geçti Kayseri'den

OSMAN GERÇEK

İsmail Gaspıralı; “Dilde, işte, fikirde birlik” anlayışıyla İslam dünyasının önemli bir parçası olan Türk topluluklarının birleşmesini savunan önemli bir düşünürdür. 20 Mart 1851’de Kırım Bahçesaray yakınlarındaki Avcıköy’de doğan Gaspıralı, ilk eğitimini yerel Müslüman mektebinde aldıktan sonra askerî eğitim almak için Rusya’da çeşitli okullara devam etti. Ancak Girit isyanına katılma arzusuyla Türkiye’ye geçmeye çalışırken yakalandı ve askerî kariyeri sona erdi.

1880’de İstanbul’a gelerek dönemin aydınlarıyla tanışan Gaspıralı, burada edindiği fikirlerle 1883’te Tercüman gazetesini kurdu. Bu gazete, Kırım’daki ilk ve Rusya Müslümanları arasındaki üçüncü Türkçe gazete olma özelliğini taşıyordu. Tercüman gazetesi, Türk dili konuşan toplumlar arasında iletişimi sağlamak ve eğitim reformu için büyük bir araç hâline geldi.



↑ Dr. Haydar İsmail Gaspıralı



Gaspıralı, eğitimde yeni yöntemler geliştirmek amacıyla 1884'te Bahçesaray'da bir okul açtı. Usul-i Cedid adı verilen bu sistem, okuma ve yazmanın yanı sıra dinî ve dünyevi bilgileri de içeren bir müfredat sunuyordu. Ayrıca Türk kadınlarının eğitime öncülük ederek ilk Usul-i Cedid Kız Mektebi'ni açtı. Gaspıralı'nın himayesinde 1905'te Rusya Türkleri'nin ilk kadın dergisi "Âlem-i Nisvan" ve 1906'da ilk çocuk dergisi "Âlem-i Sıbyan" yayın hayatına başladı.

Gaspıralı, Türk dünyasının birleşmesi için çaba gösterirken, ortak bir edebî dil geliştirme hedefiyle de çalıştı. 1914 yılında, Türklerin dillerini sadeleştirerek birleştirebileceklerini ifade etti. Hayatı boyunca Türk toplumunu birlik ve dayanışmaya çağıran Gaspıralı, 24 Eylül 1914'te Bahçesaray'da vefat etti. Cenazesi büyük bir kalabalık tarafından karşılandı ve Kırım Hanlığı'nın kurucusu Hacı Giray Han'ın türbesinin yanına defnedildi.

İSLAMCI BİR TÜRK OLARAK "DİLDE, İŞTE VE FİKİRDE BİRLİK" FİKRİNİ SAVUNDU

Gaspıralı tüm Müslümanların sorunlarının benzerlik gösterdiğine ve ortak paydada çözüm bulunmasının ya da çözüme dönük iş birliği ve dayanışma sağlanmasının gerekliliğine inanıyordu. Gaspıralı'nın tasavvurundaki "birlik" düşüncesi sadece

"Türklüğü" ifade etmiyor, İslami bir çatı altında birlik ve dayanışma ruhunu da içeriyordu.

İslamcılık, İttihad-ı İslam ve İstanbul lehçesi İsmail Gaspıralı'da bir bütündü. Rusya'nın Türkleri kabilelere ayırıp onları birer millet, lehçeleri de birer dil sayıp ayrılığı körüklemesine ve kökleştirmesine karşı İslamcı bir Türk olarak "dilde, işte ve fikirde birlik" idealinin kurucusu ve savunucusu oldu.

Gaspıralı'nın başlıca eserleri arasında "Russkoye Musulmanstvo", "Salname-i Türki", "Mirat-ı Cedid" ve "Avrupa Medeniyetine Bir Nazar-ı Muvazene" gibi önemli çalışmalar bulunmaktadır. Türk ve Müslüman toplumlarının eğitim reformu ve birleşmesi konusundaki mücadelesi, günümüzde de ilham kaynağı olmaya devam etmektedir.

GASPIRALI'NIN AİLE MENSUPLARI

Gaspıralı İsmail, çalışmalarında önemli bir destekçi olan ikinci eşi Zühre Akçura ile 1880'lerin başında evlenmiştir. İsmail Bey'in çocukları babalarının fikirlerinin ve mücadelesinin takipçisi olmuşlardır. Zühre hanımdan olan ilk oğlu Refat, 1884 doğumlu olup babasının vefatından sonra Tercüman gazetesinin sahibi olmuştur. Kızı Şefika Gaspıralı, Kırım Tatar ve Türk Dünyası'nda kadın hareketinin öncülerindendir ve Azerbaycan'ın ilk başbakanlarından Nesip Yusufbeyli ile evlenmiştir. Şefika, hayatı boyunca babasının fikirlerini sürdürmüş ve Kırım Millî Hareketi'nde aktif rol almıştır. 1975 yılında İstanbul'da vefat etmiştir. İsmail Bey'in diğer çocukları Haydar Ali, Cevdet Mansur ve Behiye olup ilk eşinden Hatice adında bir kızı daha vardır.

MEMLEKET HASTANESİ DOKTORU HAYDAR GASPIRALI

İsmail Gaspıralı'nın Kayseri ile yolu kesişen oğlu Haydar Ali, kendi ifadesiyle "Haydar İsmail Gaspıralı"dır.

Haydar İsmail Gaspıralı, Türk dünyasının önemli düşünce adamlarından biri olan İsmail Gaspıralı'nın oğlu olarak Kırım Tatar Türkü kökenli bir ailede dünyaya gelmiştir. Haydar Bey'in ailesi, tarihin zorlu dönemlerinde önemli mücadeleler vermiştir. İsmail Gaspıralı'nın büyük oğlu Rıfat Bey, 1924 yılında Kırım'da hayata veda etmiştir. Diğer kardeşleri Şefika Hanım, Nigâr Hanım ve Mansur Bey ise farklı zamanlarda İstanbul'a göç ederek burada yaşamlarını sürdürmüşlerdir.



↑ Gaspıralı İsmail

Haydar İsmail Bey yaklaşık 50 yıl boyunca doktorluk yapmış, tıp dergilerine yazdığı makalelerle de bilim dünyasına katkıda bulunmuştur. Ancak hayatı pek de kolay olmamıştır. Babasının vefatı ve 1917'deki Bolşevik İhtilali sonrası Kırım'da zor günler geçirmiştir. Tercüman gazetesinin sahibi olan Gaspıralı ailesi Bolşevikler tara-

fından göz hapsine alınmış, gazetenin kapatılması için yoğun baskılara maruz kalmıştır. Bu baskılar sonucunda Tercüman gazetesi 23 Şubat 1918 tarihinde kapatılmıştır. Şefika Hanım bu durumu "Öldürülmektense ölmeyi tercih ettik." sözleriyle ifade etmiştir.

Tercüman matbaasını kaybetmemek için mücadele eden Gaspıralı ailesi matbaanın Sivastopol'da satılmasına engel olmaya çalışmış, ancak bu süreçte büyük bir yorgunluk yaşamışlardır. Haydar Bey matbaanın satılmasına engel olduktan kısa bir süre sonra silahla yakalanarak tutuklanmıştır. Aile üyeleri zorunlu olarak Konrat'a kaçmak zorunda kalmışlardır. Haydar ile Mansur Gaspıralı bir fırsatını bulup hapisten çıkarak İstanbul'a gitmişlerdir. Ancak aile bu süreçte dağılmıştır.

Cumhuriyet sonrasında, 1926 yılında İstanbul'da Türkiye Komünist Partisi yanlılarına yönelik başlatılan müsadere Doktor Gaspıralı da payına düşeni alır. Karadeniz üzerinden Kırım'dan, yani o gün için Rusya'dan gelen Türklerin birçoğu TKP'li olma zannıyla sorgulanıp gözaltına alınıyor veya tutuklanıyorlardı.

Haydar Gaspıralı 1919 yılında Türkiye'ye gelerek Mekteb-i Tıbbiyede eğitim almış ve yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nin yetiştirdiği ilk doktorlardan biri olmuştur. Ablası Şefika, ekonomik zorluklara rağmen kardeşini destekleyerek okulunu bitirmesine yardımcı olmuştur.

EŞİ FATMA NAZLI HANIM KAYSERİ LİSESİ ÖĞRETMENLERİNDEN

Haydar İsmail Kayseri'ye geldiğinde burada uzun yıllar kalarak memleketine hizmet etmiştir.



Belki de o dönem için Talas Amerikan Hastanesi'nde görev yapan Amerikalı doktorlar dışında Kayseri'de görev yapan ilk Türk doktorlardan biridir Haydar Gaspıralı. 1904 İstanbul doğumlu eşi Fatma Nazlı Hanım ise Türkçe/edebiyat/felsefe öğretmeni olarak 1933-1941 yılları arasında Kayseri Lisesinde görev yapmıştır.

Haydar İsmail Gaspıralı'nın hayatı, zorlu koşullara rağmen azimle dolu bir mücadelenin hikâyesidir. Doktorluk mesleği aracılığıyla hem kendi toplumuna hem de ülkesine önemli katkılarda bulunmuştur.

DOKTOR GASPIRALI'NIN MUAYENEHANESİ



Doktor Haydar İsmail, 1924 yılında Kayseri'de hizmete açılan Memleket Hastanesinde dâhiliye mütehassısı olarak görev yapmıştır (1930). Şark görevini Kayseri'de tamamladıktan sonra sevdiği Kayseri şehrinde ayrılmak istememiş, Kaleönü'nde bir muayenehane açarak bir süre daha burada hizmetlerine devam etmiştir. Muayenehane olarak kullandığı bu iki katlı bina 1920'lerin sonunda Mehmet Lütfi Serim tarafından inşa edilmiş olup geçen yıllar içerisinde yıkılmadan bugünlere gelebilmiştir.

DOKTOR HAYDAR İSMAİL GASPIRALI'NIN ÜRGÜPLÜ EVLATLIĞI "SIHHİYE MUSTAFA"

Kayseri'nin 75 km uzağındaki Ürgüp'ün Sofular köyünden gelen Mehmet Hoca adında bir adam, altı yaşındaki oğlunu, şiddetli karın ağrısı nedeniyle Doktor Haydar Gaspıralı'nın görev yaptığı Memleket Hastanesine getirir. Çocuğun durumu oldukça ciddidir. Haydar İsmail çocuğun iyi bir bakıma ihtiyacı olduğunu belirterek ilaçlarını düzenli kullanmalarını ve iki ay sonra tekrar gelmelerini söyler.



Akşam eve döndüğünde eşi Nazlı'ya köyden gelen hasta çocuktan bahseder. Yedi yıldır çocuk hasreti çeken bir aile olarak o çocuğu çok sevdiğini anlatır. Kocasının bu duygularına ortak olan Nazlı çocuğu görmek için sabırsızlıkla bekler.

İki ay sonra, adı Mustafa olan sevimli çocuk muayeneye gelir. Doktor Haydar, Nazlı ile beraber Mustafa'yı gördüğünde çocuğun ağrısının hafıflediğini, ancak tam olarak geçmediğini fark eder. Mehmet Hoca'ya çocuğa iyi bir bakım gerektiğini söyleyerek Mustafa'yı evlatlık olarak almak istediklerini, bakımını üstlenip onu okutacaklarını ifade eder. Başta itiraz eden Mehmet Hoca, bu varlıklı ailenin teklifini kabul eder; zira annesi vefat etmiş olan hasta çocuk için bu bir kurtuluş fırsatıdır.

1934 yılında evlatlık olarak Gaspıralı ailesine katılan Mustafa ile beraber, bu ailenin ilgilendiği, zaman zaman eve gelen dört yetim çocuk daha vardır. Bu süreçte Gaspıralı ailesinin bir kızı dünyaya gelir ve adı İnci konur.

Okula gönderileceği sözü babasına verilmesine rağmen Mustafa okula gönderilmez. Bunun yerine Öğretmen Nazlı Hanım Mustafa'ya okuma yazmayı kendi evinde öğretir. 1930'lu yılların sonlarına doğru Gaspıralı ailesi Kayseri'den İstanbul'a göç etmeye karar verir. Ailenin ve İnci'nin ısrarlarına rağmen

Mustafa İstanbul'a gitmek istemez ve köyüne geri döner.

Mustafa köyüne döndüğünde babasının başka bir kadınla evlendiğini öğrenir. Üvey annesinin onu kendi kızıyla evlendirmek istediğini anlayan Mustafa, bu duruma sıcak bakmaz. Gaspıralı ailesinin yanına dönmeye karar verir. Gaspıralı ailesi ona "İstedğin zaman İstanbul'a gelebilirsin." diyerek açık kapı bırakmışlardır.

İstanbul'a döndüğünde Mustafa'nın en önemli sorumluluğu kardeşi İnci ile ilgilenmektir. İnci'yi okula götürüp getirmek ve derslerine yardımcı olmak Mustafa'nın önceliği olur. Bu süreçte Doktor Haydar Bey'in kütüphanesinde bulduğu kitapları okumaya çalışır; çoğunlukla aileden gizli okuduğu bu kitaplar, ona yeni bilgiler kazandırır.

Doktor Haydar, Mustafa'nın tıpla ilgili kitapları okuduğunu öğrendiğinde hayrete düşer. Mustafa ile alanıyla ilgili sohbetler yapmaya başlar ve onu hastaneye götürerek iğne yapmayı öğretir. Mustafa 18 yaşına geldiğinde, köyde ikinci evliliğini yapan babası tarafından zorla evlendirilmek istenir. Bu evliliğe ikna olan Mustafa, eşini köyde bırakarak İstanbul'a gidip gelmeye başlar.

Askerlik çağı geldiğinde zayıf olduğu gerekçeyle askerliği ertelenir. Ertesi yıl Haydar Bey'in yardımlarıyla Hadımköy Askerî Hastanesi'nde sıhhiye onbaşı olarak göreve başlar, üç yıl boyunca burada görev yapar. 1948 yılında bir kızı olur. 1950'de babası vefat edince köyüne kesin dönüş yapmaya karar verir. Ailesi ve kardeşleri bir aile büyüğüne ihtiyaç duymaktadırlar.

Artık köyünde Sıhhiye Mustafa olarak tanınan Mustafa Naz, burada hastalarına şifa olmaya çalışır. Hem köy işlerine hem de muayene işlerine yoğun bir şekilde zaman ayırır. Çevre köylerden gelen hastaları evinde ağırlamak durumunda kalır. Kayseri ve çevresinde Doktor Haydar'ın talebesi olarak tanınan Mustafa, hastane doktorlarının da güvenini kazanır. Doktor Haydar ona bazı teknik aletler ve ilaçlar konusunda yardımcı olurken, İstanbul'dan da kutu kutu ilaç göndermektedir. Reçete yazma yetkisi olmamakla birlikte güvendiği doktorlardan ilaç yazdırır. Her gün evinin kapısında 15-20 hastanın tedavisiyle ilgilenmektedir.

1957 yılında eşini kaybeden Mustafa bir yıl sonra başka bir kadınla evlenir ve ondan üç çocuğu olur. Gaspıralı ailesiyle ilişkileri devam eder, İnci ile

kardeş gibi olurlar. İnci ona o kadar düşkündür ki evlenip oğlu olduğunda adını Mustafa koyar.

Köyünde zorluklarla mücadele eden Sıhhiye Mustafa insanlara yardım etmeye devam eder. 1979 yılında, genç denebilecek bir yaşta, henüz 53 yaşındayken vefat eder.

DOKTOR HAYDAR İSMAİL GASPIRALI'NIN KAYSERİ'DEKİ TIBBÎ ARAŞTIRMALARI

Doktor İsmail Gaspıralı, Kayseri'de gerçekleştirdiği araştırmalar sonucunda özel ve şifalı bir çamur kaynağı keşfetmiştir. Bu çamurun analiz ve incelemesi için büyük bir çaba sarf etmiştir. Kırım'da yaşadığı dönemlerde, Sak ve Monyak tuz göllerindeki çamur evlerinin çeşitli hastalıklara şifa bulmak için kullanıldığını gözlemlemiştir. Özellikle

kötürüm hastalarının tedavisinde bu çamur evlerinin faydalı olduğunu bilmektedir.

Kayseri'ye 12 km mesafedeki Hasanarpa köyünde böyle bir çamur kaynağı bulunduğunu duyduğunda hemen inceleme yapmak üzere bölgeye gitmiştir. Bir memba suyunun birikintisinde yer alan çamur yığınının bakımsız ve konforsuz bir durumda olduğunu tespit etmiştir.

Hasanarpa ve Yazır köyü arasında yer alan

bu su membaı, 1990'lı yıllara kadar halk arasında bilinmekteydi. Yere çakılmış bir artezyen borusundan yaklaşık her on beş dakikada bir fışkıran su, etrafta bekleyen insanlar tarafından kaplara doldurularak şifa niyetine içilmekteydi. Ancak zamanla bölgede hayvancılığın artması ve besi ahırlarının çoğalmasıyla su kaynağı bozulmuş ve kaybolmuştur.

Aynı zamanda, Doktor Haydar İsmail, Kayseri'nin 40 km uzağında bulunan Tuzhisar Gölü civarındaki tuz çamuruyla ilgili de çeşitli araştırma ve

gözlemler yapmış, tahlil için gerekli yerlerle görüşmeler gerçekleştirmiştir.

Doktor Haydar İsmail Gaspıralı İstanbul'a gittikten sonra, 1938-1939 yılları arasında İstanbul Sümerbank Hastanesinde başhekimlik yapmıştır. Alman Kültür Derneği, Fransız Kültür Derneği, Türkistan Derneği, Kırım Kültür Derneği, Etıbba Odası ve Hastahane Müttehassısı Cemiyeti üyesidir. Deniz sporlarını sever, ava meraklıdır. "Çamur Tedavisi" adında bir eseri ve mesleki makaleleri vardır.

DOKTOR HAYDAR GASPIRALI'NIN VEFATI

Doktor Haydar İsmail Gaspıralı, Türk düşünce



dünyasına çok önemli katkıları olan fikir ve aksiyon adamı bir babanın oğlu olarak Gaspıralı isminin ağırlığını çoğu zaman üzerinde hissetse de daha sade ve daha çekingen bir yaşam sürmüştür.

Haydar İsmail Gaspıralı 15 Eylül 1977 yılında İstanbul'da vefat etmiş ve cenazesi Edirnekapi mezarlığına defnedilmiştir. Eşi Fatma Hanım 1991 yılında, kızı İnci Ertem de 1997 yılında vefat etmişlerdir. ■

KAYNAKÇA:

Gaspıralı, İsmail Bey, TDV İslam Ansiklopedisi. Yücel Özata, Sıhhiye, Mustafa Naz, <https://www.sofular-urgup.com/Makale/68/14>

Türk Yurdu, Sayı: 402, Şubat 2021, Mustafa Kılıç-Filiz Kılıç, Doktor İsmail Gaspıralı ve Sofularlı Sıhhiye Mustafa Naz.

Kırımın Sesi Gazetesi, Emel Vakfı Sitesi, Kırımlılar Derneği'nden Prof. Dr. Hakan Kırımlı, Zafer Karatay görüşmeleri.

Tan Gazetesi, 1 Ağustos 1935, arşiv.



↑ 21 Ağustos 1935, Tan Gazetesi

ŞEHİR VE MİMARİ

Sofadan Konağa: Gavremoğlu Konağı



AKGÜL ZOR

Rest. Uzm. Y. Mimar

Tarihî yapılar, insanların toplumsal kimliğini oluşturan kültürel bağların en önemli delilidir. Bu nedenle her toplum kendi kültürel ve geleneksel değerlerini içinde barındıran bu yapıları koruyup gelecek nesillere aktarmaya çalışmaktadır.

Bu yapılardan biri olarak Türk-İslam toplumunun kültürel yadigârı olan Gavremoğlu Konağı, Kayseri’de Osmanlı İmparatorluğu Dönemi’nde başlayan şaşalı yaşamını Cumhuriyet Dönemi’nde de sürdürmüştür. Konak, uzun yıllar bulunduğu mahalleye adını vermiştir. Yapı, Kayseri merkezinde hâlen ayakta kalabilen üç tarihî Müslüman evinden biridir; ancak günümüze geldiğimizde başıboş kalmış, işgalcilerin yağmalamasıyla çoğu tarihî yapının makûs talihini yaşamıştır. Öyle ki Prof. Dr. Vacit İmamoğlu 2006 yılında yayımlanan “Geleneksel Kayseri Evleri” kitabında Gavremoğlu Konağı için üzülerek “Artık onarılamaz düzeyde harap oldu.” demektedir.

İNSANSIZ

İnsan nefesi olmadan

Nasıl ısınacak

O görkemli sofalar?

Nasıl aydınlanacak

Harem odaları

Karanlık tokanalar?

V. İmamoğlu

Yapıya zarar veren eklerle, özgün yapı malzemelerinin yok olmasıyla ve bunların üstüne geçirdiği yangınlarla sadece özgün sofasının bir kısmı ayakta kalan konağın; 2018 yılına gelindiğinde Sayın Dr. Memduh Büyükkılıç'ın Melikgazi Belediyesi başkanlığı döneminde Melikgazi Belediyesince kamulaştırılarak mimar Hayriye Nur Özamaratlı tarafından rölöve,¹ restitüsyon² ve restorasyon³ projeleri hazırlanmıştır. Kayseri Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulunun 10.05.2018 tarih ve 3266 sayılı kararı ile restorasyon projeleri onaylanmış ve hemen akabinde restorasyon çalışmalarına başlanmıştır. Restorasyon uygulamaları devam ederken konak 2020 yılında Kayseri Büyükşehir Belediyesi mülkiyetine geçmiş ve restorasyona Kayseri Büyükşehir Belediyesince devam edilmiştir.

Yapının restorasyonuna öncelikle muhdes (özgün olmayan, sonradan eklenmiş) kısımların uzaklaştırılmasıyla başlanmıştır. Kurgusu, yapısal detayları ve süsleme elemanlarından; odaların ilk kullanım işlevleri ile plan şemasını tespit etmek mümkün olmuştur. Bu şekilde planı oluşturan sofa, harem odası, tokana, selamlık odası, hela, avlu gibi mekânların inşasına devam edilmiştir.

Konağın yapısal özelliklerine baktığımızda; genel olarak cephe duvarları moloz taş olarak adlandırılan düzgün, kaba, işlenmemiş doğal taşlardan, giriş (kuzey) cephesi ise düzgün dörtgen, işlenmiş kesme taşlardan örülmüştür. Ana giriş kapısı Selçuklu mimarisinin özenli, tezyinatlı giriş kapılarına benzer şekilde taşlara oyulmuş geometrik Türk motifleri ile bezenerek konağın ana girişinin önemi vurgulanmıştır. Geleneksel Türk-İslam evi tipine uygun olarak az sayıda bulunan pencereleri ahşap

¹ Rölöve: Yapının şimdiki anda olduğu hâlin çeşitli bilimsel araçlar ve yöntemler kullanılarak belgelenmesi.

² Restitüsyon: Mevcut yapısal kalıntıları ve tarihsel belgeler ışığında, yapının geçmişteki hâllerinin çıkarılması.

³ Restorasyon: Aşlınaya uygun şekilde onarılması için gerekli müdahalelerin ve tekniklerin gösterilmesi.



↑ Gavremoğlu Konağı'nın Giriş Cephesi, Restorasyon Öncesi (2018)



↑ Gavremoğlu Konağı'nın Giriş Cephesi, Restorasyon Öncesi (2018)



↑ Gavremoğlu Konağı'nın Yangın Geçirmiş Oda Tavanı, Restorasyon Öncesi (2018)



↑ Gavremoğlu Konağı'nın Yangın Geçirmiş Oda Tavanı, Restorasyon Sonrası (2023)



↑ Gavremoğlu Konağı'nın Bir Odası, Restorasyon Öncesi (2018)



↑ Gavremoğlu Konağı'nın Bir Odası, Restorasyon Sonrası (2023)

doğramalı ve demir parmaklıklıdır. Her mekânın farklı işlevi olması nedeniyle (harem, selamlık gibi), avlu kapısı ile birlikte odaların işlevine göre beş ayrı giriş kapısı bulunmaktadır. Ev bodrum ve zemin kattan oluşmaktadır. Bodrum odalarının moloz ve kesme taştan örülmüş kalın taş duvarları derz dolgulu; zemin kat odalarının duvarları ise kullanımına göre kireç sıvalı, ahşap kaplamalı (zar) veya kesme taştır. Kat yükseklikleri 2 ve 4 metre arasında değişen odaların kat döşemeleri ahşap kirişlemeler ve ahşap kaplamalarla oluşturulmuştur. İçinde ocak bulunan kışık odaların kapısı ve diğer kapıları da tablalı ahşap kapılardır. Odaların zemini işlevine göre taş veya ahşap ile kaplıdır. Bodrum mekânlarına zemin kat odaların içinden taş merdivenlerle ulaşılmaktadır. Güney cephede bulunan küçük avlusu yüksek taş duvarlarla çevrilmiştir. Geleneksel Türk evi yapısına uygun olarak tuvaleti bahçede küçük bir mekânda ve yanında küçük çeşmesi ile banyolar ise ahşap dolapların içlerinde çağ denilen mekânlarda çözülmüştür.

Yapı bu özellikleri ile ayağa kaldırılırken Türk-İslam evinin en önemli mekânı olan ve az bir kısmı ayakta kalan sofanın restorasyonunda farklı kaynaklar yeniden araştırılmıştır. Bu kaynaklar; geleneksel bir Türk-İslam evi olup hâlen ayakta olan Güpgüpoğlu Evi (Kayseri Etnografya Müzesi), Necibe Çakıroğlu'nun "Kayseri Evleri" adıyla yayımlanan 1952 tarihli doçentlik çalışması ve Vacit İmamoğlu'nun 2006 yılında yayımlanan "Geleneksel Kayseri Evleri" kitabıdır. "Geleneksel Kayseri Evleri" kitabında; Zarife (Gavremoğlu) Şişli, Gavremoğlu sofasının o günlerinden "Sofaya girenlerin gözleri kamaşır, 'Dünyada böyle usta var mıymış?' derlerdi." diye bahsetmiştir. Evin sahip-lerinin de ev kadar şatafatlı olduğunu, sahip oldukları ev ile övünebileceklerini gösteren "Gavremoğlu'nun kızı, Zennecioğlu'nun gelini misin ki böyle gubarıyorsun (kabarıyorsun)?" deyimi yıllarca Kayserililer arasında söylenerek günümüze kadar gelmiştir.

Bu araştırmalardan bulunan belgeler, eski fotoğraflar ve anlatımlarla tespit edilen o ki sofa; evin dışarı açılan yüzü olarak; süslü tavanı, ahşap duvar kaplamaları, ahşap dolapları, ahşap sediri özel tezyinatlar ve kalem işleri ile rengârenk donatılarak zamanının eşsiz bir sanat eseri olarak özenle tasarlanmıştır. Ayrıca kapısı kuzeye açılan mekânın kible yönüne bakan duvarı tavana kadar işlenmiş boyalı



↑ Gavremoğlu Konağı'nın Güney Avlusu, Restorasyon Öncesi (2018)



↑ Gavremoğlu Konağı'nın Güney Avlusu, Restorasyon Sonrası (2023)



↑ Gavremoğlu Konağı'nın Kuzey Cephesi (Ana Giriş), Restorasyon Öncesi (2018)



↑ Gavremoğlu Konağı'nın Kuzey Cephesi (Ana Giriş), Restorasyon Sonrası (2022)

ahşap oymalarıyla sanki bir mihrabı andırmaktadır. Bu duvarda bulunan ahşap kaplamanın üzerine Arap harfleri ile "maşallah" ve yapım yılı olan 1188 (Miladi 1774) yazılıdır. Vacit İmamoğlu "Geleneksel Kayseri Evleri" kitabında "Evin eski sakini Zarife Şişli o dönem evlerinde bir evliya bulunduğunu, kendisinin de dört-beş yaşlarında iken evliyayı sofalarında beyaz bir koyun şeklinde gördüğünü söylemiştir. Kendisi ve ailesinin diğer üyeleri evlerindeki eski mutluluk, bolluk ve bereketin bu evliyadan kaynak-

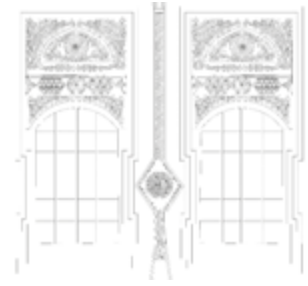
landığı inancındadır.” diye yazmıştır. Bu inançtan anlaşılıyor ki sanat eseri gibi işlenmiş bir mekânın insanın haletiruhiyesi üzerindeki etkisi bu denli ulvi olabilmektedir.

Sofanın plan şemasını anlatmak gerekirse: Taşa oyulan tezyinatla süslenmiş ana giriş kapısından girince ilk olarak taş kaplı döşemesi ile giriş görevi gören, ayak sekisi (taşlık) diye adlandırılan bölüme ulaşılır. Eski zamanlarda burada ayakkabılar çıkarılır, zemindeki çağ taşında abdest alma ve el yıkama işleri yapılır, sonra birkaç basamakla ahşap sedirli ana mekâna geçilmiştir. Ana mekânın zemini ahşap kaplı, iki yanda bulunan ahşap başlıklı sedirleri ve bütün duvarları ahşap kaplamalar, ahşap dolaplar ve raflarla donatılmış. Ahşap kaplamaların bittiği yerden tavana kadar beyaz duvarlar sütunlar ve korint sütun başlıkları şeklinde yapılmış resimlerle süslülmüş. Giriş kapısı üzerinde bulunan pencere kenarları alçı ile yapılmış sütun ve korint sütun başlığı kabartmaları ile işlenerek pencerelere boyut kazandırılmış. Evin merkezinde konumlanan, derin genişliği ve yaklaşık 6,5 metre tavan yüksekliği ile gizemli ve loş bir his uyandıran sofanın doğusundan harem odalarına, batısından selamlık odalarına geçilmiştir.

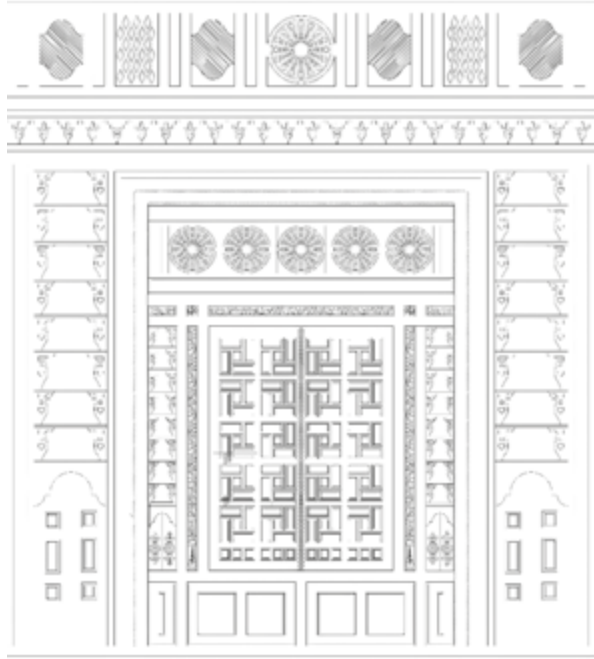
Gavremoğlu Konağı özgün yapısına, plan şemasına ve malzemelerine sadık kalınarak yapılan restorasyon ile yeniden ayağa kaldırılırken yapının günümüz kullanım şartlarına uygun hâle getirilmesi de kullanıcılar açısından gerekliydi. Bu nedenle ısıtmasının, aydınlatmasının, ıslak mekânlarının, dam yalıtımının, çevre düzenlemesinin yapılabilmesi ve güvenlik önlemlerinin alınabilmesi için revize projeler hazırlandı. Bu projeler kapsamında yapıda doğalgaz kalorifer tesisatı ile ısıtma, elektrik tesisatı ile aydınlatma, damında taş kaplama ve gizli çatı ile su ve ısı yalıtımı sağlandı. Konağın güney avlu kısmına yapılan tuvalet mekânları, yapıya ait özgün bir bölüm olmadığını belirtmek amacıyla modern bir çizgiyle prefabrik olarak tasarlandı; aynı şekilde bu avlunun üzeri de modern, şeffaf ve hafif konstrüksiyonla oluşturulan örtü ile kapatıldı. Yapının girişinin çevre yüksekliğinin altında olması nedeniyle kot farkı girişe göre uyarlanarak çevre düzenlemesi kademeli, davetkâr ve yapıya ulaşmak isteyenler için uygun bir şekilde tasarlandı ve çevre aydınlatmalarla etkili gece görünümü ve kullanımı



↑ Gavremoğlu Konağı'nın Kuzey Cephesi (Ana Giriş), Tezyinat Çizimleri



↑ Gavremoğlu Konağı'nın Kuzey Cephesi (Ana Giriş), Tezyinat Çizimleri



↑ Gavremoğlu Konağı'nın Sofası Tezyinat Çizimi



↑ Gavremoğlu Konağı Sofası (Prof. Dr. Vacit Imamoğlu, 1991)



↑ Gavremoğlu Konağı Sofası Restorasyon Sonrası (2022)



↑ Gavremoğlu Konağı'nın Odaları, Restorasyon Öncesi (2018)



↑ Gavremoğlu Konağı'nın Odaları, Restorasyon Sonrası (2022)

düşünüldü. Bahçe duvarlarının üzerine güvenlik amacıyla demir korkuluklar yapıldı.

2018 yılında başlayan restorasyon, bir sanat eseri oluşturma titizliğinde çalışılarak 2023 yılında tamamlandı. Sofa mekânının önemine ve üstünlüğüne binaen; heykeltıraş, ressam, iç mimar ve konservasyon uzmanlarından oluşan uzman ekiplerle restorasyonu yapıldı.

Kayseri Büyükşehir Belediyesi'nin çalışmaları ile küllerinden yeniden doğan, Türk evinin en güzel örneklerinden biri olan Gavremoğlu Konağı; Kayseri'nin nadide bir kültürel değeri olarak yeni kullanımı ile hayatına devam etmektedir. ■



↑ Gavremoğlu Konağı'nın Kuzey Cephesi (Ana Giriş) (2022)



↑ Gavremoğlu Konağı Sofası Ahşap Duvar Zarı ve Kalem İşleri (2022)



↑ Gavremoğlu Konağı Sofası Alçı Sütun Başları ve Ahşap İşleri (2022)



↑ Gavremoğlu Konağı Sofası Ahşap Detayları (2022)



↑ Gavremoğlu Konağı Sofası Ahşap Detayları (2022)



↑ Gavremoğlu Konağı (2022)



↑ Gavremoğlu Konağı Sofası Ahşap Detayları (2022)



↑ Gavremoğlu Konağı Sofası Ahşap Duvar Zarı ve Kalem İşleri (2022)



↑ Gavremoğlu Konağı Giriş Düzenlemesi (2022)

ŞEHİR VE MEKÂN

Akabe Kitabevi Kitabın, Bilginin ve Mekânın Yer Tutması

DURSUN ÇİÇEK



Zamanın, mekânın, kitabın ve insanın sanallaştığı ve dijitalleştiği bir çağda kitabevi anlamını yitirdi mi? İlk bakışta bu soruya çoğunluk “evet” demeye hazır gibidir. Çünkü kitabevleri son yarım yüzyıldır kafelere dönüşmekte; çay, kahve ve yiyecek buralarda kitaplardan daha çok yer tutmakta ve belirleyici olmaktadır. Türkünün, sanatın, kitabın *kafeleştiği* bir çağ belki de içinde yaşadığımız... Dolayısıyla böyle bir durumda kitap bir gösteri aracıdır. Maketleşen görüntüsü önemlidir...

Kitabevleri artık bir muhit olmaktan çok insanların gündelik ilişkilerini belli mekanik kalıplarda yerine getirdiği mekânlara dönüştü. Dolayısıyla kitabevlerinde kitabın ana unsur olmaktan çok bir aksesuara dönüştüğü zamanları yaşıyoruz. Kapısından

içeri adım attığımızda sırf kitapların, yazarlarının, onları okumak için dertlenenlerin içinde bulunduğu bir mekân yok artık. Günümüzde kitabevlerine gelen herkes sıradan bir müşteri. Çünkü kitapların yakınlaştırma, tanııştırma, bir arada tutma özelliği gittikçe kayboluyor.

Oysa klasik kitabevlerine giden insanlar tüketim kültürünün kalıplarına sığmayacak insanlardır ve onlar kitabevi sakinleri için birinci derecede müşteri değildir. Kitabevine giderken bir hafızaya, bir dile, bir tarihe, bir muhite, bir düşünce dünyasına dâhil olduklarının farkındalardır. Dertleri sadece kitap almak değil, kitap vasıtasıyla kendileri gibi insanlarla bir araya gelmektir. Çünkü bu tür insanlar için kitap, sırf kelimelerden oluşmuş bir metin





hayata dâhil edilir. Öyleyse kitabevleri sadece yaşayan yazarlarla değil, geçmişte yaşamış ve kitap vasıtasıyla yaşamını sürdüren yazarlarla da irtibat kurduğumuz mekânlardır. Kitabevleri bu anlamıyla bir hafızanın ikamet ettiği, mekânlaştığı yerdir.

Kitabevlerinin en önemli fonksiyonlarından biri de kitap satılan yer olmaktan ziyade kitap taşınan yer olmalarıdır. Bu yanıyla bir kitabevi ve muhiti, hatta bir sahraf; bir geleneği ve kültürü taşır. Öyleyse kitabevleri biraz da canlı ve yaşayan kütüphaneler olarak kabul edilebilir. Çünkü onlar, hayata dâhil olmaları itibarıyla şehri kuran bir özelliğe sahiptir. Kütüphaneler ve kitabevleri düşüncenin zemindirler. Hatta bir şehirde bir kitabevinin olması o şehrin ve o şehirdeki insanların düşünme ile ilgili hâlâ bir dertleri olduğunu gösterir.

Kitabevi; niteliğine ve mahiyetine göre bir şehrin, o şehirde yaşayan insanların ve hatta o şehrin taşrasının hasılasıdır...

*

Kayseri genellikle tarihî tecrübesi ve mirası, köklü sanayi kültürü ve ticari bağlamıyla ön

değildir. Geçmişte zamanına yetişemediğimiz bir insandır kitap bizim için bir bakıma. Kitap vasıtasıyla öncelikle o insanla irtibat kurar, onunla sohbet ederiz. Onun mesele edindiği hususları sanki yeniden konuşuruz. Bir başka deyişle, geçmişte kalmış insanları kitap vasıtası ile bugüne getirir, bu anın, bu vaktin misafiri, konusu ve gündemi yaparız. Biliriz ki yazar, kitap vasıtasıyla yoluna ve yolculuğuna devam etmektedir.

Kitapların ve yazarlarının hayatını hakikatiyle idrak etmek biraz da bu yolculuğa eşlik etmekle ilgili... Bu mânâda kitabevleri hanlara, kervansaraylara benzer. Kitaplar gelir ve kitabevlerinde dinlenir, demlenir, okuyucu tarafından yeniden okunur,





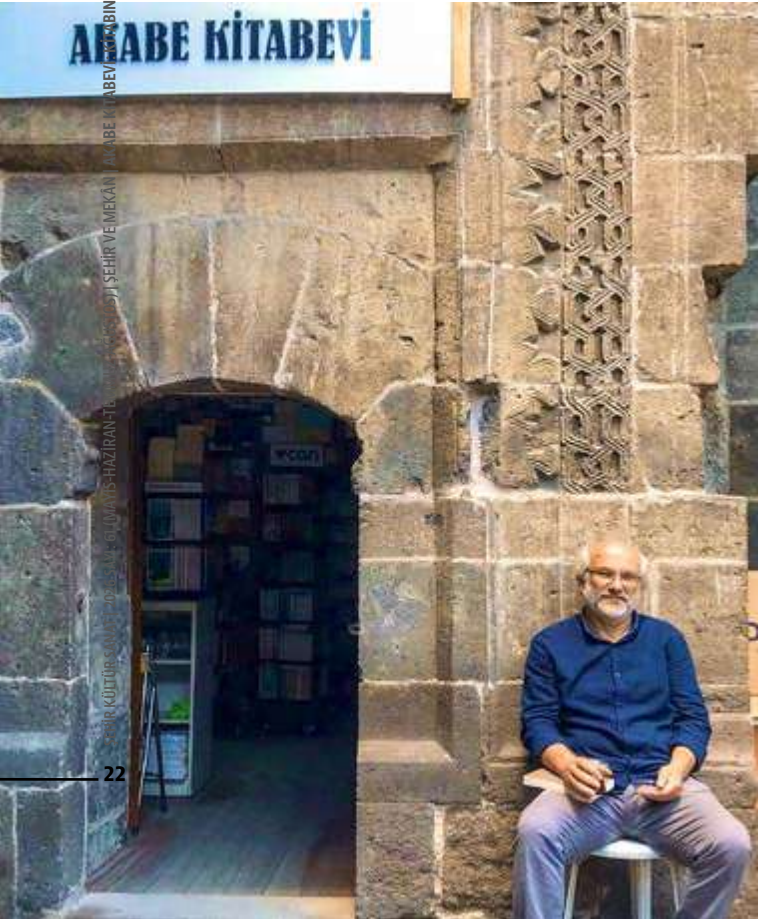
plana çıkan bir şehir olarak bilinse de aynı zamanda derin bir entelektüel birikime de ev sahipliği yapar. *Makarr-ı Ulema*, şehrin en önemli sıfatlarından. Osmanlının son dönemlerine kadar medreseleri meşhur ve aktif bir şehirdir. Dolayısıyla bir inancı, düşünceyi, bilgiyi taşıyan; bilginin ve düşüncenin mekân kurduğu bir yerdir Kayseri.

Değişimin ve dönüşümün Kayseri’de daha makul olmasında şüphesiz Kayseri’nin sözünü ettiğimiz tarihî tecrübesinin büyük payı vardır. Âlimleri, kütüphaneleri şehrin tarihî zeminini yitirmemesinin en önemli göstergeleridir. İstanbul, Bursa, Edirne, Konya gibi şehirlerle birlikte anılması da tesadüf değildir.

Modernleşme sürecinde geleneği ve kültürü muhafaza etme bağlamında kitabevlerinin önemli fonksiyonu vardır. Şüphesiz bu iki yönlüdür. Kimi kitabevleri tamamen modernleşme sürecini içselleştirerek onun zeminini hazırlarken kimi kitabevleri de söz konusu süreci kendi dinamiklerinden kaynaklanmadığı için ihtiyatla karşılar ve tarihî tecrübesini zemin yaparak sürece bir bakıma “direnir”. “Yeni”nin kutsanmasına ve “mutlak iyi” olarak kabul edilmesine karşılık; geçmişin tarih, gelenek

ve kültür yapılarak, “kutsanmadan” hafıza ve dil yapılması hayati önem taşımaktadır. İşte Akabe Kitabevi kuruluşu ve muhiti itibarıyla böyle bir kaygının sonucu olarak ortaya çıkar.

1970’lerin sonuna doğru, ağırlıklı olarak Büyük Doğucu İslamcılar tarafından kurulan Akabe Kitabevi; Kayseri’de uzun yıllardır faaliyet gösteren, kitap satılan bir dükkân olmanın ötesine geçerek şehrin kültürel hafızasına hitap eden, yer’ini ve yurd’unu bilen bir mekân’dır. Modernleşme sürecine karşı “sessiz insanların” kitaplar üzerinden bağ kurdukları, *sessizliği ses* hâline getirdikleri bir muhittir. Orada belki de sadece kitapla ve kitap üzerinden konuşulması sessizliğin de bir muhalif olma biçimi olduğunun göstergesi olarak görülebilir. Modernleşme süreci ile sessizleşen bir tarihî tecrübeye, zamanın ve mekânın dışına atılan bir medeniyet tecrübesine sessizce sığınmaktan ve yaslanmaktan başka bir şey değildir bu. Nitekim kitabevinin içinde bulunduğu Sahabiye Medresesi tam da bu sürecin, yani muhatap olunan “yeni”nin göstergesidir. Bir dönem et ve balık satılan, içinde kundura mağazalarının olduğu, spor alanı ve kafe gibi unsurlara dönüştürülen medrese aslında sözünü ettiğimiz



direnç kaynağının sebeplerinin en önemli göstergesidir. Akabe Kitabevi bu mekânda aynı paradoksu canlı olarak yaşamayı hâlâ sürdürmektedir.

Ancak bu sessiz, susarak direnen, muhatap oldukları “yeni”nin ne olduğunu anlamaya çalışan insanlar sadece İslamcılardan oluşmaz. İnandığına inanan, inanmadığına inanmayan, fikir namusu olan, her türden farklı düşünceye sahip insanların da sessizliğidir Akabe aynı zamanda. Liberalleşen, sekülerleşen, zihinselleşen ve her şeyi tüketen bir dünyaya karşı sessizlerin kitap vasıtasıyla konuştuğu ve bir niteliği korumaya çalıştığı yer... Farklı bir dünya görüşüne mensup da olsa niteliğin derdinde olan her insan mekânın ruhuna katılır, hatta bir süre sonra mekânın ruhu olur.

Akabe Kitabevi bir dünya tasavvurunun ve başka türlü yaşamının imkânlarının konuşulduğu bir mekândır. Kapitalizmin ve modernizmin görüntülenen, sürekli konuşan, sürekli gösteren, imajlar üreten, hızlanan, sanallaşan yanına karşılık “sakinliği” ve “telaşa gerek yok” şiarını ilke edinir. Herkesin imajının ardından sürüklendiği, kapitalizmin ve



sekülerliğin tüm zihinleri belirlediği bir dünyada, eski bir medresenin içine başını eğerek girmek, orada demli bir çay ile bir kitabın sessizliğinde sessizleşmek bilinçli bir tutumdur. Belki de liberalizmin ve modernitenin tek başınalığına, yalnızlığa sığınarak tutunmak... Bu yanıyla kitap bizim sadece sessizliğimiz değil aynı zamanda yalnızlığımızdır da... Öyleyse yeni kitapların, yeni düşüncelerin, yeni yayınların takip edildiği bir kitabevi “yeni”ye karşı önyargılı değildir. Ancak kendisine “yeni” diye sunulan kimi mitleri, kültürleri ve gelenekleri de fark eder. Çünkü bir kitabevini muhit yapan insanlar, içine ve dışına yürümeyi bilen insanlardır.

Dış dünyanın böylesine gürültüsüne ve hızına karşılık insan belki de içine doğru ancak kitabevlerinde, kütüphanelerde yürüyebiliyor. Kendini bilme sürecinin dış dünyada gerçekleşmesi muhal. Çünkü dış dünya perdelerle dolu. Burada karşılaştığımız bir dost, burada gönülden gelen bir kelim; tıpkı raflardaki kitaplar gibi birbirimize tutunduğumuz ve kendimize doğru attığımız adımlardır. Dost, kitap, yoldaş kendimizin aksi... Bu yanıyla Akabe Kitabevi sadece Kayseri’de yaşayanların değil, bir biçimde yolu Kayseri’ye düşenlerin de mekânı...

Akabe Kitabevi bir Selçuklu medresesinde... Çoğu medresenin kafe restoran olarak kullanıldığı düşünülürse Sahabiye Medresesi’nin en azından bir kitapçılar çarşısı olması teselli kaynağı... Hangi

müderrislerin hangi talebelerin avazı var bu taş duvarlarda bilinmez. Ancak hepsinin Akabe’nin duldasında konuşulanlara sindiği muhakkak.

Akabe Kitabevi Kayseri için, şehir için ne anlam ifade ediyor? Aslında o bir anlam taşıyor her şeyden öte... Davud Kayserî, Seyyid Burhaneddin, İbrahim Tennûrî, Mimar Sinan hâlâ o taş duvarların duldasında oturuyor. Hatırlanan; unutulmuş değil aksine yaşayan, sürekliliği devam eden-

dir. Hafıza ve hayat bir hatırlamadır... Bundan dolayıdır ki dünyanın galebe çaldığı bir hengâmede Akabe Kitabevi, insanların bir an dünyevileşmeyi unuttuğu, kendi hakikatiyle yüz yüze geldiği yerdir. Herkesin nefsi ile, heva ve hevesi ile, malı ve mülkü ile dünyayı kalıcı kılmaya çalıştığı bir ortamda bize her dem geçiciliği hatırlatır. İsmiyle müsemma, ahdi ve akdi olan insanların söz’leri ile kalıcı olduğunun altını çizer.

Bunun içindir ki Akabe Kitabevi Kayseri için kesilmeyen bir pınar, kitaplardan oluşan bir dağ, bilgiyle çırpınan bir umman, fikirlerin bittiği bir topraktır. O kimi zaman bir söğüdün duldası, kimi zaman da bozkırdaki alıç ağacının gölgesidir. Ama en çok da şehrin çınar ağacıdır. Çünkü Kayseri’nin meydanlarındaki çınarlara benzer Akabe Kitabevi’nin duldası... İnsana güven verir. İnsan güvenle gelir ve gölgesine oturur. Hem derinliği hem yüceliği hisseder... ■

Kayseri'nin Kültür ve İstiklal Hafızasında Bir Mihenk Taşı: **Nuh Mehmet Turancı** (1890-1937)

MUSTAFA SAVRANLAR
Araştırmacı, Yazar

ÖZ

Bu çalışma, Kayseri'nin Erken Cumhuriyet Dönemi'ndeki kültürel ve toplumsal dönüşümünde önemli rol oynayan Nuh Mehmet Turancı'nın hayatını, Millî Mücadele yıllarındaki teşkilatlanma faaliyetlerini ve Cumhuriyet Dönemi'ndeki müzecilik çalışmalarını incelemektedir. Turancı'nın yerel ölçekte bir "kültür kurucusu" olarak oynadığı rol; arşiv belgeleri, süreli yayınlar ve sözlü tarih verileri ışığında analiz edilmektedir. Çalışma, aynı zamanda aile hafızasına dayanması bakımından, akademik olduğu kadar kişisel bir tanıklık niteliği de taşımaktadır.

GİRİŞ

Tarih yazımı çoğu zaman büyük liderler, büyük şehirler ve büyük kararlar etrafında şekillenir. Ancak Anadolu'nun taşra şehirlerinde, mütevazı mekânlarda ve sıradan hayatların içinde de tarih sessizce inşa edilir. Kayseri özelinde bu "sessiz kurucular"dan biri Nuh Mehmet Turancı'dır.

Onun hayatı yalnızca bir bireyin yaşam öyküsü değil; aynı zamanda bir şehrin işgal karşısındaki direnişinin, Cumhuriyet'le birlikte yeniden doğuşunun ve kültürel hafızasını inşa etme çabasının bir yansımasıdır.

Bu çalışma hem tarihsel bir inceleme hem de bir vefa borcunun ifadesidir.

I. HAYATI VE KİŞİLİĞİ

Nuh Mehmet Turancı, yaklaşık 1890 yılında Kayseri’de dünyaya gelmiştir. 1911-1912 yıllarında Ankara Muallim Mektebinden mezun olarak öğretmenlik mesleğine adım atmıştır. Bu kurum dönemin modernleşme sürecinde önemli bir rol oynamış ve Cumhuriyet kadrolarının yetişmesinde etkili olmuştur.

Genç yaşta geçirdiği ağır bir hastalık Nuh Mehmet Turancı’nın fiziksel yapısında kalıcı izler bırakmış, kambur kalmasına ve zayıf bir bünyeye sahip olmasına neden olmuştur. Ancak bu durum onun mücadele azmini zayıflatmak yerine daha da güçlendirmiştir.

Onu tanıyanların aktardığına göre; son derece mütevazı bir hayat sürmüş, maddi imkânsızlıklar içinde dahi paylaşmayı sürdürmüş, neşeli ve insan ilişkilerinde güçlü bir karakter sergilemiştir. Sade yaşamı ideallerinin büyüklüğünü gölgelememiş, aksine bu ideallerin samimiyetini ortaya koymuştur.

II. TURAN MEKTEBİ VE MİLLÎ MÜCADELE’DEKİ ROLÜ

Nuh Mehmet Turancı’nın Kayseri’de kurduğu Turan Mektebi, bir eğitim kurumu olmanın yanı sıra Millî Mücadele’nin yerel örgütlenme merkezlerinden biri hâline gelmiştir.

18 Şubat 1919 tarihinde burada gerçekleştirilen bir toplantı Kayseri’de direniş hareketinin şekillenmesinde kritik bir rol oynamıştır. Yaklaşık altmış yedek subayın katıldığı bu toplantıda işgale karşı direniş yolları tartışılmış, Kuvâ-yi Milliye fikri olgunlaştırılmış ve gizli bir teşkilatlanmanın temelleri atılmıştır. Toplantı sonrası yapılan görüşmelerde katılımcıların yemin ederek mücadeleye bağlılıklarını ifade etmeleri bu hareketin ne denli kararlı bir iradeye dayandığını göstermektedir.

Turancı’nın bu süreçteki rolü, doğrudan cephede savaşan bir asker olmaktan ziyade örgütleyici ve birleştirici bir lider olmaktır. Turan Mektebi bir okuldan çok bir fikir merkezi hâline gelmiştir.

III. CUMHURİYET DÖNEMİ’NDE MÜZECİLİK FAALİYETLERİ

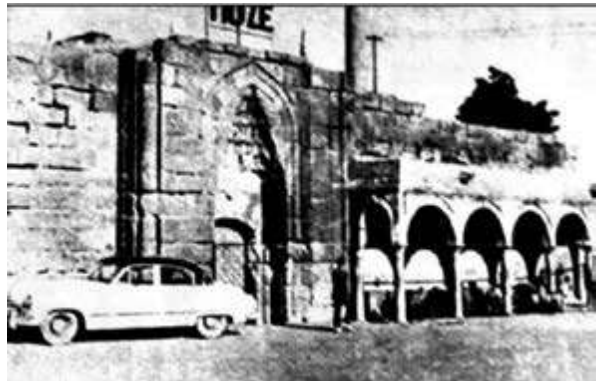
Cumhuriyet’in ilanı ile birlikte Turancı’nın mücadelesi yeni bir alana yönelmiştir: kültürel mirasın korunması.

1929 yılında Kayseri’de Hunat Hatun Medresesi’nde kurulan müzeye idareci olarak atanmıştır. Bu görev onun hayatında yeni bir dönemin başlangıcıdır.

Bu süreçte Anadolu’nun çeşitli bölgelerinden tarihî eserler toplamış, köy köy dolaşarak kültürel varlıkların kaybolmasını engellemiş, müzenin kurumsal temelini oluşturmuştur. Göllüdağ kazılarında elde edilen eserlerin müzeye kazandırılması da bu dönemin önemli çalışmalarındandır. Tüm bu faaliyetler dönemin son derece sınırlı imkânlarına rağmen büyük bir özveriyle yürütülmüş, kendisi bu çalışmalarından dolayı resmî takdir görmüştür.



↑ Hunat Hatun Medresesi (Kayseri - Müze)



↑ Hunat Medresesi’nin müze olduğu zamanlar (Kayseri, 1960)



Hunat Medresesi’nin müze olduğu zamanlar (Kayseri, 1960)

IV. KÜLTÜREL KİMLİĞİ VE SANATÇI YÖNÜ

Nuh Mehmet Turancı yalnızca bir eğitimci ve müzeci değil, aynı zamanda güçlü bir kültür insanıdır. Bağlama çalmada ustadır, halk kültürüne hâkimdir. Folklor çalışmalarında aktif rol almıştır. Ankara’da düzenlenen folklor gösterilerinde Kayseri’yi temsil etmiş ve burada sergilediği performanslarla takdir kazanmıştır.



Bu yönüyle Turancı; geçmişini koruyan, kültürü yaşayan ve geleceğe aktaran çok yönlü bir şahsiyet olarak öne çıkmaktadır.

V. ATATÜRK İLE TEMASI VE TAKDİR

Nuh Mehmet Turancı’nın hayatındaki önemli dönüm noktalarından biri Mustafa Kemal Atatürk ile kurduğu temaslardır. Kayseri’deki müzenin ziyareti sırasında eserleri tanıtırken Turancı’nın sergilediği bilgi birikimi ve heyecan büyük takdir toplamıştır. Ayrıca Ankara’da gerçekleştirilen folklor gösterilerinde de Atatürk’ün huzurunda bulunmuş ve beğenisini kazanmıştır. Bu durum çalışmalarının yalnızca yerel değil ulusal ölçekte de değer gördüğünü ortaya koymaktadır.

VI. ÖLÜMÜ VE HATIRASI

Nuh Mehmet Turancı; 1937 yılında, henüz 47 yaşındayken menenjit hastalığı nedeniyle hayatını kaybetmiştir. Vefatı yalnızca ailesi için değil, Kayseri’nin kültürel hayatı için de önemli bir kayıp olmuştur.

Geride bıraktığı miras maddi değil manevidir, bir şehir hafızasıdır, bir mücadele ruhudur.

Onun adı bugün Kayseri’nin kültürel ve tarihsel kimliğinde yaşamaya devam etmektedir.

SONUÇ

Nuh Mehmet Turancı Millî Mücadele’nin yerel düzeydeki örgütleyicilerindendir ve Cumhuriyet’in kültürel temellerini atan öncü isimlerden biridir.

Turançı’nın hayatı; tarihin yalnızca büyük liderlerin değil, küçük mekânlarda büyük kararlar alan insanların da eseri olduğunu bize hatırlatır. Bu yönüyle Turancı bir dönemin ruhunu temsil eden bir figürdür.

Bu metnin oluşumundaki değerli katkılarından dolayı Sayın Av. Cüneyt Urfalıer’e kalbî şükranlarımı sunarım. ■

KAYNAKÇA

Osman (Nuri) Coşkun, *II. Ergenekon*, Kayseri, 1966.

Mehmet Eskioğlu, “Kayseri Müzesinin İlk Müdürü Nuh Mehmet Bey (Turançı) ve Atatürk’ten Anılar”, *Erciyes Dergisi*, 1981.

R. Oğuz Arık, “Göllüdağ Kazısı”, *Türk Tarih, Arkeoloji ve Etnografya Dergisi*, 1936.

Ömer Çelebi, *Atatürk Kayseri’de*, Ankara, 1973.

"Socratic Dialogue" Grubu ile Kayseri Tarihi ve Kültürü Üzerine Sohbetler

GÜRCAN SENEM

Kayseri, yıllardır "Kültür Öncelikli Kalkınma Modeli" faaliyetleri kapsamında, Kayseri Büyükşehir Belediyesi öncülüğünde birçok çalışma yürütmüştür. Kısa, orta ve uzun vadeli planlamalar adım adım uygulanmaya devam etmektedir. Özellikle son yedi yıl içerisinde yapılan çalışmalar, planlanan "5 turizm rotası" kapsamında hayata geçirilmektedir. Bu rotalar:

- Kayseri kent merkezindeki tarihî yapıları içine alan Kültür Yolu Rotası
- Kültepe-Koramaz Rotası
- Erciyes Rotası
- İncesu-Yeşilhisar Rotası
- Develi-Yahyalı Rotası

Büyükşehir Belediyemiz, diğer kamu kurum ve kuruluşları ile işbirliği içerisinde, bu rotalar üzerinde yer alan tarihî, doğal ve kültürel alanlarda çalışma yapmaya devam etmektedir. Bir taraftan çevre düzenlemeleri ve restorasyonlar yaparken diğer taraftan akademik dünyaya da katkı sağlamak tadır. Bir taraftan üniversitelerin yapmış olduğu

kazılara destek verirken diğer taraftan müze denetiminde kendi kazılarını yürütmektedir. Bunun yanında Büyükşehir Belediyesinin konuyla ilgili uzman ekipleri de bilimsel ve aktüel yazılar kaleme almaktadır. Bu tarz yazıları Büyükşehir Belediyesi olarak çok önemsiyoruz. Bu yazıların yazılabilmesi için uzun soluklu araştırmaların yapılması gerekmektedir. Büyükşehir Belediyesi ekiplerince yapılan çalışmalar kapsamında Antik Dönem Kayseri'si hakkında çok önemli bilgilere ulaşılmış ve bunlar kamuoyu ile paylaşılmıştır. Bu çalışmalar sonucu ortaya çıkarılan bilgilerden birkaçına örnek verecek olursak: Hipodrom (Circus), Aziz Basileus Kolonisi, Aziz Mamas Martyriumu (Şehitlik), Antik Dönem Surları... Bunları elbette ki çoğaltabiliriz ancak konumuzu dağıtmak istemiyorum. Sadece bu çalışmalar konusunda desteklerini esirgemeyen, bilgilerini ve keşiflerini bizimle paylaşan İbrahim Yelkara'ya da tekrar teşekkür etmek istiyorum.

Kayseri Büyükşehir Belediyesi; kamu kurumlarıyla kültür ve turizm çalışmalarını işbirliği içerisinde yürütürken diğer taraftan da turizm acenteleri, otel işletmecileri, rehber grupları, vakıf ve dernekler, sosyal medya fenomenleri, üniversiteler, gazeteciler ve bu işle ilişkili diğer aktörlerle de görüşmelerini sürdürmektedir. Kültür ve Turizm Bakanımız Sayın Mehmet Nuri Ersoy'un talimatları ile "Kayseri Turizm Master Planı" da Kayseri Büyükşehir Belediyesi tarafından; ilgili tüm kurum, kuruluş ve aktörlerin katkılarıyla 2026 yılında hazırlanmıştır.

Kayseri'de turizm açısından dikkatimizi çeken hususlardan biri de özellikle Nevşehir bölgesinden gelen rehberlerin şehrimiz ve tarihî yapılarımız hakkında derinlemesine bilgiye sahip olmamaları olmuştur. Bu sebeple Belediyemizin ilgili personeli, gelen turist kabilelerine kent merkezinde ücretsiz olarak rehberlik hizmeti vermektedir. Bu teklifimizi birçok rehber memnuniyetle kabul etmektedir.

Yukarıda bahsettiğim bilgiler ışığında bu yazımızda sizlere, Aziz Mamas Martyriumu üzerinden başlayan bir diyalogun hikâyesini anlatacağım.

2019 yılında yaptığımız çalışmalarla Aziz Mamas'ın MS 275 yılında Kayseri'de şehit edildiğini ve kısa hayat hikâyesinde Erciyes'in de yer aldığını tespit ettik. Sonraki süreçte, Esenyurt Tontar Mahallesi'nde "Deliklitaş Kilisesi" olarak tarihî tescil kaydı bulunan yapının, "Bernardakis Haritası"na istinaden "Aziz Mamas Martyriumu"

olduğunu öğrendik. Yapı ile ilgili tarihî kaynaklarda geçen ifadelerle yapının kendisini akademisyen uzmanlar eşliğinde karşılaştırdık. Çalışmalarımızdan haberdar olan Kent Konseyi Başkanı Serdar Altuntuğ'dan, Avanos'ta Aziz Mamas ile ilgili bir söyleşi yapılacağına dair davetiye görselinin yer aldığı bir mesaj aldım.



2 Ocak 2026 tarihinde Avanos'ta düzenlenen programa ben de katıldım. Programın konuşmacısı; Rehber, Araştırmacı, Tarih Yazarı Ali Turgay Tuna idi. Konuşmalarını dikkatle dinledim ve bildiğimin ötesinde bilgilere ulaşma fırsatı buldum. Ancak Aziz Mamas'ın martyriumunun Kayseri'de olduğu bilgisini paylaşmamıştı. Hatta mezarının Aksaray'da yer aldığını belirtmişti. Ben de programa katkı sağlamak amacıyla kendimi tanıttıktan sonra bilgilerimi Ali Turgay Tuna ve diğer katılımcılarla paylaştım. Elimdeki bilimsel verileri de paylaşabileceğimi belirttim. Program sonrasında, programı organize eden "Socratic Dialogue Grubu" Lideri Sayın Gültekin Demir, Kayseri'nin tarihî ve kültürel mirasını bu gruba tanıtmam konusunda program yapmamı rica etti. Memnuniyetimi ifade ederek önümüzdeki günlerde planlama yapabileceğimi belirtip oradan ayrıldım.

Yaptığım ön çalışmalar neticesinde; soru cevap bölümüyle yaklaşık 2 saat süren bir programda tek seferde Kayseri tarihinin doyurucu bir biçimde anlatılabileceğini, "Antik Dönem'de Kayseri", "Bizans ve Selçuklu Dönemlerinde Kayseri" ve "Osmanlı ve Cumhuriyet Dönemlerinde Kayseri" başlıklarıyla üç aşamalı bir anlatımın daha verimli olabileceğini

belirttim. Gültekin Bey bu durumun daha doğru olacağını ifade edip ona göre bir takvim oluşturmak için çalışmalarına başladı.

“Socratic Dialogue Grubu”, Avanos merkezli olsa da Nevşehir ve çevresindeki turistik yerlerde çalışan rehberlerin kendilerini geliştirmek, nitelikli sohbet ortamları kurmak ve eğitici geziler düzenleyerek tüm alanları daha iyi tanımak için oluşturdukları bir grup. Grubun liderliğini Sayın Gültekin Demir yapıyor. İş yoğunluklarına göre değişse de her ay program yapmaya ve bir araya gelmeye gayret ediyorlar.



Bu grupla ilk programımızı 12 Şubat 2026 tarihinde Avanos'ta gerçekleştirdik. “Antik Dönem’de Kayseri: Mazaka’dan Caesarea’ya” başlığıyla tarih öncesi dönemden Bizans Dönemi’ne kadar Kayseri ve çevresinin tarihi hakkında sunum gerçekleştirdik. Programa kırkın üzerinde rehber katıldı. Rehberlerin çok dikkatli ve ilgili olması, sunum sonrasında sorulan sorular şehrimiz adına bizleri mutlu etti.



Kayseri’de Antik Dönem’e ait eserler az olmasına rağmen, toplantı sonunda ivedi olarak bir Kayseri gezisi yapılmasının planlanması talep edildi. Ben de seve seve rehberlik yapabileceğimi, ancak planlanan üç sunumun ardından yapılacak gezinin daha verimli olacağını belirttim.

İkinci programdan önce turizm sezonunun açılmaya yaklaşması ve rehberlerin Kayseri’yi detaylı olarak tekrar görmedeki ısrarı sebebiyle “Socratic Dialogue Grubu” 27 Mart 2026 tarihinde Kayseri

gezisi düzenledi. . Program kapsamında; İncesu Aziz Eustathios Kilisesi Kent Müzesi Çalışmaları, Hürmetçi Yılkı Atları, Tarihî Kayseri Mahallesi, Millî Mücadele Müzesi, Meryem Ana Kilisesi Şehir Kütüphanesi, Selçuklu Uygarlığı ve Gevher Nesibe Tıp Tarihi Müzesi, Kurşunlu Camii, Saat Kulesi, Kayseri Kalesi, Hunat Medresesi, Aziz Basileus Kolonisi, Aziz Mamas Martyriumu, Recep Tayyip Erdoğan Millet Bahçesi, Gesi Güvercinlik Vadisi, Ağırnas Mimar Sinan Evi, Koramaz Vadisi Müzesi, Ağırnas Çevreş Değirmeni Restorasyon Çalışmaları ziyaret edildi, Koramaz Vadisi yürüyüşü gerçekleştirildi.

İkinci programımızı ise 2 Nisan 2026 tarihinde yine Avanos'ta gerçekleştirdik. "Bizans ve Selçuklu Dönemlerinde Kayseri" başlığıyla Bizans Dönemi'nden Osmanlı Dönemi'ne kadar Kayseri ve çevresinin tarihi hakkında ikinci sunumumuzu gerçekleştirdik. İlk programda gösterilen ilginin artmış olması ve daha detaylı sorulara girilmesi bizleri sevindirdi. Gezideki heyecanı bu sunumumuzda da görmüş olduk.



Üçüncü ve son programımızı 6 Mayıs 2026 tarihinde Ürgüp Sebahat ve Erol Toksöz Turizm Meslek Yüksekokulu'nda gerçekleştirdik. "Osmanlı ve Cumhuriyet Dönemlerinde Kayseri" başlığıyla Osmanlı Dönemi'nden günümüze kadar Kayseri ve çevresinin tarihi hakkında sunumumuzu gerçekleştirdik.



Kayseri tarihini anlattığımız üç sunumun ardından, tüm bu anlatılanlar ışığında, hedef kitlenin turizm rehberleri olmasından dolayı, şehrin altyapı çalışmaları tamamlanmış tarihî, kültürel ve doğal zenginliklerine sahip turistik noktalarını ve destinasyonlarını anlatacağımız değerlendirme sunumu yapılmasına karar verildi. Ancak turizm sezonunun açılmış olmasından dolayı sunumun yıl sonuna yakın bir zamanda olmasının doğru olacağı bildirildi. Bu son sunum ise Kayseri'de yapılacak. Sunumun ardından bu noktalara geziler düzenlenecek.

Şehrimiz bir turizm merkezi olma yönünde hızla ilerliyor. Artık faaliyetlerimiz kent ölçeğini aşmış durumda. Bölge ölçeğinde iş birlikleriyle çalışmalarımızın etki alanlarını büyütmeye çalışıyoruz. Herkesle birebir çalışılması gerekiyorsa birebir çalışıyoruz. Antik belgelerle de sabit olan bir hakikat var, o da: Kayseri; Kapadokya eyaletinin başkenti olma stratejisini çevresindeki turizm hareketiyle birleştirerek, "kazan kazan" politikasıyla, paylaşımcı bir bakış açısıyla belirlemeye ve uygulamaya devam ediyor. ■

Erciyes'in Gölgesinden Avrupa'nın Sofralarına: Kayseri Pastırması'nın Uluslararası Tescil Hikâyesi

ÖMER GÜLSOY

BOZKIRIN SABRI, ERCİYES'İN GÖLGESİ

Anadolu'nun kadim şehirlerinden Kayseri, yalnızca tarihî yapıları ve ticaret kültürüyle değil, yüzyıllardır damaklarda iz bırakan eşsiz lezzetleriyle de tanınmaktadır. Bu lezzetlerin başında ise şüphesiz Kayseri Pastırması gelmektedir. Kayseri Pastırması'nın hikâyesi yalnızca bir gıda ürününün hikâyesi değil; bozkırın sabrının, Erciyes'in gölgesinde yoğrulmuş emeğin, nesilden nesile aktarılan ustalığın ve bir şehrin kendi adına sahip çıkma iradesinin hikâyesidir. Çünkü Kayseri'de pastırma, yalnızca sofraya gelen bir lezzet değil; şehrin hafızasında

KAYSERİ TİCARET ODASI

AB Tescilli Kayseri Pastırması



yer etmiş bir kültür, bir üretim bilgisi ve bir aidiyet nişanesidir.

Kayseri Pastırması'nı sıradan bir et ürünü olmaktan çıkararak güçlü bir simgeye dönüştüren en önemli unsur, bu coğrafyanın sunduğu eşsiz iklimdir. Erciyes Dağı'nın eteklerinde şekillenen üretim geleneğinde dağdan esen kuru ve serin rüzgârların üretim sürecine doğal katkısı büyük önem taşımaktadır. Kayseri'de özellikle sonbahar aylarında yaşanan ve halk arasında "Pastırma Yazı" olarak bilinen dönemde gündüz ile gece arasındaki belirgin sıcaklık farkı ürünün yavaş ve dengeli biçimde olgunlaşmasını sağlamaktadır. Gündüz saatlerinde başlayan fermentasyon süreci gece serinliğinde devam eden olgunlaşma ile birleşerek Kayseri Pastırması'na kendine has lezzetini ve aromasını kazandırmaktadır. Özellikle Karpuzatan bölgesinde esen poyraz rüzgârı pastırmanın kuruma evresindeki en önemli doğal etkenlerden biri olarak öne çıkmaktadır.

Özenle seçilen sığır etlerinden üretilen Kayseri Pastırması kendine özgü yassı formu, dilimlendiğinde ortaya çıkan mermerimsi görünümü ve özellikle kimyonun baskın olduğu karakteristik aromasıyla tanınmaktadır. Bu eşsiz lezzetin oluşumunda yalnızca iklim değil, İpek Yolu'nun taşıdığı baharat zenginliği ve nesilden nesile aktarılan ustalık bilgisi de önemli bir rol oynamaktadır. Osmanlı Dönemi'nde İpek Yolu üzerinde önemli bir ticaret merkezi olan Kayseri baharat ticaretinin de önemli duraklarından biri olmuştur. Kimyon, kırmızıbiber ve karabiber gibi baharatlara kolay erişim imkânı zamanla Kayseri Pastırması'nın karakteristik lezzet profilinin oluşmasına katkı sağlamıştır. Günümüzde de ürünün en belirgin özelliği kimyon tadının ön plana çıktığı yoğun ve iştah açıcı aromasıdır. Şehrin



iklimi, kurutma geleneği, et işleme mahareti ve çemen ustalığı birleştiğinde ortaya tam anlamıyla "asırlık bir lezzet" çıkmaktadır. Yüzyıllardır aynı usullerle ve aynı titizlikle üretilen bu değer, Kayseri'nin kadim ticaret aklının da somut bir yansımasıdır.

Bu kıymetli mirasın kökleri o kadar derindir ki 17. yüzyılda Evliya Çelebi, ünlü Seyahatnamesi'nde bu lezzetten övgüyle bahsetmiştir. "*Kimyonlu sığır*



pastırması ve miskli et sucuğu hiçbir yerde yoktur, Payitahta hediye olarak gider.” ifadeleriyle Kayseri Pastırması’nı kayıt altına almıştır.

Payitahta, Padişah’a yörenin en kıymetli ve en değerlisinin gönderilmesi uygun görülen bu hediye, en has ve en değerli olanı temsil etmektedir. Kayseri Pastırması geçmiş asırlardan beri bu özel konumunu korumuştur. Ürünün ünü Cumhuriyet’in ilk yıllarında da Kayseri sınırlarını aşmış, 1938 yılında düzenlenen 8. İzmir Uluslararası Fuarı’nda sergilenmeye layık görülerek Anadolu’nun en kıymetli gastronomi değerlerinden biri olarak öne çıkmıştır.

“Kayseri Pastırması” için verilen coğrafi işaret mücadelesi yalnızca hukuki bir tescil süreci değil aynı zamanda tarih karşısında bir vefa borcunun yerine getirilmesi olmuştur.

COĞRAFI İŞARETLE MÜHÜRLENEN GELENEK

Kayseri Ticaret Odası (KTO) olarak bu tarihî sorumluluk yıllar önce üstlenilmiştir. Odamız tarafından 13 Eylül 2000 tarihinde yapılan başvuru neticesinde Kayseri Pastırması, 25 Haziran 2002’de Türk Patent ve Marka Kurumu tarafından “mahreç işareti” olarak tescil edilmiştir ve kanun nezdinde



tescil tarihi 13.09.2000 olarak kayıtlara geçmiştir. (Bu coğrafi işaret, 28.01.2001 tarih ve 24301 sayılı Resmî Gazete’de ilan edilmiştir. 555 sayılı Coğrafi İşaretlerin Korunması Hakkındaki Kanun Hükümünde Kararname’nin 12’nci maddesi gereğince 13.09.2000 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere tescil edilmiştir.)

Söz konusu itirazda, Bulgaristan’da üretilen ve “Kaiser Pastarma”, “Kaizer Pastarma” ile “Kaisero-vana Pastarma” adlarıyla bilinen et ürünleriyle “Kayseri Pastırması” isminin karışıklığa yol açabileceği gerekçesiyle Avrupa Birliği nezdinde resmî başvuru yapılmıştır. Bulgaristan’da yıllar önce bizden esinlenerek üretilip sattıkları Kayseri Pastırması’na bu nedenle itiraz etmişlerdir. Kayseri Pastırması’nın yıllar önce Bulgaristan’da satılması aslında Kayseri Pastırması’nın anavatanının Kayseri olduğunu göstermektedir.

Bu noktada süreç, sıradan bir bürokratik işlem olmaktan çıkarak bir hak ve itibar savunmasına dönüşmüştür. Artık savunulan yalnızca bir ürün adı değil; Kayseri’nin emeği, itibarı ve tarihidir. Bulgaristan tarafından yapılan itiraz nedeniyle süreç uzamış ve Kayseri Pastırması’nın tescil süreci yaklaşık iki yıl gecikmiştir.

Söz konusu itiraz üzerine Kayseri Ticaret Odası, Türk Patent ve Marka Kurumu, TOBB Uyum Arbuluculuk ve Uyuşmazlık Çözüm Merkezi ile ilgili kurumlar tarafından yoğun bir hukuki ve diplomatik çalışma yürütülmüştür. Kayseri Ticaret Odası tarafından Bulgar makamlarına gönderilen yazılarda Kayseri Pastırması’nın tarihi kökeni, üretim geleneği, ayırt edici özellikleri ve uluslararası itibarı ayrıntılı şekilde ortaya konulmuştur. Sofya’da gerçekleştirilen toplantılarda ise ürünün kökeni, üretim yöntemi ve ünü bakımından tamamen özgün bir coğrafi işaret olduğu güçlü delillerle savunulmuştur.

Taraflar arasındaki görüşmelerden sonuç alınamaması üzerine konu Avrupa Birliği Komisyonunun değerlendirmesine taşınmış, Türk makamları tarafından hazırlanan kapsamlı savunmalarla Kayseri Pastırması’nın tescil hakkı kararlılıkla korunmuştur. Müzakereler yoğunlaşmış, hukuki ve teknik temalar hız kazanmış, dosya sabırla ve kararlılıkla takip edilmiştir. Bu süreçte hem Türkiye’deki uzman ekipler hem de TOBB’un Ankara ve Brüksel’deki ekipleri önemli bir gayret göstermiştir ve Kayseri Pastırması’nın AB tescili, yoğun bir hukuk ve diplomasi mücadelesi sonucunda elde edilmiştir.

Yürütülen yaklaşık iki yıllık yoğun hukuk ve diplomasi müzakereleri neticesinde, uluslararası ölçekte önemli bir emsal oluşturulmuştur.

Nihayet, hukuki sürecin tamamlanmasının ardından Kayseri Pastırması 25 Mart 2026 tarihinde Avrupa Birliği tarafından resmen coğrafi işaret tes-



cili almış ve Türkiye’nin Avrupa Birliği’nden coğrafi işaret alan 46. ürünü olarak tarihe geçmiştir.

Türkiye’nin Avrupa Birliği’nden tescil alan 46 ürünü içerisinde hakkında itiraz davası açılan **ilk ve tek ürün** Kayseri Pastırması olmuştur.

Kayseri Pastırması Avrupa’da da koruma altına alınarak, yalnızca bir ürün olarak değil, aynı zamanda bir şehir kimliği olarak tescillenmiştir. Bu başarı Kayseri’nin yüzyıllardır ördüğü üretim kültürünün uluslararası ölçekte kabul görmesi anlamına gelmektedir. Bu başarı pastırmayı yapan ustanın emeğinin, çemeni yoğuran geleneğin, eti kurutan sabrın ve Kayseri’nin ticaret hafızasının Avrupa tarafından tanınması anlamına gelmektedir. Bu başarı Kayseri’nin adının yalnızca sofralarda değil, hukuk metinlerinde ve uluslararası pazarlarda da güvenle anılması anlamına gelmektedir.

Kayseri Pastırması’nın Avrupa Birliği nezdindeki coğrafi işaret tescil süreci, Anadolu’nun köklü gastronomi mirasının uluslararası düzeyde korunmasına yönelik önemli bir başarı hikâyesi olarak kayıtlara geçmiştir.

Türkiye’deki pastırma üretiminin yaklaşık yüzde 67’sini tek başına karşılayan Kayseri Pastırması, almış olduğu AB tesciliyle birlikte taklitlerin önüne geçecek haksız kullanımları engelleyecek ve üreticisine küresel ölçekte güçlü bir güven zemini oluşturacaktır.

Bugün Kayseri Pastırması’na bakıldığında yalnızca güçlü bir lezzet görülmemektedir; aynı zamanda Kayseri’nin tarihi, ticareti, ustalığı, karakteri ve memleket sevdası da görülmektedir. Bu tescil



Kayseri'nin adını Avrupa'ya yazdıran hukuki bir karar olmanın ötesinde, şehrin kendi değerine sahip çıkmasının somut bir nişanesi olmuştur. Kayseri Pastırması artık yalnızca Kayseri'nin gururu değildir, Türkiye'nin Avrupa'ya tescil ettirdiği güçlü bir kültür mirasıdır.

KAYSERİ'NİN COĞRAFI İŞARET MİRASI VE KTO'NUN TESCİL SEFERBERLİĞİ

Bu başarı yalnızca pastırma ile sınırlı bir hedef olmayıp gastronomi turizmi açısından önemli bir kaldıraç niteliği taşımaktadır. Günümüzde Kayseri, zengin mutfak kültürüyle 34 coğrafi işaretli ürüne sahiptir. Bu ürünlerin 17 tanesi Kayseri Ticaret Odası'nın çalışmalarıyla ulusal düzeyde tescil ettirilmiştir.

İlk tesciller arasında Kayseri Pastırması, Kayseri Sucuğu ve Kayseri Mantısı yer alırken; 2021 yılı içerisinde Kayseri Yağlaması, Kayseri Katmeri, Kayseri Tandır Böreği, Kayseri Kurşun Aşı, Kayseri Nevzinesi, Kayseri Yağ Mantısı, Kayseri Güllü Baklavası, Tepsi Mantısı, Fırın Ağzı, Çemen, Sucuk İçi ve Börek Aşı gibi ürünler de Oda tarafından tescil ettirilmiştir. Yakın dönemde ise Kayseri Purov Mantısı ve Kayseri Pöç Kebabı ile birlikte tescilli ürün sayısı 17'ye ulaşmıştır.

Avrupa Birliği tescil sürecinin başarıyla tamamlanmasının ardından çalışmalar hız kesmeden devam etmiş; yerel ve ulusal basında, TRT Radyo yayınlarında bu süreç kamuoyu ile paylaşılmış, ayrıca Antalya YÖREX Yöresel Ürünler Fuarı'nda tanıtım faaliyetleri gerçekleştirilmiştir. Şu anda ise

Kayseri Sucuğu ve Kayseri Mantısı için Avrupa Birliği coğrafi işaret tescil çalışmaları devam etmektedir.

ORTAK İNANÇ, ORTAK BAŞARI: KAYSERİ'Yİ DÜNYAYA BAĞLAYAN GÜÇ BİRLİĞİ

Bu süreçte vizyoner katkıları ve destekleriyle yol gösteren Dünya Odalar Federasyonu ve TOBB Başkanı Sayın M. Rifat Hisarcıklıoğlu'na, Kayseri Valisi Sayın Gökmen Çiçek'e, milletvekillerine, Büyükşehir Belediye Başkanı Sayın Memduh Büyükkılıç'a, ilçe belediye başkanlarına, sivil toplum kuruluşlarına, Kayseri Sanayi Odası Başkanı Sayın Mehmet Büyüksimitçi'ye, Kayseri Ticaret Borsası Başkanı Sayın Recep Bağlamış'a ve OSB başkanlarına teşekkür edilmektedir.

En büyük emek ise sürecin her aşamasında özveriyle çalışan yönetim kurulu üyelerine ve mesai arkadaşlarına aittir.

Kayseri Ticaret Odası yaklaşık 30 bine yakın üyesiyle yalnızca bugünü değil geleceği de inşa etmektedir. Şehrin uluslararasılaşma, inovasyon ve dijitalleşme vizyonu her geçen gün daha da ileri taşınmaktadır. Kayseri; denizi ve kıyı turizmi olmasa da tarih, kültür, inanç, doğa, kış turizmi ve gastronomi gibi birçok alanda güçlü bir potansiyele sahip, çok yönlü bir merkezdir.

Hedef nettir: Kayseri'yi dünyaya bağlamak.

Tescilli lezzetler aracılığıyla gastronomi turizmini geliştirmek ve Anadolu ile Avrupa arasında güçlü bir kültürel ve ekonomik köprü kurmak amaçlanmaktadır. Çünkü bir şehir kendi değerine inandığında, onu sahiplendiğinde ve kararlılıkla savunduğunda o değer yalnızca yaşamakla kalmaz, aynı zamanda dünyada da karşılık bulur. ■

TÜRKSOY Türk Dünyası Kültür Başkenti Kayseri

FEHMİ GÜNDÜZ

Kayseri'miz, geçtiğimiz yıl kıymetli yöneticilerimizin gayretleriyle ilk kez Kültür Yolu Festivali rotasına dâhil edilmişti. Eylül ayında gerçekleştirilen festival kapsamında; konser, tiyatro ve sergiler başta olmak üzere onlarca prestijli etkinlik düzenlendi. Kültür ve Turizm Bakanlığı verilerine göre bu etkinliklere 600 binden fazla katılım sağlandı. Ülkemizde 26 farklı şehirde sekiz ay boyunca devam eden bu büyük festival, bu yıl **5-13 Eylül 2026** tarihleri arasında yeniden Kayseri'de sinerji yaratacak.

Kültür Yolu Festivali Kayseri için son derece önemli bir deneyim olmakla birlikte şehrimizde çok daha büyük ölçekli faaliyetleri hayata geçirebileceğimizi de gözler önüne sermiştir. Bu vizyondan hareketle, 2025 yılında Kayseri Büyükşehir Belediyesi olarak “**2027 Türk Dünyası Kültür Başkenti**” adaylık başvuru dosyası tarafımızca titizlikle hazırlanmıştır. Kadim kentimizin tarihi, coğrafyası, doğal, arkeolojik ve kentsel sit alanları ile zengin kültür rotaları (Kültür Yolu, Erciyes, Kültepe, Koramaz, İncesu-Yeşilhisar, Develi, Yahyalı) ve günümüz aktif turizm planlamaları (Erciyes Spor A.Ş. faaliyetleri,



balon turu, yamaç paraşütü, ylık atları) bu dosyada kapsamlı bir şekilde yer almıştır. Ayrıca adaylık sürecinde yapılması planlanan sergiler, konserler, uluslararası toplantılar, tiyatrolar, spor organizasyonları, konferans ve paneller de dosyaya detaylıca işlenmiştir.

27-28 Kasım 2025 tarihlerinde Kazakistan'ın Aktau şehrinde toplanan TÜRKSOY 42. Daimi Konsey Bakanları Toplantısı'nda, "Kayseri Büyükşehir Belediyesi Türk Dünyası Kültür Başkenti Adaylık Başvurusu" değerlendirilmiştir. Komisyonca yapılan istişareler neticesinde, **2027 yılında Kayseri'nin Türk Dünyası Kültür Başkenti olarak seçilmesi uygun görülmüştür.**

Bilindiği üzere "Türk Dünyasının UNESCO'su" olarak anılan TÜRKSOY (Uluslararası Türk Kültür Teşkilatı); Türk dili konuşan halklar arasındaki kardeşliği güçlendirmek, ortak kültürel mirası koruyup gelecek nesillere aktarmak ve bu zenginliği dünya çapında tanıtmak amacıyla 12 Temmuz 1993'te Алматы'da kurulmuştur. Teşkilat; Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Türkiye ve Türkmenistan gibi üye ülkelerin yanı sıra; Altay, Başkurdistan, Hakas, Saha (Yakut), Tataristan, Tıva (RF) Cum-

huriyetleri, Gagavuz Yeri (Moldova) ve KKTC gibi gözlemci üyelere de sahiptir.

2012'de başlayan Türk Dünyası Kültür Başkenti uygulamasına ülkemizden 2013 yılında Eskişehir, 2018 yılında Kastamonu ve 2022 yılında Bursa başkentlik yapmıştır.

2027'de Türk Dünyası Kültür Başkenti Kayseri olmuştur. Kayseri; kadim medeniyet birikimi, Selçuklu'dan Osmanlı'ya uzanan kültürel mirası, ilim ve sanat geleneği ile Türk dünyasının müstesna şehirlerinden biridir. Anadolu'ya Türklerin ilk gelişi Malazgirt Savaşı'ndan veya Selçukluların 11. yüzyılın başlarından itibaren Anadolu'ya olan akınlarından çok daha öncesine dayanmaktadır.

Tarihler 378 yılını gösterdiğinde, Kavimler Göçü'nün başlamasına sebep olan Avrupa Hunları daha ilk akınlarında Alan, Vizigot ve Ostrogotları ağır yenilgiye uğratmış ve bu kavimlerin batıya kaymasına sebep olmuştur. Bu harekât devam ederken bir taraftan Kafkas Dağları'nı aşan Hun asıllı "Kursık ve Basık" adında iki başbuğun komutasındaki atlı birlikler Erzurum üzerinden hareketle Karasu ve Fırat havzalarından Malatya'ya, oradan da Çukurova'ya kadar inip bu bölgeleri istila ettiler. Urfa ve Antalya kalelerini kuşatıp halk üzerinde büyük bir korku, panik ve heyecana yol açtılar. Savaş konusunda oldukça maharetli olan bu atlı birlikler çok geçmeden yıldırım hızıyla güneye inip Kudüs ve çevresindeki şehirlere akınlar düzenlediler. Bu akınlardan sonra 396 yılında geldikleri güzergâh üzerinden Kafkas Dağları'nı aşan Türkler Karadeniz'in kuzeyindeki yurtlarına döndüler.

Bu harekâtın iki yıl sonra, 398'de, Hunlar tarafından Kafkaslar üzerinden tekrar daha küçük çapta akınlar yapıldı. Bunun yanında Trakya bölgesini de baskı altında tutarak Doğu Roma (Bizans) İmparatorluğu Türklerin bu ani akınları karşısında adeta çaresiz kaldı. Tarihteki bu Hun harekâtı Anadolu'ya ilk Türk girişini temsil etmesi bakımından dikkate şayandır.²

Bununla birlikte Hun Türklerinin bu istilasından sonra ikinci Türk istilasını Sabarlar (Sabir, Sibir) tarafından gerçekleştirilmiştir. Sabarlar; 515 ve 516 yıllarında Don, İtil ve Kuba nehirleri arasındaki topraklara yerleşmişlerdir. Bu Türk devleti, Bizans ve Sasanilerle siyasi ve askerî münasebetler kur-

¹ Sevim, Ali, Anadolu'nun Fethi Selçuklular Dönemi, 4. Baskı, TTK, Ankara, s. 27.

² Sevim, Ali, age. s. 28.

muştı. Bu dönem Sabarlar Sasanilerle işbirliği yapıp Kafkasların güney bölgelerine akınlar gerçekleştirdi. Daha sonra ileri hareketlerine devam ederek Kayseri, Konya ve Ankara şehirlerinin yörelerine akınlar düzenlediler. Yapmış oldukları bu akınlar da Bizans'a darbe vurmuş ve pek çok ganimetle Kafkas Dağları'nı aşip yurtlarına geri dönmüşlerdir.³

Hun ve Sabarların bu istilalarından sonra ise üçüncü Türk girişi özellikle 8. yüzyıldan sonra bu defa Müslüman Türkler vasıtasıyla gerçekleşmiştir. Abbasi Halifesi Mehdi (775-785); Türkistan, Harizm ve Horasan'dan gönüllü olarak gaza amacıyla gelen Türkleri Tarsus, Misis ve Arazarba, Adana, İskenderun, Maraş, Adıyaman, Harput, Ahlat, Erciş ve Erzurum yörelerine yerleştirmiştir. Yapılan araştırmalara göre Abbasi halifeleri Harun Reşid, Memun ve Mutasım dönemlerinde gaza amacıyla Bizans sınırlarına gelen Türkler birçok akın ve istilada bulundular. İslam ordularının yönetimi Türk komutanlarına geçmeye başladı. Bu kumandanlardan bazıları Vasif et-Türkî, Ferec et-Türkî, Amaçur et-Türkî, Bilgeçur, Toganoğlu Ahmet, Ebu Sabit et-Türkî, Yazman, Busr Afşinî'ydi. Bu Türk kumandanlar komutasındaki İslam birlikleri Sivas, Niksar, Amasya, Zamantı, Ulukışla, Çankırı, Ankara, Eskişehir ve hatta Bergama'ya kadar akınlar düzenlediler. Bizans şehir ve kaleleri ağır tahribata uğratıldı. Buna karşın Bizanslılar da zaman zaman karşı harekâta bulundular.⁴

Sonuç olarak Selçuklu Türklerinin XI. yüzyılda Anadolu'yu fethinden önce gerçekleşen Hun, Sabar ve Müslüman Türk hareketleri sebebiyle Bizans İmparatorluğu yıpratılmıştı. Bizans şehir ve kaleleri geniş çapta harap bırakılmıştı. Bu durum Selçukluların Anadolu'nun Türk yurdu olması için gerçekleştirdiği mücadeleyi kolaylaştırmıştır.

Aslen Kapadokyalı, Prof. Dr. Ali Sevim'e göre Kayserili olan Romanos Diogenes (Romen Diyojen)⁵ imparator olmadan önce 1067-1068 tarihlerinde askerî yetenekleri sebebiyle Suriye'de ve Tuna sınırında görevlerde bulunmuştu. 1067'de imparator X. Konstantin Dukas ölünce tahtı gasp etmeye teşebbüs etmekten suçlu bulunan Romen Diyojen, İmparatoriçe Naip Eudokia tarafından

³ Sevim, Ali, age. s. 28.

⁴ Sevim, Ali, age. s. 29-30.

⁵ Romen Diyojen Bizans Rum ailesi Diogenai'nin bir üyesiydi. Küçük Asya'daki (Anadolu) büyük aristokrat soylularının çoğuyla akrabalığı bulunmaktaydı. Annesi, imparator III. Romanos'un kardeşi olan Basil Argyros'un kızı idi.



↑ Kayseri Battalgazi Camii'ndeki Türk Tamgası



↑ Hunat Medresesi Taşçı İşareti 1



↑ Hunat Medresesi Taşçı İşareti 2

cezalandırılmayı beklerken İmparatoriçe'nin kocası ve oğullarının koruyucusu olarak imparator ilan edildi. Bu sırada Selçuklular (Danışment Beyliği) Kapadokya'nın büyük bir kısmını ilhak etmiş, hatta önemli şehirlerinden Kayseri'yi ele geçirmişti. Kayseri'nin kaybedilmesi Bizans tebaasında büyük üzüntüyle karşılanmış olduğundan bu evlilik pek fazla tepkiye sebep olmamıştır.

1071 yılında Romen Diyojen'in büyük ordusu Alpaslan'ın çok daha az sayıdaki ordusuna mağlup olmuş, Alpaslan'ın affetmesine rağmen Bizans'ın geleneksel entrikaları sebebiyle tahtından ve canından olmuştur. Bu tarihten sonra Türk akınları artarak devam etmiştir. Yürütülen imar faaliyetleri ve yapılan cami, han, medrese, hamam, şifahane ve köprülerle Kayseri bir Türk-İslam şehri olmuştur.

Özellikle ifade edilebilir ki Orhun Abidelerinde Göktürkçe ifadeler Türk taş ustaları tarafından işlenmişken aradan yüzlerce yıl geçmesine rağmen fetih sonrasında Kayseri'nin de neredeyse tüm yapılarında bu tamgalar karşımıza çıkmaktadır.

Türklerin kadim geçmişine uzanan bu taşçı işaretleri; Dîvânu Lüğâtî't-Türk, Tevârih-i Âl-i Selçûk, Câmîü't-Tevârih, Şecere-i Terâkime gibi kaynaklarda belirtilen Oğuz boylarının tamgaları; Kayseri il sınırları içerisinde birçok Selçuklu Dönemi yapılarında görülmektedir.

Birkaç örnek vermek gerekirse:

SELÇUKLU UYGARLIĞI VE GEVHER NESİBE TIP TARİHİ MÜZESİ (GEVHER NESİBE MEDRESESİ)

- Oğuzların Dodurga boy tamgası
- Oğuzların Salur boy tamgası
- Oğuzların Afşar boy tamgası
- Oğuzların Karaevli boy tamgası

HUNAT HATUN CAMİİ

- Oğuzların Eymür boy tamgası
- Oğuzların Salur boy tamgası

BATTAL GAZİ CAMİİ

- Oğuzların Dodurga boy tamgası
- Oğuzların Eymür boy tamgası
- Oğuzların Karaevli boy tamgası
- Oğuzların Kayı boy tamgası



↑ Hunat Medresesi Taşçı İşareti 3



↑ Gevher Nesibe Hatun Medresesi Taşçı İşaretleri 1

SAHABİYE MEDRESESİ

Oğuzların Dodurga boy tamgası

KÖŞK MEDRESE

Oğuzların Dodurga boy tamgası

YOĞUNBURÇ

Oğuzların Dodurga boy tamgası

ÇİFTE KÜMBET

Oğuzların Dodurga boy tamgası

HACI KILIÇ CAMİİ

Oğuzların Salur boy tamgası

Oğuzların Afşar boy tamgası

Oğuzların Karaevli boy tamgası

SERACETTİN MEDRESESİ

Oğuzların Salur boy tamgası

Oğuzların Afşar boy tamgası

DÖRTAYAK TÜRBESİ

Oğuzların Karaevli boy tamgası

SUVERMEZ KERVANSARAY

Oğuzların Salur boy tamgası

Oğuzların Çepni boy tamgası

Oğuzların Kayı boy tamgası

Danışmentliler ve Anadolu Selçuklularının ardından Eretnalılar, Kadı Burhaneddin Devleti, Dulkadiroğulları, Karamanoğulları, Osmanlı ve nihayet Cumhuriyet Dönemi eserlerinin izlerini Kayseri’de görmek mümkündür. Öyle ki camiler, medreseler, köprüler, hanlar, imarethaneler, hamamlar, sivil mimari örnekleri ve daha birçok eşsiz ata yadigârı miras günümüze ulaşmıştır. Bu taşınmaz eserlerin her birinde kadim Türk medeniyetinin asırlık birikimini ve ruhunu okumak mümkündür. Bu abidevi yapılar, geçmiş ile gelecek arasında sarsılmaz bir köprü kurarak tüm Türk dünyasını selamlamakta ve yüzyılların ötesinden tek bir sesle haykırmaktadır: “Ben buradayım!” Türk Dünyası 2027 Kültür Başkenti Kayseri’nin kadim tarihi bu unvanı hak ettiğinin göstergesidir. ■



↑ Gevher Nesibe Hatun Medresesi Taşçı İşaretleri 2



↑ Gevher Nesibe Hatun Medresesi Taşçı İşaretleri 3

Semaver Üretimi de Bitti

AHMET SIVACI

Kır bahçelerinde, tahta masaların üstünde, bur-
nundan soluyarak arz-ı endam eden semaver-
ler hâlâ ilgi çekiyor mu ya da kullanılıyor mu,
kullanılıyorsa nasıl ve hangi şartlarda kullanılıyor
doğrusu başlı başına bir araştırma konusu. Ama ince
belli cam bardaklarda tavşankanı çayın tadını farklı
verdiği de bir gerçek. Tabii ki özellikle çay tiryaki-
leri için. Özellikle her yudumda damağa bıraktığı
o eşsiz keyif...

Bir görüşe göre semaver, suyu sabit bir ısıda
tutması sayesinde çayın acılaşmasını engeller ve
aromasını korur. Odun veya kömür ateşinde dem-
lenen bu çay sindirimi rahatlatır, şişkinlik yapmaz
ve keyifli yapısıyla stresinizi azaltarak psikolojik
bir rahatlama sağlar. Dahası, suyun ıslısı sürekli
korunduğu için çay yapraklarının ideal sıcaklıkta
demlendiği ve demlikteki çayın soğumadan tazeli-
ğini uzun süre koruduğu da uzmanlarca belirtiliyor.

Hemen belirtelim, semaverde demlenen çay ile çaydanlıkta demlenen çayın tadının farklı olduğu çayseverlerce söylenenler arasında. Bunun ne derece doğru olduğu tabii ki deneyerek anlaşılacaktır. Ama genellikle yaz aylarının mehtaplı gecelerindeki sohbetlere tanık olan semaverlerin eskiden daha çok günlük hayatın parçası olduğu da sanırım bilinen bir şey.

Artık semaver kültürünün yerini teknolojinin gelişimiyle daha lüks kültürlerin alabileceği düşünüldüğünde nostaljik duruma düşebilecek olan semaverler konusunda geniş bilgi edinmek isterseniz Kayseri Eski Sanayi, Bakırcılar Çarşısı ya da Sokağı'na uğramanız gerekiyor. Kayseri'de sadece bir sanayi esnafının bu zanaatı yaşattığını, yaşatmaya çaba gösterdiğini görürsünüz. Bu meslek erbabı, Nihat Orta Usta'dır.

Nihat Orta'nın dükkânına girdiğinizde hiç de alışık olmadığınız, daha önceleri hiçbir yerde görmediğiniz aykırı bir manzara ile karşılaşacaksınız. Adeta sokağın ruhuna uymayan bir manzardır bu. Müşteri beklemekten, eski günlerini hatırlamaktan yorgun düşmüş renk renk nargileler karşılar sizi. Metaliklerin yanı sıra camdan, ithal malı nargileler gözlerinizi okşar. Dükkânın en ilgi çekici yeri ise dükkânın bir bölümüne yapılan ve merdivenle çıkılan şark köşesidir. Duvarların antika, sedef kakmalı hançerlerle ve döşemenin de kilimlerle süslendiği bu yer otantik bir bölüm olarak göze hoş gelir. Nihat Usta'nın ellerinden çıkan en güzel, en değerli nargileler burada sergilenir; burada gerçek değerini bulur. Buradaki

hoş manzaranın tamamlayıcısı, vazgeçilmez bir parçası olurlar. Çünkü emekli kiraathanelerinde ya da kafelerde kullanılan nargileler sıradan, basit nargilelerdir. Eski zaman ortamında olmadıkları için yadırgandıkları bile olur.

Nihat Orta Usta; 1968, Kayseri Yeşilhisar Kovalı köyü doğumlu. Ayşe Hanım ile Süleyman Ağa'nın beş çocuğundan biri. 1974 yılında aile, babalarının Kayseri Belediyesinde çalışmasından dolayı Kayseri'ye taşınırlar.

Nihat Usta ilkokuldan sonra sanayide mutfak eşyaları üreten Osman Aydın'ın yanına çırak olarak girer. Burada sıvamacılığı öğrenir. Askerlik çağı gelir ve 1988 yılında askere gider. Dönüşte ağabeyi Adem Orta ile kendi işlerini kurarlar. İşyerlerinin adı "Yücel Alüminyum"dur. Önceleri güğüm üzerinde çalışırlarsa da sonradan semaver işine girerler. Nihat Orta 1990 yılında Pembe Hanım ile hayatını birleştirir. Onların bu evliliklerinden Süleyman, İbrahim ve Yusuf Talha doğarlar.





Nihat Usta yedi kişi ile hızlı bir şekilde semaver üretimi yapmaya başlar. Tam altı yıl semaver imal ederler. Ancak 2009 yılında semaver üretimini bırakmak zorunda kalır.

— Neden bıraktın semaver üretimini?

— İşimiz önceleri çok iyiydi. Sürekli gelişim içindeydik. Ürettiğimiz semaverler Kayseri’de olduğu gibi Kayseri dışında da ilgi görüyordu. Küçük atölyemizde gece bile çalışıldığı olurdu. Siparişleri böyle karşıladık. İnsanların tercihleri mi değişti, zevklerinde farklılıklar mı oldu, teknoloji kurbanı mı olduk ya da biz teknolojinin hızına mı ulaşamadık, çoğu şey gibi semaver kültürümüz de sinyal vermeye başladı. İşlerimiz durgunlaştı. Siparişlerimiz azaldı. Sonuçta bunun nedenlerini araştırmaya başladık. Çoğu lüks yerde, metalik semaverlerin görevini çok daha

şık, çok daha çekici demliklerin yaptığını tespit ettik. Çay tirya-kilerinin tercihi de bu yönde oluyordu. İnsanlar farklı, konforlu şeyler görmek istiyorlardı.

— Bu durumda, bütünüyle teknolojiye oluşan değişimler mi durgunluğa neden oldu?

— Ana neden o diyebilirim. Her ne kadar biz ayak uydursak da metalik malzemeden ürettiğimiz ürünler diğerlerinin yanında sönük kalıyordu. Dolayısıyla malzemede de değişime gitmeliydik tasarımda da.

— Daha başka Nihat Usta?

— Çırac bulamıyordum. Eskisi gibi zaten talep de olmuyordu. Buna bir de maliyetlerin, ham madde, işçilik, amortismanlar gibi unsurların yükseldiğini eklerseniz artık üretim faydadan çok zarar vermeye başlamıştı. Gidin bakın, üretim için yurt dışından bile getirttiğimiz bazı tezgâh-

larımız aşağıda öylece duruyor. Çalışmıyor.

Nihat Usta’nın isteği ile aşağı, bodruma indik. Tezgâhlar, çeşitli el aparatları, büyük ebatta aletler, araçlar boş duruyor atölye olarak kullanılan bodrumda. Bir zamanlar harıl harıl çalışan tezgâhların çıkardığı seslerin, küçük motor gürültülerinin yerini şimdi sessizlik almış. Üretimin adeta ruhu yaşıyor. Semaver parçalarını oluşturan alüminyum malzemeler de tozlanmış, sağa sola gelişigüzel atılmış, öylece bekliyor. Üretimi yarım kalmış semaverlerin parçaları bazı tezgâhların ucunda takılı kalmış. Kimisi parlatılmayı bekliyor, kimisi kulplarının takılmasını, kimisi bükülmeyi. Kimi saclar sıvanmayı, kimisi kulplar için delik açılmasını...

Her yerde saklı bir hüznün, saklı bir boşluk var adeta. Eski günlerini mum ile arıyor nargile imalathanesi.

Sadece onlar değil; onların takur-tukur makine seslerine, yanık sesli işçilerin hasret kokan memleket türkülerine, şarkılarına özlem duyan diğer sanayi esnafı da. Üstelik Kayseri'nin tek nargile imalathanesi... Kayseri patenti taşıyan ve yurdun her yerine dağılan nargilenin doğum yerine...

Ne yazık ki Nihat Usta artık semaver imal edemiyor. Etmek istese de edemiyor. Arz-talep meselesi. Talep olmayınca arzın da bir anlamı kalmıyor. Talep olsa da maliyeti yeterince karşılamıyor. Uğraşmaya değmezmiş.

Nihat Usta'ya biraz da çekinerek soruyorum. Zira oldukça üzgün ve düşünceli. Bunun kazançtan yana olduğu da pek o kadar önemli değil. Nihat Usta çok sevdiği semaver üretimini yapamıyor. Metal eserini bir sanatçı gibi üretmiyor. Zevkle çalıştığı atölyesinde şimdi kimse-siz. Bir zamanlar işçilerin olduğu mekânda şimdi sadece oğlu ve kendisi var.

— Şimdi ne yapıyorsun?

— Tamirini yapıyorum, bazen de hazır alıp satıyorum.

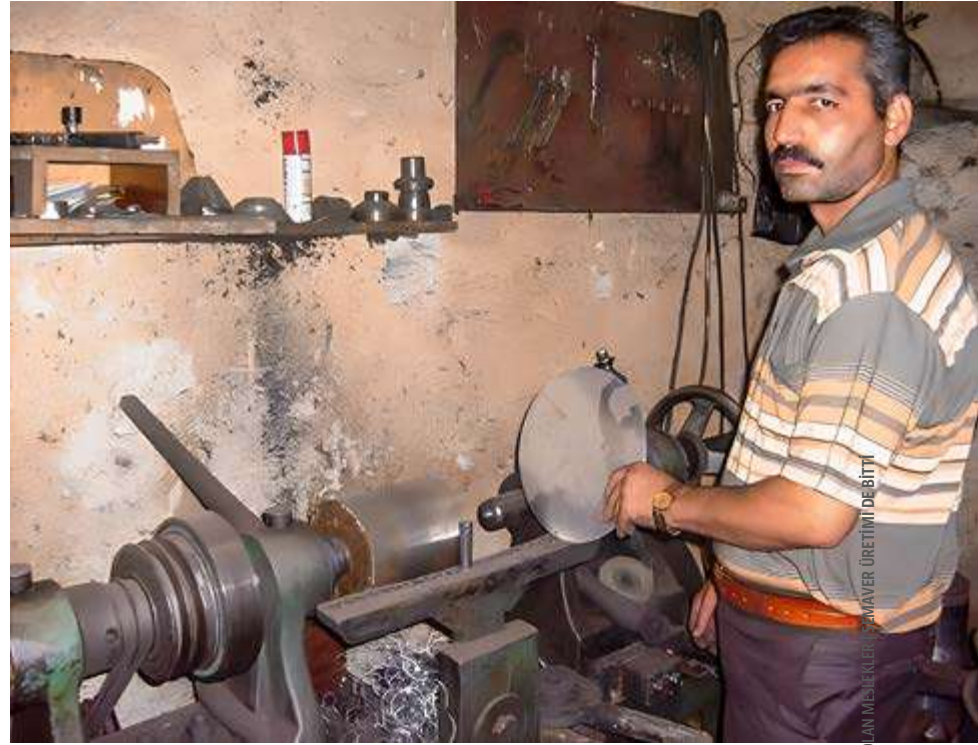
— Bir semaver malzeme olarak kaç çeşitten oluşuyor? Bir uzman usta olarak açıklar mısın?

— Dört çeşit diyebiliriz: Pirinç, alüminyum, bakır ve krom. Bunlar altı parça olarak imal edilir. Gövde, ayak, kapak, demlik koyma bölümü ve baca.

— Sac olarak siz mi kesiyorsunuz?

— Daire şeklinde kesilip gelir bize. Biz de öncelikle sıvama makinesinde gövde kısmını tabii ki kalıp üzerinde sıvayarak imal ederiz. Hemen şunu da belirtelim, gövde kısmı yedi parçadan oluşuyor. Gövde kısmı sıvama yoluyla

yapıldıktan sonra bu defa yine aynı tezgâhta ve ancak tek kalıpta boru kısmı imal edilir. Daha sonra da her parçanın parlatma tezgâhında iç ve dış kısımlarına parlatma işlemi yapılır. Yanma haznelerinin preste delikleri açılır, hazır olan kulpları perçinlenir ve son olarak da musluk delikleri açılarak yine hazır olan musluklar takılır.



— Genellikle sorunlar neler?

— Kulp, musluk gibi parçalarını Kahramanmaraş'tan getiriyoruz. Her şey maliyete yansıyor doğal olarak. Dolayısıyla kazanç da buna göre düşüyor. Talep de az olduğunda üretimin bir anlamı kalmıyor.

— O zaman nasıl bir yol izliyorsunuz?

— O zaman da montaj yoluna gidiyorum.

— Kalıpları da orada mı?

— Hayır, kalıpları bende. Semaver kalıplarını şimdilerde Kahramanmaraş'a gönderiyorum. Orada benim adıma fason olarak yapılıyor ve bana gönderiliyor. Ben de burada satıyorum. Bu ortamda ayakta kalabilmek için başka çarem yok. Ya direneceksiniz ya da mesleği terk edeceksiniz. Mesleği terk eterseniz yeni bir zanaat öğrenip onu ekmek tek-

nesi olarak kabul etmeniz çok zor.

— Uyum mu sağlayamazsınız?

— Yeniden bir ustanın yanında çırağ olmak zorundasınız. Bu, benim gibi mesleğinde sürekli yenilikler peşinde koşan bir usta için hiç de kolay değil. Öncelikle gururlu olmayacak, belki sizden yaşça küçük birine itaat etmek zorunda kalacaksınız. Çünkü size yabancıydınız bir zanaat öğretiyor ve siz onunla evinizin geçimini sağlayacaksınız. Dola-



yısıyla bu insana ağır gelen bir şey. Mesleğine ömrünü vermiş bir ustanın değil kolay, hiç kabul edemeyeceği bir şey bu.

Onların atölye olarak kullandıkları dükkânın bodrum katındayız hâlâ. Değişik tezgâhlar tozlanmış. Ayrıca semaverin kazan kısmını oluşturan parçaların içi temizlenmek istiyor. Bu kaybolmak üzere olan bir zanaata ve zanaatkârına saygıdan gerekli. Ancak burada bir daha üretim yapılmayacak. Bir zamanlar makine seslerinin duyulduğu atölye, şimdi derin bir sessizliğe gömülmüş durumda.

— Ne olacak bu tezgâhların hâli?

— Hurdacıya satacağım. Uzak bir ihtimal de olsa bir başka şehirden bir semaver imalatçısı gelecek ve bunları alıp götürecektir. Kayseri’de bitme durumuna gelen

üretim, elbette başka şehirlerde de biter.

Nihat Usta’dan semaver üretimi konusunda biraz daha bilgi vermesini istediğimde bu yılların ustasının gözleri parlıyor ve iştahla anlatmaya başlıyor:

— Seve seve. Temel olarak semaverler bir kaide üzerine monte edilmiş ve iki bölmeden meydana gelen bir gövde ile bu gövde üzerine konulan çaydanlıktan oluşur. Bu bölmelerden birine yakılmak üzere meşe kömürü konulurken diğer bölümde ise su bulunur. Suyun olduğu bölümün ateşin olduğu bölümü kuşatmasıyla suyun kaynaması, dolayısıyla çayın demlenmesi gerçekleşir. Semaverin özelliği çayın az bir ateşle kısa sürede ve doğal olarak demlenmesini sağlamasıdır. Bunun yanı sıra semaverin üzerinde durduğu sürece demlenen çay soğumaz. Hangi mal-

zmeden üretildiklerine gelince; semaverlerin hammaddesi çeşitli malzemeler olabilir. Kalaylı teneke, galvanizli sac, krom-nikel saclar, pirinç ve bakır, üretim için kullanılır. Bu malzemeler semaverin ne kadar uzun ömürlü olacağını belirler. Örneğin kalaylı tenekeden üretilen bir semaver su ile kısa sürede tepkimeye girip oksitleneceği için tercih edilmez. Sağlıklı olmadıkları gibi iki ay gibi bir süre içinde çürürler. Galvanizli sacdan yapılan semaverler de dayanıklı değildir. Buna karşın pirinç, krom-nikel ve bakır malzemeden yapılan semaverler estetik bir görünüm vermesinin yanı sıra sağlıklı ve dayanıklıdır.

— Fiyatları da ona göre değişiyor olmalı.

— Elbette. Semaverlerin fiyatları da üretilen malzemenin cinsine göre farklılık gösterir. Semaverler ortalama yirmi beşten fazla parçadan oluşurlar. Bundan dolayı üretim sırasında çok sayıda ve çeşitlilikte aletin kullanılması gerekir. Basit el aletlerinin yanında tezgâhlı ve elektrikli aletler bu iş için kullanılır. Dolayısıyla üretimi böyle zahmetli olursa fiyatında da farklılıklar olacaktır.

— Talep olmadığından üretimi durdurduğunu söylüyorsun. Şu hâlde üretim yaparken bunun için ne tür takım tezgâh kullanıyorsun ve ne işe yarıyorlar?

— Tabii ki anlatmakta fayda var. Şu gördüğümüz tezgâhın adı “giyotin”dir. El ile ya da elektrikle çalışan bir kesme aracıdır. Semaverin gövde, ayak gibi büyük parçalarının kesilmesinde kullanılır. 100-200 cm ebadındaki sac plakalar istenilen ölçülerde bu tezgâhta kesilirler. Semaverlerin, gövde ve ayak kısımları dışında

kalan kulp, musluk eteği gibi parçalar el makasında kesilirler. Düz el makasları düz sac kesiminde, burnu eğimli makaslar ise yuvarlak sac kesiminde kullanılırlar. Bu da bir makastır ama adı “daire makası”dır. El ile çalışan bir alet olarak, makineye bağlanan kare ya da dikdörtgen parçaları istenilen çaplardaki dairelere dönüştürür. Semaverlerin çaydanlık konulan yerleriyle gövde arasında kalan yuvarlak saclar bu makasla kesilirler. Bu da sizlerin bildiği gibi “cetvel”. Metalik ve 1 metrelik cetvel olup, ölçmek ve sac üzerinde çizim yapmak için kullanılır. Kesilen parçalardan gerekli olanların daire biçimine getirilmesinde, elle çalışan bir alet olan ve “silindir” adı verilen şu aleti kullanırız. Üst üste iki silindir ve bu iki silindirin arasında bulunan bir üçüncü silindirden oluşur. Silindirlerin boyu 1 metredir ve başlarında birer dişli çark bulunur. Bu aletin elektrikle çalışması olduğu gibi elle çalışması da vardır. Ama ben her zaman elektrikle çalışmayı tercih ettim.

— Bu da kaynak makinesi değil mi?

— Punta, bir kaynak makinesidir bilindiği gibi. Sanayi elektriği (380 W) ile çalışır. İki bakır ucun arasında kalan iki sac parçası elektrik akımı verilmek suretiyle kaynatılır. Ancak her sacın punto kaynağı ile birleştirileceğini söylemek mümkün değildir. Örneğin; bakır, kalaylı teneke ve pirinç levhalar punto kaynağı ile birleştirilmezler. Buna geçecek olursak, adı “kordon” olup, kesilip kıvrılan ve daha sonra kaynatılan parçalara hem dayanırlık hem de güzel bir görüntü vermek amacıyla açılan olukların yapıldığı alet ya da

tezgâhtır. Kordonun ucundaki parçaların değiştirilmesiyle çok sayıda farklı şekil elde edilebilir. Bu tezgâhın da elektrikle olduğu gibi el ile çalışması da bulunmaktadır. Sizin de merak edeceğiniz gibi, semaverin ayaklarındaki şekillerin el presi ile yapıldığını söylemek mümkündür. Preslerin ağız bölümüne hangi şekil yapılması isteniyorsa o şeklin kalıbının bağlanması gerekir. Pres indirilip kaldırıldıkça sac parçanın üzerinde istenilen şekil oluşur.

— El ile şekil vermiyorsunuz değil mi?

— Elde şekil verilemeyen bombeli saclar sıvama tezgâhında sıvanarak istenilen şekle getirilir.

— Ne tür aparatlar ya da aletler kullanıyorsunuz? Şu anda tezgâh üzerinde gördüğüm aletler var. Bunlarla üretiyorsunuz. Üretim sırası nasıl oluyor bu aletlerle?

— Hemen bilgi vereyim: Küçük takımlar pense, çekiç, tokmak, iye, havya, nişadır ve küçük örsler gibi üretim sırasında kullanılan yardımcı alet ya da gereçlerdir. Semaverlerin üretilmesi sırasında genellikle hangi aşamaların izlendiğini söyleyelim: İlk aşama, semaveri oluşturacak parçaların kesilmesidir. Bunlar ileriki aşamalarda büküm, kıvrım, lehim ve kaynatma işlemi yapılacak parçalardır. Gövde, baca, dip, ayaklar, temkeş (demliğin bulunduğu yer), kapaklar, kulplar, musluk, ızgara, düdük hazır şablonlara göre kesilirler. Deneme-yanılma yöntemi ile hazırlanan şablonlar ustadan çırağa, geleneksel olarak babadan oğula geçer. Parçaların kendine özgü ölçüleri vardır. Her parça yapım sırasına göre kesilir. Önce gövde, sonra diğer parçalar ve son olarak da kulplar kesilir.

Parçalar kesildikten sonra bükülmeleri üretimin ikinci aşamasıdır. Koni biçiminde kesilen parçalar ve gövde, silindir tezgâhında bükülür. Kulplar ise örs üzerinde bükülerek şekillendirilir. Kesilme, bükülme ve şekillendirilme işlemi yapılan parçalar bu defa birleştirilirler. Öncelikle gövde ve ayak, daha sonra gövde ve bacak birleştirilir. Birleştirme sırasında kurşun ve kalaydan oluşan lehim de kullanılır. Bundaki amaç, gövdeden suyun sızmasını önlemektir. Lehim yapılmadan önce lehim yapılacak yerin tuz ruhu ile temizlenmesi gerekmektedir. Ocak ya da ateşte ısıtılan havya ile lehimden küçük bir parça eritilerek yüzeye sürülür. Daha sonra suyun sızıp sızmadığının test edilmesi gerekir. Son yapılacak şey kulpların ve musluğun lehimlenerek yerlerine takılmasıdır.

— Son defa bir şey sorayım: Neden semaverler düz olarak üretilmiyor?

— Haklısınız. Semaverler yassı ve yuvarlak görünümlü olarak üretilirler. Yassı olanların diğerlerine oranla suyu daha çabuk ısıttığı söylenir. Bir başka bilinmesi gereken de ince sacdan üretilen semaverlerin daha fazla tercih edilmesi gerektiğidir. Küçük atölyelerde üretilen semaverlerin seri olarak üretilmesi oldukça zordur.

Kayseri Eski Sanayi'deki son semaver üreticisi Nihat Usta, sözlerini şöyle tamamlıyor:

— Günümüzde semaver üreten ustaların ürettikleri ürünler için yeterince pazar bulamamaları onları meslekten el çekmeye kadar götürüyor. Sanırım ben de sonunda kepenk kapatmak zorunda kalacağım. ■

Gönlümdeki Dağlar Üzerine

MUAMMER YILMAZ



Dursun Çiçek'in "Gönlümdeki Dağlar" adlı kitabını diğer kitaplarında olduğu gibi büyük bir keyif alarak birkaç defa okudum. Çiçek, Türkiye'mizin en iyi ve en güçlü kalemlerinden birisi, her kitabı bedene bir iksir gibi akıp ruhumuzu dinginleştiriyor. Dursun Çiçek bu çalışmasında Karacaoğlan gibi, Dadaloğlu gibi dağları, ovaları, yaylaları hem geziyor hem de gezdiriyor. Zaman zaman turnaların kanatlarında uçuruyor, bozkırın karında soğutup sıcaklığında pişiriyor, efil efil esen rüzgârında serinletiyor.

Bir tarihçi yazar olarak oldum olası *deneme* yazılarını okumaktan büyük keyif alırım. Ben fakir de bir şeyler karalamaya çalışırım. Çiçek'in bu kitabı ve diğer kitapları insanı bir mıknaş gibi kendine



çekiyor. Ben de Çiçek gibi bir bozkır çocuğu olduğumdan kitapta anlatılanlar beni çok etkiledi ve ruhuma ve ihtiyar bedenime bir ilaç gibi geldi. Pek alışık olmasam da “Gönlümdeki Dağlar” hakkında kırk ve dökük de olsa gönlümden ve kalemimden kopanları yazayım diyerek, bir kez daha yorulan kalemime sarıldım.

Dursun Çiçek Kırşehirli, ben ise Nevşehirliyim. Aynı bölgenin toprağı ile yoğrulup doğrulan, bir bakıma kitap kurtlarıyız desem... Çiçek, daha ilkökulda iken okumaya başlamış ve okuma aşkı gittikçe zirve yapmıştır. Çiçek; okumayı ve yazmayı hayatının merkezine yerleştirmiş bir kültür ve düşünce insanı, bir kitap sevdalıdır.

Teyzesinin yanına verildiğinde yalnızlığını gidermek için kitap okumaya başladığını söyleyen Çiçek’in okuduğı kitaplar Kemalettin Tuğcu’nun, Server Bedi’nin romanları, Hazreti Ali’nin cenknâmeleri, Köroğlu, Karacaoğlu, Dadaloğlu biyografileri, Battal Gazi Destanı’dır. Benim de ilk okuduğum kitaplar Hazreti Ali’nin cenkleri, Aslı ile Kerem, Aşık Kerem ve Şahsenem hikâyeleri idi.

Kendini çocukluğundan itibaren kitaplarla yaşayan ve nefes alan adam olarak tanımlayan Dursun Çiçek, liseyi bitirdiğinde 747 kitabının olduğunu belirtir. Çiçek, kendisini Üstat Necip Fazıl Kısakürek’in talebesi ve Ali Biraderoğlu’nu da fikir babası olarak kabul eder. Söğüt Fikir Kulübü’nde yetişen Çiçek’in dostları, canı kadar sevdiği Akif Emre ve hemşehrisi Bozkırın Tezenesi Neşet Ertaş Baba’dır.

Dursun kardeşimizin kitaplar ve okumak hakkında düşünceleri filozofçadır: “Kitaplar, okumaktan ziyade birlikte yaşamak için de alınır. Ben bunu yaşıyorum. Kitaplar yalnızlığa tutunduğum dostlarım, arkadaşlarımdır. Kitaplar aynı zamanda ev, mahalle, şehirler benim için. Her yazar veya insan da kurduğum bu şehrin parçalarıdır...”

Kitaplar en büyük dost ve arkadaşdır. Onlar insanlar gibi dedikodu, gıybet, nankörlük, yanardönerlik yapmazlar. Raflarda durmadan size tebessüm ederler; açılıp okunmayı, dokunulmayı beklerler. Kitaplar yalnızlığın reçetesi, ilacıdır. Onun için kitaplar cansız varlıklar değil, ızan ve irfan sahipleri için dillenen gönül dostlarıdır.

Kitaplar kitap sevdalıları için bir yaşam biçimidir; ekmeğı, aş, katığıdır. Dursun Çiçek’in ifadesi ile “Kitaplar bir koleksiyon, bir tüketim unsuru veya bir gösteri unsuru değil; bir yaşam biçimidir.”



↑ F. Dursun Çiçek

Dursun Çiçek'e göre kitap okumanın zamanı olmaz. "Kitap okumak için özel bir vakit ayırıyorum." diyenlere de kızar. Onlara şöyle seslenir: "Kitap okumak mekanik bir şey değil, doğal bir şeydir. Kitap okumanın saati vakti olmaz. Kitap okumak bir yaşam biçimi ve hayatın bir parçasıdır. Kitap okumak bir gösteriş değildir; kişinin kendi hafızası, hayat ve dünya görüşü ile ilgilidir. Kitap okumak hayatımızın, varlığımızın ve varoluşumuzun doğal bir parçasıdır.

Kitap okumayı hayatının parçası yapmamış bir kişi evde kaldığı süreçte de kitap okuyamaz. Çünkü kitap onun için bir yaşam biçimi değildir. Kitap okuma bir ilke, hayat görüşü ve süreklilik faaliyeti içinde olmazsa bir anlamı olmaz..."

Çiçek, Kayseri Büyükşehir Belediyesi tarafından yayımlanan "Şehir Kültür Sanat" ve "Düşünen Şehir" adlı iki derginin yayın yönetmenliğini yaptı uzun yıllar. Muhit dergisinin de devamlı yazarlarındandır.



Aynı zamanda sevgili Çiçek, iyi bir fotoğrafçıdır. Binbir renkli Erciyes Albümü harikadır.

“Gönlümdeki Dağlar” kitabına Neşet Usta’nın ölümsüz türküsü ile; hafızalara kazınan, yürekte taşınan derin kederi, acıyı ve aşkı anlatan Gönül Dağı ile başlıyor. Bu yazısını teyzesine ithaf ediyor. Altı yaşındayken teyzesinin yanına verilen Çiçek; teyzesinin evlat hasretini gidermenin yanında ona yoldaş, arkadaş oluyor.

Hayatında dağların özel bir yeri olan Dursun Çiçek’in kitabında konu ettiği dağların başında Erciyes, Uludağ, Dinek Dağı, Kozan Dağı gelir. Çiçek’in dağı, dağları tarifi orijinal ve anlamlıdır. Ona göre dağ ile insan tek bir vücut gibidir. İnsan bir dağ, dağ bir insandır. Türkülerle, dumanlı başındaki karı ile yücelen ve güzelleşen dağlar, bilhassa garipler için aidiyet, yurt, mekân, ev, sığınak, derttaş, gönüldaştır. Onun gözünde ve gönlünde manevi mimarlarımız başta olmak üzere Mimar Sinan, Evliya Çelebi, Turgut Cansever, Neşet Ertaş bir dağdır, gönlünün dağlarıdır.

Dağların hası olan, bozkırın ortasında bir türkü gibi havalanan, “Erciyes öyle bir dağ ki Hasan Dağı, Aladağlar, Toroslar, Demirkazık manasını ve mefhumunu Erciyes’ten alır” diyen Dursun Çiçek’in enfes ifadesiyle Erciyes; bu anlamda sadece türkülerin değil, dağların da kiblesi ve kaderidir. Bozkırda çoğu türkümüz Erciyes’e bir kuş gibi düşer. Erciyes bir dağ olmaktan ziyade anadır, Kerem’dir, Yunus’tur, Elif’tir, Leyla’dır, Dadaloğlu ve Karacaoğlu’dır.

*Yükseğinde namlı karın görünür
Engininde güzellerin salınır
Kimya dedikleri sende bulunur
Burcu burcu kokar gülün Erciyes*

*

*Eksilmez başından dumanlı kışın
Var mıdır dünyada şu senin eşin
Sorsam suallensem yüz bin var yaşın
Karlı buzlu akar suyun Erciyes*

*

*Karacaoğlu der ki mislin bulunmaz
Arap atı yorulur gönül yorulmaz
Güz gelince hiç semtine varılmaz
Yamandır Tekir’in belin Erciyes*

Bursa’nın sembolü ve cenneti olan Uludağ’ı (Keşiş Dağı) Bakacak mevkiinden seyreden Dursun Çiçek onda Mekke’de Nur Dağı’na tırmanışını görür, Hira’dan Mekke’yi seyredişi gözlerinin önüne gelir. Çiçek, Uludağ’ı şöyle tarif eder: “Uludağ, bir yüce dağ... Ululuğu ve yüceliği sinesinde yatanlardan kaynaklanıyor, suret olarak büyüklüğünden değil. Dağ gibi adamlar ve her bir koyağında dağ gibi adamlarla dolaşan ender dağlardan biri. Eski adıyla Keşiş Dağı.”

Kitapta her okuyanı etkileyecek yazılardan biri de “Garip ve Garipsemek Üzerine” adlı enfes yazıdır. İnsanoğlu dünyaya geldiğinden itibaren gurbettedir, gariptir. Gurbet, hem ayrılığı hem hasreti hem garipliği hem uzaklığı içine dolduran bir kelime... Gurbet garipler konağıdır. Her kıvrımı bir meşakkat, her yokuşu bir çiledir. Şiirlerin söylendiği, şarkı ve türkülerin okunduğu bir feryad u figandır. Dünya gurbeti aynı zamanda insanı eğiten, ruhunu zaman zaman yumuşatan bir öğretmen de olur. Yalnızlığı, metaneti, sabrı öğretir bize. Ana kucağının şefkatini, baba ocağının sıcaklığının kıymetini...

Dursun Çiçek, “Garip ve Garipsemek Üzerine” yazısına çocukluğunu, annesini, nenesini, dedesini gariptediğini söyleyerek başlar: Hayatımız hep garipsemeyle geçmiyor mu? Yollar garip, beller garip, dağlar, kuşlar, velhasıl dünya garip. İnsan bir emanet olarak yalancılar kahvesine gönderildiği için gariptir. Sürekli bir yere gitme telaşı, kavuşma arzusu ile yaşar. Bundan dolayı her dem gurbette olduğunu bilerek yaşar.

Çiçek’e göre bir yerde uzun zaman kalamayan insanoğlu; yer beğenmez, mekân tutmaz. Yüreği yaralı, her an göçmeye hazır bir göçmen kuştur. Konduğu dalda, yuvasında devamlı yaşayamaz. Çünkü konduğu her dalın bir sahibi vardır. Nice insanlar bu yalancılar kahvesinde emanetçi, garip olduklarının farkında değiller. Bunların çoğu çevrelerindeki kırımlar, zaman ve mekânı mutlaklaştırıp dünyada kalıcı olmaya çalışırlar. Oysa bu büyük bir gaflettir. Çiçek’in garibi ve garipliği tarifi, denizin dibindeki inci gibidir. “Garip emsalsiz olandır, sırdaşı olan vaktin çocuğu olması itibarıyla orada olandır garip. Kendini bulan, bilen ve kendi olandır. Gurbette olduğunu bir an bile unutmamandır. Ayrılığın hüznüyle ağlayan, vuslatın umuduyla gülümseyendir. Garip olmak; kendini bilerek, kendinin şuurunda olarak, kendi özüne göre yaşamaktır. Yunusça konuşmak, Neşetçe çığırmaktır.

Gerçek garipler; dünyevileşmeye, bozulmaya, kokuşmaya dikkat çeker ve eliyle, diliyle karşı çıkar. Avuçlarının içinde kor tutmaya talip olurlar en kötü günlerde. Haram ve helalin birbirine karıştığı zamanlarda gerekirse yağmur suyu içer, rızkını dağlardan topladığı meyvelerle sağlar. Haram yemez.”

Dursun Çiçek’in “Rüzgârın Tutkusu” adlı yazısından da çok etkilendiğimi söyleyebilirim. Yağmur, kar insanoğluna, toprağa ve nice canlıya Yüce Yaratıcı’nın lütfü, bahşışıdır. Bunların azı karar çoğu zarar

derlerse de yağmurun yağışını, rüzgârın esişini, ıslığını, türküsünü oldum olası çok severim. Gani gönüllü; ayakları, yüzü kavruk; saçları apak Anadolu insanı için yağmur bir rahmettir. Yaprakların kimildamadığı, dağların taşların, börtü böceğin güneşin harareti ile yandığı ve ekinlerin başağa durduğu yaz günlerinde adeta bir soluk, bir nefestir. Dursun Çiçek; rüzgârı kimi zaman fısıldayan, kimi zaman haykıran, şarkı ve türkü söyleyen bir insana benzetir. “Bazen sessizdir, içine kapanır; bazen de haykırır, bağırır çağırır, hıçkırır. Onun dilini anlamak hiç de zor değildir. Rüzgâr insana benzediği için onun da bir dili, bir gönlü vardır. Havaya karışır, suya yazar, toprağa dertlenir, ağaçlara ağlar, yağmurla öfkelenir, karla ve denizle çığlık atar.”

Dursun Çiçek’in hakimane buluşları, kelimelere binbir anlamlar yüklemesi onun zekâsının bir çiçeğidir. Kendisi rüzgârı bir derttaş olarak tanımlar. Mecnun Leyla’yı anlatırken Kerem de Aslı’yı rüzgâra şikâyet eder. Seven sevgiliyi rüzgârla paylaşır. Bir sevgilinin yüzünde dalgalanan; zülüflerin teli değil, gerçekte onun yüreğidir, gönlüdür, ruhudur, duygularıdır. Eğer sevgiliden haber gelmiyorsa âşık, rüzgâra sitem eder:

***Bad-ı saba benden yâre haberi
Vahdetinle doldu diye söyleyin
Hatırlayıp da o yâr beni sorarsa
Can cananda kaldı diye söyleyin***

Telsiz duvaksız bozkırda deli dolu esen rüzgâr ne yazık ki şehirde, göğe yükseldiğini zanneden kübik betonarme binalar arasında insanlar gibi tutsaktır. Dursun Çiçek rüzgârın şehirlerde esir olduğunu, modern insanın şehrin dışına çıkmadan tabiatın sesini duymasının imkânsız olduğunu satırlarına yüklüyor: “Rüzgâr özgürlük, ama şehir tutsak ediyor rüzgârı, tıpkı insanları tutsaklaştırdığı gibi. İnsanoğlu şehirli, medeni olma şuurunu ve güzellik hissini yitirdikten sonra, tabiata yabancılaştığı gibi tabiatı da yabancılaştırmaya başladı. Rüzgâr şehirde tutsak, dağlarda özgür eser, bozkırın nefesidir. Denizlerin delisi ve ruhu...”

Dursun Çiçek bir bozkır delikanlısı olduğu için bozkır konusuna çok önem vermiş ve kitabında geniş bir şekilde işlemiştir. Uçsuz bucaksız bozkır; ilkbaharda yeşilliği ve kır çiçekleri, sonbaharda sarılığı ile insan ruhunun dinginliğini, sadeliğini ve direncini simgeler. Bozkır insana ilk bakışta sadece sarı bir düzlük, kurumuş otlar ve tozlu yollar sunar.

Ancak sarp sessizliğin ortasındaki o uçuşuz bucaksızlıkta, insanın kendi iç sesini dinlemesi için muazzam bir alan yaratır. Sıcaklığın yükselip dağı, taşı, insan ve bitkileri yaktığı anlarda, bozkırın üzerinde dans eden o hafif puslu ve serin hava, adeta insana zamanın yavaşladığını fısıldar. Ağaçsız, engin düzlükler göz alabildiğine uzanırken doğanın en sade, en çıplak hâlini izlersiniz. İlkbaharda yeşeren ve gittikçe büyüyen bozkır bitkisinin, ot ve yaban çiçeklerinin rüzgârda çıkardığı hisırtı ve altın sarısı başakların namaza durur gibi bir ileri bir geri sallanması insan ruhuna bir ilaç gibi gelir. Bu dalgalanmalar ve sesler bozkırın kendi dilidir ve tefekkür edip onu dinlemeyi bilenlere çok şey anlatır.

Bozkır sadece bir coğrafya değil, aynı zamanda bu coğrafyada yaşayan insanların karakterine işleyen bir yaşam biçimidir. Bozkır toprağının esmerliğinde bağı, yüzü ve ayakları, elleri yanan insanların gönül coğrafyası yansır. Bozkır insanı; bozkır bitkisi ve toprağı gibi dayanıklı, sağlam, gani gönüllü, Toprak Ana gibi şefkatlidir. Yağmurunda yıkanır, karında donmaz, sıcakta kurumaz; velhasıl toprağın ve doğanın tüm zorluklarına karşı dimdik durur. Bilhassa yaz aylarında börtü böcek, ekinler, yani toprak kollarını açıp Yaratan'ından yağmur bekler. Çoğu zaman yağmura olan hasret de yerini umuda bırakır.

Hayatımın büyük bir kısmı, çocukluk ve gençlik yıllarım bozkırda geçti. Kışları karın dam boylarını aştığı, tipinin ve karın günlerce sürdüğü, zemheri soğukların her tarafı dondurduğu günlerin her nefeste özlemini duyarım. Irmağında çimdiğim; kangal, kekik, madımak, hardal topladığım; tepelerinde çiğdem kazdığım; harmanında yatıp tozlu yollarında yürüdüğüm köyümün hasreti ve özlemi hâlâ burnumda tüter.

Bozkırın hüznü ve ağlaması gün dönümü ile başlar ve hızlanır. Ekinler biçildikten sonra da otlar, kır çiçekleri, ağaçlar sararıp kurumaya başlar; her taraf kabuğundan çıkmış gibi olur. Bilhassa ağaçların sonbahar gelince yaprakları sararır ve sırasıyla yere dökülmeye başlar. Sadece ağaçlar değil; meyveler dalından, buğday başağından, çiçekler bahçeden ayrılır. Tabiatın bu durumu Dursun Hoca'mın kaleminden hüznün olup düşer: "Her kızaran yaprak önce dalına konuşur, sonra türkü olur. Yanar, dalından uçar ve şehrin tüm sokaklarında dolaşır. Pekmez, salça, çalma kazanlarının kokusu ve sisi etrafa dağılır. Baharın ilki nasıl coşku ve sevinç ise sonbahar ağlayıştır, gözyasıdır, inleyiştir, sessizliktir. Bozkırın

ahı gider, yeşili gider, çiçeğin neşesi, cıvıltısı, börtü böceği gider. Güneş nazlanır, ay saklanır, gökyüzü ayaza çalar. Sonbahar Gesi Bağları'nın, Sultan Sazlığı'nın, Erkilet Bağları'nın, Kapuzbaşı'nın hüznü olur."

Aslında bütün bu oluşumlar bir son değil yeniden diriliştir, dirilişe açılan kapıdır. Hayat zıtlıklarla doludur, biri ağlarken diğeri güler, bu da yaşamın bir gerçeğidir. Bozkır hüznülenip ağlarken, dağların sevinci başlar. Çünkü karsız, boransız, yağmursuz dağ; dağ değildir. Karı olmayan her dağ çıplak bir bedene benzer. Öyle ki karın lapa lapa yağması dağların sevincini iki misline çıkarır. Dağların sevincine yaylaların, dağların koynunda sabahlayan Dursun Çiçek'in kalemi eşlik eder: "Sonbaharda gülen, seven dağlar kışın kendini bulur. Onun için sonbahar müjdedir dağlara. Dağlar yârini bekler; kışı, karı, ayazı, boranı... Kışın sıralanır dağlar, esbabını giyen bir pir olur kışın dağlar. Bunun için sonbahar dağın sancısını, sızısını taşır biraz da. Dağlarda bir türküdür, bir şiirdir, bir ağıttır, bir umuttur kar..."

Kayseri'mizin sembolü, Türkiye'mizin üçüncü yüksek dağı Erciyes bu kış beklediği karına fazlasıyla doydu. Kendisine içeriden ve dışarıdan gelen sevdalılarına ufuklarla yarışan posta güvercinine benzeyen karlı başı ve haşmetiyle gülücükler saçıyor. Kar sadece dağların gönlü, dili ve sevdası değildir. Bozkır da karı sever. Kar yağdıkça sessizleşir bozkır, rüzgârın sesi kendisine türkü olur. O türkü ile bahara kadar karıncalar gibi uykuya yatar. Bir bozkır çocuğu olan Dursun Çiçek karın dilini, gönlünü herkesten daha iyi anlar. Kaleminden dökülenler rüzgâr olur, kar olur, türkü ve seveda olup bozkırın kucasına oturur:

"Karın dili vardır. Yağarak konuşur, rüzgârla kaynaşarak konuşur. Rüzgârda tipileyen ve uğuldayan, bir bakıma ağlayan kardır. Her yağış biçiminde bir şey anlatır. Kar sevgilinin gözlerini kapamasıdır kimi zaman. Kimi zaman da sevgilinin gittiği yolları kar, tipi, ayaz kapatır..."

Bir damlacık da olsa tanıtmaya çalıştığım, Muhit Kitap'tan çıkan "Gönlümdeki Dağlar" kitabını ilim âlemine kazandıran değerli kardeşim Dursun Çiçek'i bu çalışmasından dolayı kutluyor; kendisine uzun ömürler, mutluluklar dilerken bu güzel kitabını mutlaka okuyun diyorum...

Toplumsal Dönüşümde Yerel Eğitim Kurumlarının Rolü: Kaymek Örneği

ERKAN KÜP



Kayseri Büyükşehir Belediyesi iktisadi teşek-
külü olan KAYMEK (Kayseri Mesleki Eğitim
ve Kültür) A.Ş. vatandaşlara doğrudan hizmet
ulaştıran sosyal belediyecilik anlayışının önemli
bir aktörüdür. Anadolu'nun en büyük eğitim orga-
nizasyonlarından biri olan KAYMEK, Millî Eğitim
Bakanlığının **Hayat Boyu Öğrenme Kurumları
Yönetmeliği** çerçevesinde faaliyetlerini yürüt-
mektedir. **Bireylerin sosyal, kültürel, sanatsal,
mesleki, akademik bilgi ve becerilerini geliştire-**
rek eğitim verilen alanla ilgili kazanımlarını
hayata uygulanabilir kılmak, şehrine ve ülkesine
 fayda sağlayacak eğitilmiş insan ihtiyacına cevap
 vermek, bilgili ve birikimli bireyler yetiştirerek
 ülkenin geleceğine yön vermek gibi amaçlarla
kurulmuştur. Toplumun ihtiyaç ve beklentilerini en
iyi şekilde karşılayan KAYMEK, eğitilmiş insanın top-
lumu güzelleştireceği şuuruyla hareket etmektedir.

Modern çağa hizmet edecek şekilde dizayn edil-
miş tesislerle; gençlerin eğitiminden yetişkinlere
yönelik düzenlenen sosyal, sanatsal, sportif faaliyet-
lere ve sosyal sorumluluk projelerine, e-ticaretten
özel istihdam bürosuna kadar birçok alanda hizmet
vermektedir. KAYMEK, kişilerin mesleki becerile-
rini geliştirerek ev ekonomilerine ve istihdamlarına

katkıda bulunurken gençlerimizin gerek akademik gerekse sosyal yönden gelişimlerini sağlamaktadır.

KAYMEK BİRİMLERİ

1. Sanat ve Mesleki Eğitim Kurs Merkezleri
2. Genç KAYMEK Gençlik Merkezleri
 - a. Talas Gençlik Merkezi (TGM)
 - b. KAYMEK Matematik Kampı
 - c. Değer Gençlik Merkezi
3. Besime Özderici Engelsiz Yaşam Merkezi
4. Aile Akademisi
5. Çamaşır Yıkama Merkezi
6. Büyükşehir Sanat Galerisi
7. E38 e-Ticaret Merkezi
8. Kayseri Kariyer Merkezi

KAYMEK BİRİMLERİ VE FAALİYETLERİ

1. Sanat ve Mesleki Eğitim Kurs Merkezleri

Sanat ve Mesleki Eğitim anlamında bireylerin becerilerini geliştirerek sosyal yönden gelişimlerini sağlamak ve istihdama doğrudan veya dolaylı etki etmek amacıyla sözel ve uygulamalı branşlarda, halkın talepleri doğrultusunda kurslar düzenlenmektedir.

KAYMEK Sanat ve Mesleki Eğitim Kurs Merkezlerinde **160** farklı branşta her yıl ortalama **1.100** kurs açılmakta ve yaklaşık **15.000 kursiyere** sanatsal, mesleki ve kişisel gelişim eğitimleri verilmektedir. Sergilerle, seminerlerle, etkinliklerle, KAYMEK’le Öğreniyorum ve diğer hizmetlerle her yıl ortalama **120.000 kişiye** ulaşılmaktadır.

1.1. Sanat ve Mesleki Eğitim Kurs Merkezi Olarak Hizmet Veren Tesisler

Sanat ve Mesleki Eğitim Kurs Merkezleri, **2026 yılında 10 tesiste** hizmetlerini yürütmektedir.

- Akademi Sanat ve Mesleki Eğitim Kurs Merkezi
- Beyazşehir Sanat ve Mesleki Eğitim Kurs Merkezi
- Erkiilet Sanat ve Mesleki Eğitim Kurs Merkezi
- Göznuru Sanat ve Mesleki Eğitim Kurs Merkezi
- İhtisas Sanat ve Mesleki Eğitim Kurs Merkezi
- Köşk Sanat ve Mesleki Eğitim Kurs Merkezi
- Kent Atölyeleri Sanat ve Mesleki Eğitim Kurs Merkezi
- Sümer Sanat ve Mesleki Eğitim Kurs Merkezi
- TOKİ Sanat ve Mesleki Eğitim Kurs Merkezi
- Mostar Sanat ve Mesleki Eğitim Kurs Merkezi



1.2. Sanat ve Mesleki Eğitim Kurs Merkezlerinin Faaliyet Alanları

• Kurslar

KAYMEK, Millî Eğitim Bakanlığının belirlediği müfredatlar çerçevesinde, Halk Eğitim Merkezleriyle koordinasyonlu bir şekilde, Hayat Boyu Öğrenme ilkeleri doğrultusunda **2 aydan 9 aya** kadar belirli periyotlarla Sanatsal Kurslar, Mesleki Eğitim Kursları, Yabancı Dil Kursları ve Kişisel Gelişim Kursları vermektedir. Verilen eğitim sonrası kursun mahiyetine göre MEB onaylı Sertifikaya veya Kurs Bitirme Belgesi verilmektedir.

• Seminerler

KAYMEK, kamu kurum ve kuruluşlarına, özel işletmelere ve KAYMEK çalışanlarına seminerler düzenlemektedir.

Seminerler:



- Sağlık Seminerleri
- KOSGEP Girişimcilik
- İş Sağlığı ve Güvenliği
- Tütün ile Mücadele
- En İyi Polis Anne (Madde Kullanımı)
- Emlak Danışmanlığı ve Tapu İşlemleri

- İş Ahlakı - Motivasyon - Aile Hukuku
- Koruyucu Aile Hizmetleri



● Kardeş Şehir Mostar

KAYMEK, Bosna Hersek'in Mostar şehrinde başlattığı kurslarla, düzenlediği sergilerle ve sanatsal faaliyetlerle medeniyetler arası gönül köprüsü kurmuştur.

● KAYMEK'le Öğreniyorum

Şehrimizde faaliyet gösteren birçok kuruma, unutulmaya yüz tutmuş sanatları yaşatmak ve tanıtmak adına butik workshop eğitimleri verilmektedir.

- Mutfak Etkinliği



- Çini Sanatı
- Ramazan Mutfak Etkinliği
- Mostar - Ebru, Tercihim Türkçe
- KAYMEK Bebekleri Yapımı
- Ebru-Takı-Filografi-Makrome
- Deri Üzerine Edirnekâri
- Bileklik Yapımı
- Kumaş Çanta Boyama

● Satış Ofisleri

KAYMEK'te üretilen Çini, Cam Boyama, Tezhip gibi El Sanatları eserlerinin sergilendiği ve satışının

yapıldığı ofisler binlerce ziyaretçinin uğrak mekânı olmaktadır.

- Kale Sanat Evi ve Satış Ofisi
- Kayseri Mahallesi Satış Ofisi
- İncesu Arasta Satış Ofisi
- Kayseri Lisesi Satış Ofisi
- Ağırnas Satış Ofisi
- Diğer Hizmetler



■ **Çocuk Oyun Odası:** Sanat ve Mesleki Eğitim Kurslarından yararlanan kursiyerlerin 3-6 yaş grubu çocuklarına, eğitim aldıkları zaman içerisinde hizmet verilen oyun bölümüdür.

■ **Kütüphane:** Çocukların ve yetişkinlerin bilgi gereksinimlerini karşılamak amacıyla interaktif ve dijital kütüphane hizmetleri sunulmaktadır.

■ **Malzeme Satış:** Sanat ve Mesleki Eğitim Kurslarına katılan kursiyerlerin kurslarda ihtiyaç duydukları malzemeleri uygun fiyatlarla tedarik edebildikleri tesis içi satış noktasıdır.

■ **Kafeterya:** Kursiyerlerin ve personelin ders aralarını değerlendirdiği sosyal mekânlardır.

2. Genç KAYMEK Gençlik Merkezleri

Kayseri Büyükşehir Belediyesinin sosyal belediyeçilik anlayışıyla kurduğu Genç KAYMEK Gençlik Merkezlerinde gençlere, öğrencilere yönelik; eğitimden spora, kültürel faaliyetlerden sanatsal ve sosyal faaliyetlere kadar birçok alanda hizmet verilmektedir. 4. sınıftan 12. sınıfa kadar her sınıf düzeyinde okula yardımcı takviye kurslar; LGS, YKS, KPSS, DGS ve ALES gibi merkezi sınavlara hazırlık kursları ile öğrencilerin akademik gelişimlerine katkı sağlanırken deneme sınavları, öğrenci koçluğu ve rehberlik hizmeti gibi hizmetlerle öğrencilerin gelişimlerine çok yönlü destek sağlanmaktadır.

Genç KAYMEK Gençlik Merkezlerinde her yıl ortalama **15.000 öğrenciye** doğrudan eğitim hiz-

meti verilmekte; deneme sınavlarıyla, yarışmalarla, seminerlerle, şenlik ve festivallerle her yıl ortalama 100.000 kişiye ulaşılmaktadır.

2.1. Genç KAYMEK Gençlik Merkezi Olarak Hizmet Veren Tesisler

Genç KAYMEK Gençlik Merkezleri, 2026 yılında 11 tesiste hizmetlerini yürütmektedir.

- Genç KAYMEK Anayurt Gençlik Merkezi
- Genç KAYMEK Argincık Gençlik Merkezi
- Genç KAYMEK Bahçelievler Gençlik Merkezi
- Genç KAYMEK Beyazşehir Gençlik Merkezi
- Genç KAYMEK Erciyes Gençlik Merkezi
- Genç KAYMEK İhtisas Gençlik Merkezi
- Genç KAYMEK Mithatpaşa Gençlik Merkezi
- Genç KAYMEK TOKİ Gençlik Merkezi
- Genç KAYMEK Yeşil Mahalle Gençlik Merkezi
- Genç KAYMEK Ziya Gökalp Gençlik Merkezi
- Talas Gençlik Merkezi (TGM)

2.2. Genç KAYMEK Gençlik Merkezlerinin Faaliyet Alanları

- Akademik Ders Takviyeleri
- Deneme Sınavları
- Etüt ve Soru Çözümleri
- Rehberlik Hizmeti
- Değerler Eğitimi
- Geziler
- Seminerler
- KAYMEK Yarışmalar
- Dijital Kütüphane
- Matematik Kampı
- Değer Gençlik Merkezi
- Ödev Evi
- Kulüp Faaliyetleri
- Yaz Okulu
- **Kurslar**

4. 5. 6. 7. 9. 10. ve 11. sınıflara Millî Eğitim Bakanlığının müfredatına uygun şekilde akademik ders takviyeleri; 8. sınıflara **LGS** (Liselere Giriş Sınavı) Hazırlık Kursları, 12. sınıf ve lise mezunu gruplara **YKS** (Yükseköğretim Kurumları Sınavı) Hazırlık Kursları, Ön Lisans ve Lisans mezunlarına **KPSS** Hazırlık Kursları verilmektedir.



• LGS, YKS ve KPSS Hazırlık Grupları Deneme Sınavları

Genç KAYMEK Gençlik Merkezlerinde merkezi sınavlara hazırlanan öğrencilere belirli periyotlarla deneme sınavı uygulanmakta ve sınav sonuçlarına göre analizler yapılarak öğrencilerin başarılarını artırıcı programlar hazırlanmaktadır.



• Genç KAYMEK Sınav Grubu Öğrencilerine Ücretsiz Kaynak Kitap Dağıtımı

LGS ve YKS Hazırlık Kurslarında eğitim alan öğrencilere her eğitim öğretim yılının başlangıcında ücretsiz kaynak kitap dağıtımı gerçekleştirilmekte ve öğrencilere seminerler verilmektedir.



- **Sınav Motivasyon Seminerleri**
 - Kaygıyı Doğru Yönetmek
 - Sınav Hazırlık Sürecinde Yapılması Gerekenler
 - Doğru ve Etkili Çalışma Yöntemleri
 - Sınav Esnasında Yapılması/Yapılmaması Gerekenler
- gibi konu başlıklarında sınav hazırlık grubu öğrencilerine ücretsiz seminerler verilmektedir.



● Değerler Eğitimi

Genç Kaymek Gençlik Merkezlerinde; şuurlu gençlerin yetişmesi için Değerler Eğitimi programları uygulanmaktadır. Böylelikle vefanın, merhametin, saygının, millî ve manevi duyguların işlendiği uygulamalı ve teorik dersler verilmektedir.



● Millî ve Manevi Programlar

- Sarıkamış Şehitlerini Anma Programı
- Gençler 57. Alay'ın İzinde Programı
- Mehmet Akif Ersoy'u Anma Programı
- Esmâü'l-Hüsna Yarışması
- Tarih Okumaları
- Türk İslam Bilginleri Temalı Seminerler



● Yarışmalar



- İstiklal Marşı Okuma Yarışmaları
- Kitap Okuma Yarışmaları
- "Bizim Yunus" Kompozisyon Yarışması

- “Mimar Sinan” Kompozisyon Yarışması
- “Necip Fazıl Kısakürek” Şiir Okuma Yarışması
- “Faruk Nafiz Çamlıbel” Şiir Okuma Yarışması



● Genç KAYMEK Çocuk Şenliği

Genç KAYMEK tarafından öğrencilerin yarıyıl tatillerini verimli ve keyifli bir şekilde geçirmelerini sağlamak amacıyla yarıyıl tatiline özel **Çocuk Şenliği** düzenlenmektedir. Kareoke, çocuk şarkıları ve dansları, workshop, yüz boyama, el sanatları etkinlikleri; halat çekme, çuval, yumurta taşıma, körebe, mendil kapmaca gibi **geleneksel çocuk oyunlarının yer aldığı şenlikte çocuklara sürpriz hediyeler** de verilmektedir.

● Farkındalık Projeleri ve Geziler



- Ağaç Dikme Etkinliği
- Koramaz Vadisi Gezisi
- Kayseri 7. Bilim Festivali Gezisi
- Müze Gezileri
- Bilim Merkezi Gezisi
- Erciyes Kayak Merkezi Gezisi

3. İlçe Sosyal Yaşam Merkezleri



Kayseri Büyükşehir Belediyesine bağlı İlçe Sosyal Yaşam Merkezlerinde ilçenin ihtiyacına göre; Sanatsal Kurslar, Kişisel Gelişim Kursları, Mesleki Gelişim Kursları, LGS ve YKS Hazırlık Kursları (Sarıoğlu, Palas, Bünyan) verilmektedir.

İlçe Sosyal Yaşam Merkezlerinde her yıl ortalama **7.500 öğrenci ve kursiyere** doğrudan eğitim hizmeti verilmekte; **16.000** kişi havuz ve fitness üyeliğinden, **65.000** kişi oyun salonu ve kütüphane hizmetinden faydalanmakta, toplamda her yıl ortalama **90.000** kişiye hizmet verilmektedir.

Tesislerde bulunan imkânlar dâhilinde; Sosyal ve Kültürel Programlar, Kreş, Çok Amaçlı Salonlar (Düğün, Nişan, Seminer vb.), Kapalı Yüzme Havuzları, Fitness Salonları, Turnuvalar (Futbol, Voleybol, Dart, Badminton, Masa Tenisi, Okçuluk Güreş vb.), Açık Saha Alanları ile ilçe halkına hizmet verilmektedir. İlçe Sosyal Yaşam Merkezlerinin çok amaçlı salonları her yıl ortalama **1.000** programa ev sahipliği yapmaktadır.

3.1. İlçe Sosyal Yaşam Merkezi Olarak Hizmet Veren Tesisler

İlçe Sosyal Yaşam Merkezleri, **2026 yılında 14 ilçede toplam 16 tesiste** hizmetlerini yürütmektedir.

- Akkışla Sosyal Yaşam Merkezi
- Bünyan Sosyal Yaşam Merkezi
- Çiftlik Sosyal Yaşam Merkezi
- Develi Sosyal Yaşam Merkezi
- Felahiye Sosyal Yaşam Merkezi
- Hacılar Sosyal Yaşam Merkezi
- İncesu Sosyal Yaşam Merkezi
- Özvatan Sosyal Yaşam Merkezi
- Palas Sosyal Yaşam Merkezi
- Pınarbaşı Sosyal Yaşam Merkezi

- Sarıoğlu Sosyal Yaşam Merkezi
- Sarız Sosyal Yaşam Merkezi
- Tomarza Sosyal Yaşam Merkezi
- Yahyalı Sosyal Yaşam Merkezi
- Yemliha Sosyal Yaşam Merkezi
- Yeşilhisar Sosyal Yaşam Merkezi

3.2. İlçe Sosyal Yaşam Merkezlerinin Faaliyet Alanları

- Akademik Ders Takviyeleri ve İlçelerimizde Yapılan Deneme Sınavları



Akademik ders takviyelerinin yanında İlçe Sınav Yürütme Merkezleri (SYM) tarafından, öğrencilerimizin merkezî sınavlara (LGS, YKS vb.) hazırlık sürecini desteklemek amacıyla düzenlenen **deneme sınavları**, belirli takvimler doğrultusunda gerçekleştirilmektedir. Bu sınavlar öğrencilerimizin akademik gelişimini izlemek, onlara sınav pratiği kazandırmak ve eksik oldukları konuları belirleyerek daha etkili sunmak amacıyla yapılmaktadır.

- Mesleki Eğitim ve Gelişim Kursları



İŞKUR'la, İlçe Millî Eğitim Müdürlükleriyle, İlçe Tarım ve Orman Müdürlükleriyle ve İlçe Halk Eğitim Müdürlükleriyle iş birliği çerçevesinde yörenin ihtiyaçları ve ilçe halkının talepleri doğru-

sunda istihdama, ev ekonomisine destek olmak amacı ile mesleki eğitim ve kişisel gelişim kursları verilmektedir.

• İlçe SYM Etkinlikler

- o Geleneksel 4. Palas Tuzla Gölü Bisiklet Turu



Kayseri Büyükşehir Belediyesi bünyesinde faaliyet gösteren Kayseri Mesleki Eğitim ve Kültür A.Ş. (KAYMEK), nesiller arasında köprüler kurmaya devam ederken sosyal ve kültürel programlar düzenleyerek gençlerin ve çocukların yanında olmayı sürdürüyor. Bu kapsamda, **KAYMEK Palas Sosyal Yaşam Merkezi** tarafından **Palas Tuzla Gölü Bisiklet Turu** etkinliği gerçekleştirilmektedir.

- Kurumlar Arası Masa Tenisi ve Dart Turnuvası Finali



Sarıoğlu SYM'de **Geleneksel Kurumlar Arası Masa Tenisi ve Dart Turnuvası** düzenlenmektedir. Katılımcıların takım ruhunun ve arkadaşlıklarının pekiştiği bu yarışmalar hem bireysel hem de kurumlar arası bağları güçlendiren anlamlı faaliyetlerdir. Turnuvaların final aşamaları kurumlar arası dayanışmanın, sporun ve dostluğun en güzel şekilde sergilendiği bir ortam oluşturmaktadır.

- İlçe SYM Sergiler
- Su Kabağı Sanat Sergisi, Doğanın Sanata Dönüşümü



Doğanın eşsiz güzelliklerinden biri olan su kabağı hem estetik hem de işlevsel özellikleriyle binlerce yıldır insanlıkla iç içe olmuştur. Su Kabağı Sanat Sergisi'nde su kabağının geleneksel kullanım alanlarından sanatsal dönüşümlerine kadar geniş bir yelpazede eserler sergilenmiştir. Sergide her bir eser doğa ile insan arasındaki derin bağları ve malzemenin biçimsel potansiyelini gözler önüne sermektedir. Ziyaretçileri hem görsel hem de duygusal olarak etkileyen sergi, su kabağından sanata geçişte yeni bir bakış açısı sunmuştur.



- o Osmanlı'da Belgelerle Palas Sergisi

KAYMEK Palas Sosyal Yaşam Merkezi'nde açılan bu sergi, T.C. Cumhurbaşkanlığı Arşivler Genel Başkanlığından alınan **70 adet taranmış belge** ve Palaslı vatandaşlarımızdan temin edilen **18 adet orijinal tarihî vesika** ile zenginleşmiş bir koleksiyonu içermektedir. Bu belgeler, Osmanlı Dönemi'nin önemli sosyal, kültürel ve hukuki yapısını aydınlatan, **Palas'ın tarihi ile ilgili çok değerli bilgileri**

içermektedir. Gerçekleştirilen bu sergi ziyaretçilere geçmişe dönük bir yolculuk yapma fırsatı sunarken Osmanlı'daki yönetimin, toplumun ve hukukun nasıl işlediğini anlatmaktadır. Bu tür sergiler geçmişin izlerini günümüze taşıırken kültürel mirası koruma adına büyük bir öneme sahiptir.

4. Besime Özderici Engelsiz Yaşam Merkezi



- Kuruluş ve Amaç

3 Aralık 2021 tarihi itibarıyla hizmet vermeye başlayan Kayseri Büyükşehir Belediyesi Besime Özderici Engelsiz Yaşam Merkezi, **özel gereksinimli bireylerin bağımsız, kendine tamamen ya da azami ölçüde yetebilen, üreten, ayakları üzerinde durabilen bireyler olmasını sağlamak** amacıyla kurulmuştur.

Besime Özderici Engelsiz Yaşam Merkezi, her yıl 350 kişiye doğrudan eğitim hizmeti vererek engelli bireylerin sosyal hayata aktif katılımını desteklemektedir.

- Özel Günler

- o **2 Nisan Otizm Farkındalık Günü:** Kayseri Büyükşehir Belediyesi, 2 Nisan Dünya Otizm Farkındalık Günü dolayısıyla toplumda farkındalık oluşturmak için tarihi Kayseri Kalesi surlarını otizmin farkındalık rengi olan mavi ışık ile aydınlatılmıştır.



o **10-16 Mayıs Engelliler Haftası:** Özel gereksinimli bireylerin günlük yaşamda karşılaştığı zorlukların anlaşılması adına uygulama temelli farkındalık çalışmaları, şehrin birçok noktasında empati parkurları ile gerçekleştirilmiştir.

o **3 Aralık Dünya Engelliler Günü:** Kayseri Büyükşehir Belediyesi ve paydaş kurumların iş birliğiyle 3 Aralık Dünya Engelliler Günü kapsamında özel bir farkındalık etkinliği düzenlenmiştir. Toplumun her kesiminde engellilik konusunda duyarlılığı artırmayı ve erişilebilir yaşam kültürünü desteklemeyi amaçlayan etkinlikte farklı engel gruplarından bireyler ve gönüllüler bir araya gelmiştir.

• **Etkinlikler:** Öğrenci ve velilerle birlikte yıl içinde sanat atölyeleri, mutfak, hayalini gerçekleştirenler kulübü gibi muhtelif etkinlikler düzenlenmiştir.



• **Sosyal Sorumluluk ve Hizmet İçi Eğitimler:** Birçok kurum ve kuruluş, STK'lar, kulüpler ile yapılan paydaş çalışmalar neticesinde yıl içerisinde özel gereksinimli çocuklara yönelik eğlenceli etkinlikler düzenlenmiştir. Bunun yanı

sıra engel gruplarına yönelik çalışan ulusal ve yerel profesyoneller kurumumuzda misafir edilerek velilere ve eğitimcilere güncel yaklaşımlar hakkında bilgilendirmeler yapılmıştır.



• Faaliyet Verileri

Özel gereksinimli bireylere verilen destek eğitim kararlarına ilaveten, kurumumuz tarafından eğitimlerini ve gelişimlerini destekleyici atölye hizmetleri ile öğrenciler ortalama **16-24 seans aralığında** hizmet almaktadır.

Engel Grupları	Ortalama Kişi Sayısı	Yıllık Seans Sayıları
Otizm Spektrum Bozukluğu Zihinsel Engelliler Bedensel Engelliler Görme Engelliler İşitme Engelliler Dil ve Konuşma Güçlüğü Özel Öğrenme Güçlüğü	350	42.000

5. Aile Akademisi

• Aile Akademisi Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Merkezi



Uzman Aile Danışmanları ile gizlilik ve gönüllülük esasına dayalı olarak öncelikle bireysel psikolojik danışmanlık ve çift terapileri hizmeti verilmektedir. **Farkındalık seminerleri, psikolojik danışmanlık hizmetleri, öğrenciler için ders çalışma programı, mesleki tanıtımlar ve yönlendirmeler, üniversite ve lise tercih işlemleri, birey ve grup rehberlikleri ve aile akademisi** ile hem geleceğimizin teminatı olan gençlerimizin bireysel, sosyal ve akademik gelişimleri desteklenmekte hem de daha huzurlu bir toplum için çalışılmaktadır.

Aile Akademisi, birçok hizmet alanında her yıl ortalama **15.000 kişiye** ulaşmaktadır.

• Aile Akademisi Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Merkezi Faaliyet Alanları

- Aile Danışmanlık Hizmeti
- Öğrencilere Yönelik Rehberlik Faaliyetleri



- Grup Rehberlikleri
- Aile Akademisi
- Evlilik Öncesi Eğitimler
- Farkındalık Seminerleri

- Üniversite ve Lise Tercih Günleri
- Canlı Yayınlar (Sosyal Medya)
- Sırdaşın Olayım Projesi
- Kamu-STK İş Birliği Bağlamında Yapılan Faaliyetler (Valilik ve Aile Bakanlığı Yönergeleri Doğrultusunda)

• Sırdaşın Olayım Projesi

Günümüzde birçok birey, **ruh sağlığının korunması veya kişisel, sosyal ve akademik gelişimine katkı sağlanması** amacıyla psikolojik destek almaktadır. Kayseri Büyükşehir Belediyesi Aile Akademisi, özellikle gençlerin bu konudaki ihtiyaçlarına destek vermek ve ulaşılabilir olmak amacıyla **“Sırdaşın Olayım”** projesini hayata geçirmiştir.

Sırdaşın Olayım projesi ile **çevirim içi, ücretsiz ve gizlilik esasına dayalı** görüşmelerle bireylere kişisel ve sosyal sorunlarında, ailevi problemlerinde ve günlük yaşantılarını etkileyen her konuda alanında uzman psikolojik danışman, psikolog ve aile danışmanlarıyla destek olunması hedeflenmektedir. Eğitici ve önleyici hizmetlerin yanında, iyileştirici hizmetlere ihtiyacı olan gençlerin bu desteklere hızlı bir şekilde ulaşarak yalnız olmadıklarını, her zaman onlara destek olacak güvenli bir adres olduğunu öğrenmeleri sağlanacaktır.



6. Çamaşır Yıkama Merkezi

“150. Yılda 150 proje” kapsamında KAYMEK Akademi tesisinde faaliyete başlayan Çamaşır Yıkama Merkezi, şehrimizde yatılı olarak öğrenim gören üniversite öğrencilerinin bu alandaki ihtiyacını karşılamaya yönelik ücretsiz hizmet vermektedir. Her yıl yaklaşık **11.000 öğrenciye** çamaşır yıkama hizmeti verilmektedir.

7. Büyükşehir Sanat Galerisi



Büyükşehir Sanat Galerisi, yerli ve yabancı sanatçıların eserlerini sanatseverlerle buluşturan uluslararası bir galeri olmak amacıyla kurulmuştur. 18 Mayıs 2024 tarihinde Recep Tayyip Erdoğan Millet Bahçesi'nde hizmet vermeye başlayan Büyükşehir Sanat Galerisi, hem KAYMEK'te üretilen eserlerin sergilendiği tematik ve karma sergilere hem de kişisel sergiler ile okullar, kurumlar, vakıf ve derneklerin sergilerine ücretsiz olarak ev sahipliği yapmaktadır.

Büyükşehir Sanat Galerisi her yıl yaklaşık 35 farklı sergiye ev sahipliği yaparak eserleri sanatseverlerle buluşturmaktadır.

8. E38 e-Ticaret Platformu



E38 sanal satış platformu, 2019 yılı sonunda www.e38.com.tr adresinde faaliyetlerine başlamıştır. Diğer sanal pazar yerlerinde de (Hepsiburada, N11, Trendyol, PTT Avm, Çiçek Sepeti, Pazarama) kendi sitesiyle eş zamanlı olarak yerini alan E38'de 7 ana kategoride, 42 alt kategoride KAYMEK tarafından üretilen **2.358 adet ürün** satışa sunulmaktadır.

Şu anda aktif satıştaki stoğumuzda **825 adet ürün** bulunmaktadır. Yaklaşık 200 ülkeye 2 farklı yabancı dilde (İngilizce, Arapça) satış gerçekleştiril-

ilmektedir. Konsinye satış sözleşmesi kapsamında 2025 yılında **229 üretici ve 13 Kadın Kooperatifi** ile toplamda **242 konsinye** sözleşme imzalanmıştır. Toplamda **5.563 adet ürün** satışa sunulmuştur.

9. Kayseri Kariyer Merkezi



İşveren ile işçiyi buluşturan **özel istihdam bürosu** hüviyetindeki Kayseri Kariyer Merkezi, Kayseri Büyükşehir Belediyesi ve seçkin kurumlarla yapılan iş birliği protokolü çerçevesinde kurulmuştur. Şehrimizde ve ülkemizde **iş arayan kişilerle işçi arayan işletmeleri kendi platformunda** buluşturan Kayseri Kariyer Merkezi; vasıflı-vasıfsız personel ve stajyer ile özellikle sanayinin aradığı ara/teknik eleman ihtiyacını hızlı bir şekilde karşılamaktadır. Diğer yandan Kayseri Kariyer Merkezi **insan kaynakları, sosyal güvenlik mevzuatı, sigorta mevzuatı vb. konularda ücretsiz eğitim ve danışmanlık hizmeti** de vermektedir.

www.kayserikariyer.com web sitesi üzerinden de hizmet veren Kayseri Kariyer Merkezi, her yıl yaklaşık **3.500** kişinin işe yerleşmesini sağlamaktadır. ■

Zamana Yenilen Bir Kent Fotoğrafının Teknoloji Kullanımı ile Düşündürdükleri

OSMAN ÖZSOY

Kayseri’de “medrese” denilince akla Sahabiye ve Hunat(d) medreseleri gelmektedir. Hâlbuki Gevher Nesibe Medresesi zamanına göre bir hastane ve tıp fakültesi kategorisinde olduğundan hem fonksiyon olarak farklıdır hem de Selçuklunun erken dönemlerinde (1206) inşa edilmiş en büyük Kayseri medresesidir. Üç yapı da şehrin tam merkezinde, iç kaleye çok yakın bir konumdadır. Sahabiye Medresesi çeşme ve mescidiyle daha sonra (1267) yapılmıştır. Zamanla hem kent zemininin yükselmesiyle hem de etrafında bahçe veya dış avlu gibi bir koruma alanı olmadığından yolların katman katman yükselmesiyle aşağıda kalmıştır.

Hunat Medresesi ise cami, hamam ve türbeden oluşan bir kompleks içindedir. Cami, medrese ve hamamın doğuya yani iç kaleye bakan kısmı benzer sebeplerle kot olarak aşağıda kalmıştır. Cami ve medresenin doğu kısmında bulunan avlu ve bahçe, bir çeşit koruma görevi üstlenerek zemin yükselmesine müsaade etmemiştir.



↑ Foto 1: Hunat Medresesi



Sadece Kayseri’de değil diğer kentlerde de tarihî yapıların günümüze kadar orijinal formu ile ulaşması neredeyse mucizedir denilebilir. Tarihî eserleri kentte yaşayanlar kullanıyorsa (örneğin köprüler) bu eserlerin korunması da bir şekilde mecburen devam edegelmiştir. Dinî yapılar bu noktada aslında en şanslı grubu oluştururlar. Buna rağmen uç bir örnek verecek olursak Kâbe gibi tüm dünyanın gözü önünde olan bir yapının çevresinin yaşadığı dönüşüm de dikkatten kaçmamalıdır.

Mimarlık, sanat tarihi, arkeoloji, tarih gibi bilim dallarındaki gelişme, çalışma ve buluşların dikkate alınması son iki yüzyılda başta Avrupa olmak üzere dünyanın her ülkesinde yayılmış, “koruma” ve “kültürel miras” başlıkları ön plana çıkmıştır. 1999’da kurulan Avrupa Tarihî Kentler Birliğine 2000 yılında ülkemizden Tarihî Kentler Birliği kurularak entegrasyon sağlanmıştır. Bu açıdan bakıldığında üçüncü milenyumun başlangıcı kentler, yöneticiler ve kentlerde yaşayanlar için bir kırılma noktası niteliğindedir. Tarihî binaların korunması bilinç ve uygulama seferberliğine yol açmış, bilimsel yaklaşım dışındaki proje ve uygulamalar dikkate alınmamıştır.

Kentimizde bulunan tarihî yapıların aslında hiçbiri ilk yapıldığı günü yansıtan bir orijinallığe sahip değildir desek abartmış olmayız. Geçmişte çoğu zaman iyi niyetle ve defalarca yapılan müdahalelerin çok fazla sorgulanmaması, günümüzde bu yapıların hâlen ayakta kalıp kullanılıyor olmalarından kaynaklanmaktadır. Tüm coğrafyayı etkileyen savaş, istila, deprem gibi parametreler neredeyse kentin tarihî yapılarının tamamını etkilemiştir. Zarar gören yapılar bazen bir başka yapının inşası için bir bakıma zoraki donör olarak da hizmet vermiş, parçaları başka yerlere farklı fonksiyonlar için nakledilmiştir.

Hunat Medresesi için tesadüfen rastladığım bir fotoğrafın (1) yapının kullanım ve dönüşümüne derinden ve farklı bir düzlemde ettiği tanıklık son derece ilgi çekicidir. Dolayısıyla önce Hunat Medresesi ve zaman içindeki dönüşümlerine kısaca değinmek yerinde olacaktır.

Hunat Hatun Medresesi yüzyıllar boyunca çeşitli depremlerden etkilenmiştir. Kayseri ve çevresi aktif fay hatları üzerinde bulunduğu için tarihsel süreçte birçok yıkıcı depreme maruz kalmıştır. Bu depremler medresede hasara yol açmış ve zaman içinde çeşitli onarımlar yapılmasını zorunlu kılmıştır.



↑ Foto 2: Hunat Camii

Her ne kadar mevcut medrese bir kompleks içinde olsa da restorasyon ve koruma daha çok Hunat Camii için gerçekleştirilmiştir. Medresenin resmî restorasyon sayısı için kesin bir bilgi vermek zordur, ancak bilinen başlıca restorasyonlar şunlardır:

1. Selçuklu Dönemi (13. yüzyıl): İnşa edildiği 1237 yılından sonraki ilk yüzyılda herhangi bir büyük deprem kaydına rastlanmasa da yapının özgün hâliyle ayakta kaldığı düşünülmektedir.
2. Osmanlı Dönemi (15-16. yüzyıllar): 14-15. yüzyıllarda Anadolu'da meydana gelen depremler

sonrası medresenin onarım gördüğü tahmin edilmektedir. Ancak bu döneme ait ayrıntılı restorasyon kayıtları bulunmamaktadır.

3. Osmanlı Dönemi (19. yüzyıl): 19. yüzyılın ortalarında Kayseri'de hasara yol açan sarsıntılar (özellikle 1835 ve 1859 depremleri) sonrası medrese önemli bir onarım geçirmiştir. Bu döneme ait bazı arşiv belgeleri mevcuttur.
4. Cumhuriyet Dönemi (20. yüzyıl): 1940 yılında Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından kapsamlı bir restorasyon gerçekleştirilmiştir.
5. Cumhuriyet Dönemi (21. yüzyıl): 2010-2012 yılları arasında yine Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından bir restorasyon daha yapılmıştır. Bu restorasyon sırasında medresenin çatısı, taç kapısı ve iç mekânları elden geçirilmiştir.

Özellikle Millî Mücadele'nin en kritik günlerinde, 19-21 Aralık 1919 tarihleri arasındaki ilk ziyaretinde Atatürk, Kayseri'nin ileri gelenleriyle Cami-i Kebir ve Raşit Efendi Kütüphanesi'nde bir araya gelmiş ve halkın desteğini istemiştir. Atatürk'ün Kayseri'yi ziyaret ettiği dönemde Hunat Medresesi bir eğitim kurumu olarak aktif değildi. Ziyaretler sırasında medresenin özel bir program dâhilinde kullanıldığına dair bir kayıt bulunmamaktadır. Bu ilk ziyaretlerden sonra 1929 yılında dönemin valisi Fuad Bey'in direktifiyle medrese, müzeye dönüştürülmüştür. Bu dönüşüm Cumhuriyet'in ilk yıllarında hayata geçirilen kültür ve eğitim reformlarının bir parçası olarak değerlendirilebilir.

Medrese 1929 yılından itibaren yaklaşık 40 yıl Arkeoloji Müzesi, 1969-1998 yılları arasında Etnografya Müzesi olarak hizmet vermiştir. Restorasyonun ardından Vakıflar Bölge Müdürlüğüne devredilerek hediyelik eşya çarşısı olarak hizmet vermeye başlamıştır. 2012 yılından itibaren Kayseri Büyükşehir Belediyesi çatısı altında Hunat Hatun Medresesi Kültür Sanat Merkezi'ne dönüşmüştür.

Anadolu'yu ziyaret eden gezginlerden biri olan Prof. Dr. John Garstang (1876-1956); özellikle Mısır, Sudan, Anadolu ve Güney Levant'ta çalışmalar yapmış bir İngiliz arkeologdur. Blackburn'de doğan Garstang, Oxford'da matematik eğitimi alırken arkeolojiye yönelmiştir. 1899'da Flinders Petrie'nin ekibine katılarak Mısır'da kazılara başlamıştır. 1902'de Liverpool Üniversitesinde göreve başlamış ve 1904'te kendi adını taşıyan Arkeoloji Enstitüsünü kurmuştur. 1907-1941 yılları arasında

aynı üniversitede arkeoloji profesörü olarak görev yapmıştır.

Garstang, kapsamlı fotoğraf kayıtları tutarak arkeolojide bilimsel yöntemlerin öncüsü olmuştur. Kariyeri boyunca Mısır'da Abydos ve Beni Hasan, Sudan'da Meroe (1909-1914), Anadolu'da Sakçagözü (1908-1911) ve Mersin Yümüktepe (1936-1948) kazılarını yönetmiştir. Hitit Uygarlığı üzerine yaptığı çalışmalarla oldukça iyi tanınan biridir.

Filistin'de İngiliz Mandası döneminde Eski Eserler Dairesi Direktörlüğü (1920-1926) ve Kudüs İngiliz Arkeoloji Okulu Başkanlığı da yapmıştır. En bilinen kazısı 1930-1936 yılları arasında gerçekleştirdiği Eriha kazısıdır. 1947'de Ankara İngiliz Arkeoloji Enstitüsünü kurmuş ve ilk direktörü olmuştur. 12 Eylül 1956'da Beyrut'ta hayatını kaybetmiştir.

Garstang üzerine yapılan bir doktora tezinin ilk bölümünde (2) "John Garstang as agent of Edwardian British Empire" başlığında geçen "agent" kelimesi doğrudan "ajan" olarak alınırsa Gertrude L. Bell gibi hem arkeologluk yapan hem ajanlık faaliyeti gösteren biri olarak değerlendirilebilir. "Agent" kelimesi "temsilci" olarak değerlendirilmiş olmalı ki Garstang neredeyse yarım yüzyıl Anadolu'da araştırma ve kazılar yapmıştır. Tezin ilk bölümünde özetle şöyle denmektedir: "Çeşitli sektörlerde ve muhtelif nedenlerle İngiliz emperyalizmine olan inancın zayıfladığı bir dönemde, Victoria Dönemi'nden tevarüs eden daha geniş kapsamlı sömürgeci şablon üzerine, Edward Dönemi'nde (1901-1910) kendisini kabul ettiren bir İngiliz tebaası ve arkeolog olarak John Garstang'ın metodolojisini haritalandırmaktadır. Bu analiz; üniversitelerin sayı ve ölçek bakımından büyüdüğü, müzelerin ise hükümetin genel bilgiye daha geniş erişim sağlama direktifleri doğrultusunda eğitilmiş küratörlerle kadrolaştığı bir kesitte, arkeolojinin giderek profesyonelleştiği Edward Dönemi koşullarını özel olarak ele almaktadır.

Garstang'ın kariyer başarıları; orta sınıfın hayırseverlik ve alt sınıfların hamiliğine yönelik ilgilerini arkeolojik bilginin demokratikleşmesine kanallandırmak amacıyla kendi sosyal geçmişini, ağ kurma becerilerini ve kültürel farkındalığını kullanma yeteneğine büyük ölçüde dayanmaktaydı. Bu nitelikler yaşamı boyunca aldığı kararları doğrudan etkilemiştir. İşbu bölüm, Garstang'ın kazı ve yayınlarının zengin orta sınıf eski eser koleksiyoncularının özel



↑ Foto 3: Yemliha Kartalı

fonlarına bağımlı olduğu, üç aşamalı araştırma-metodolojik gelişiminin ilk evresini temsil etmektedir.

Garstang'ın kariyeri, Batı'daki Edward Çağı'nın sonundan Doğu'daki Türkiye'nin devrimsel demokratikleşmesine kadar uzanan bir dönemi kapsamıştır. Türkiye, Batı zihniyetinde oryantalist 'ötekilik' ile öylesine yoğrulmuş bir ulustur ki; Hitit kültürünün Türkiye'de kritik bir siyasi önem kazandığı bir dönemde, bu kültüre bir dereceye kadar erişebilen ve onu Britanya'da sunabilen Garstang'ın uyguladığı metodolojiyi incelemek elzem bir nitelik taşımaktadır."

Burada geçen Edwardian terimi genel anlamıyla Birleşik Krallık Kralı VII. Edward'ın hüküm sürdüğü dönemi (1901-1910) ve bu döneme özgü kültürel, mimari ve sosyal tarzı ifade etmektedir. Kraliçe Victoria'nın ölümünden sonra başlayan bu kısa



↑ Foto 4: Yemliha Kartalı

ama etkili dönem, İngiltere’de “Altın Çağ” olarak da anılır.

Garstang ilk defa 1904’te Türkiye’yi ziyaret etmiş, burada araştırma ve kazılar yapmıştır. 1907 yılında Boğazköy kazı izni iptal edilmiştir. Atatürk’ün izniyle Yümüktepe, Kazanlı, Sirkeli ve Mersin’de yüzey araştırması ve kazıları yapmıştır. 1940 yılında, Türkiye’deki deprem felaketi için insani yardım konseyine başkanlık eden Türk Hükûmeti’ne İngiliz danışman olarak atanmıştır.

Garstang’ın bu hareketli çalışma hayatının bir bölümünde Hitit Uygarlığı ve ilgili kentler ziyaret ajandasında yer almıştır. Doğrudan Kayseri ziyareti 1907 yılında gerçekleşmiştir. Belleten’de çeşitli makaleleri yayımlanmıştır.

Kayseri ziyaretinde çektiği fotoğraflardan ikisi kent merkezine aitken beşi dışındandır. Tüm fotoğraflar Liverpool Üniversitesi Digital Heritage Lab’dan temin edilmiştir.

Foto 1 Künyesi: Image of a garden within cloisters at “Caesarea” (Kayseri, Turkey). Includes handwritten note stating “Caesarea Cloister A1 Slide 31”. (1)

Foto 2 Künyesi: Image of cemetery outside a mosque in Nigdeh (Niğde, Turkey). Label on negative says “Nigdeh, See 23 A 4”. (3)

Foto 3 Künyesi: Image of a stone carved giant headless eagle on a solid pedestal supported by lions discovered at Yamoola, (Yemliha, Turkey).

The background has been removed. Includes handwritten note stating “No print found”. (4)

Foto 4 Künyesi: Image of stone carved giant headless eagle lying on its side by a satchel and a rifle on a hill in Yamoola, (Yemliha, Turkey). Includes handwritten note stating “retained for expedition”. (5)

Foto 5 Künyesi: Image of back view of giant stone statue of a headless eagle at Yamoola, (Yemliha, Turkey), with a man and a horse in the background. Includes handwritten note stating “LAA 1 (1908) plate VII”. (6)

Foto 6 Künyesi: Image of the river Halys (Kızılırmak) near Yamoola, (Yemliha, Turkey). (7)

Foto 7 Künyesi: Image of a photograph of a lion altar in a field in a place described as “Sogan



↑ Foto 5: Yemliha Kartalı

Dagh” (Soğanlı Dağı, a small plateau at the west end of Kurubel Pass), with sheep in the background. Taken from a publication. Handwritten note with negative states “30 A3” twice and “Lion Altar on Soghan-Dagh”. Altar is now Kayseri Museum. This image was possibly created during John Garstang’s tour of Anatolia in 1907. (8)

Bu fotoğrafları kısaca yorumlamak gerekirse: Foto 7: “Üzerinde oldukça aşınmış yan yana iki aslanın durduğu dikdörtgen bir kaidedir. Kaidenin bir yüzünde okunamayacak derecede hasar görmüş, Luvi hiyeroglifi ile yazılmış 3 satırlık bir yazıt vardır. 1906 yılında Kurubel Geçidi’nin batı ucunda bulunan Soğanlı Dağı’ndaki Aslantaş Yaylası’nda bulunduğu bilinmektedir. Yazıtın biçiminden MÖ 9-8. yüzyıllar arasına tarihlenir ve muhtemelen Tabal Krallığı’na ait bir yazıttır. Kaide Kayseri Müzesi’ndedir.” (9)



↑ Foto 6: Yemliha, Kızılırmak

Foto 3-4-5: Şu an Kayseri Müzesi'nde sergilenen Yamula Kartalı'dır.

Foto 2: Künyesinde yanlışlıkla Niğde'de bir cami etrafındaki mezarlık olarak bilgi verilse de aslında aynalama yöntemi kullanılarak elde edilmiş Hunat Camii fotoğrafıdır. 1901 yılında eklenen minarenin taşları, portal ve ana yapıya göre açık renktedir ve hâlen yenidir.

Foto 1: "Image of a garden within cloisters at 'Caesarea'" ifadesi "Kayseri'de bir manastır (medrese) içindeki bahçe" olarak çevrilebilir. Burada geçen medresenin çok bariz şekilde Hunat Medresesi olduğu açıktır. Bu fotoğrafı günümüz teknolojisi ile bir parça iyileştirirsek Foto 8'de daha net bir görüntü karşımıza çıkar. Burada, bahçenin bir kısmının ekime hazır bir sebze bahçesi olduğunu görebiliriz. Yakın zamana kadar Kayseri'de çok yaygın olan marul, soğan gibi birden çok ekim/hasat yapılabilen ürünler Nisan-Kasım arasında bu tür hazırlanmış bahçelere ekilmekteydi. Dolayısıyla fotoğrafta ya birinci ürünün alınıp ikinci ürün için hazırlık yapıldığını ya da ilk ekim için bahçenin

hazırlandığını tahmin edebiliriz. Ayrıca ağaç ve asma yapraklarına bakarak mevsimin ilkbahar ve mayıs ortaları olduğunu söyleyebiliriz.

Foto 8: Hunat Medresesi, Foto 1'in iyileştirilmiş hâli

Ağaçlı kısımda tahminen seyrek sebzeler ve otlar da görülmektedir.

1. Kayseri marulu (kıvırcık): Ön plandaki ilk iki tarhta gördüğümüz, yaprakları dışa doğru açılan ve hacimli duran bitkilerin büyük ihtimalle marul olduğu tahmin edilebilir. Kayseri'nin meşhur bağ ve avlu kültüründe marul vazgeçilmezdir ve yetiştirmesi son derece kolaydır.
2. Taze soğan ve sarımsak: Marulların hemen arkasındaki daha ince, dik ve çizgi şeklinde yükselen sıralar taze soğan veya sarımsak olarak tahmin edilebilir.
3. Reyhan (fesleğen): Fotoğrafın sağ ve sol kenarlarındaki daha koyu renkli ve toplu duran çalimsı otlar reyhan olabilir. Reyhan Kayseri mutfağında özellikle salatalarda, mantı ve yemeklerde kullanılan, kokusu için çok sık ekilen bir bitkidir.



↑ Foto 7: Aslan Sunağı

4. Maydanoz ve dereotu: Tarhların kenarlarında veya daha sık ekilmiş olan kısımlarda bu yeşillikleri görmek mümkündür. Anadolu avlularında günlük mutfak ihtiyacı için en başa bunlar ekilmektedir. Bu kısımda muhtemelen nane de olması gerekirken, tespit ve yorum yapmak son derece güçtür.

5. Domates ve biber fideleri: Orta kısımdaki dallanmaya başlamış ve biraz daha boylanmış bitkiler (henüz meyve vermemiş veya meyveleri salkımda gizli) domates ve biber fidelerine çok benzemektedir. Günümüzde Kayseri’de domates ve biber fideleri genellikle daha geç zamanlarda (haziran sonu gibi) bu boylara ulaşmakla birlikte mekânın soğuğa karşı korunaklı olduğunu ve medresenin güneş alan kuzey kısmına ekildiğini düşünürsek bu ihtimal son derece mantıklı hâle gelebilir.

Diğer odunsu bitkilerin çok büyük olmadığını fark ediyoruz. Bu durumda medreseyi korumak için çınar ve dut gibi ağaçların ekiminden uzak durulduğunu tahmin edebiliriz. Mevcut olanlar:

1. Asma (üzüm): Sağdaki eyvanın önündeki ahşap çardak (parmaklık) düzeneğine sarılan bitki kesinlikle bir asmadır. Kayseri’nin bağ evi gele-



↑ Foto 8: Hunat Medresesi, Foto 1’in iyileştirilmiş hâli

neğinin avluya taşınmış hâli olarak düşünmek yerinde olacaktır. Asma yapraklarının son hâlini almaması fotoğrafın çekildiği tarih olarak tahmin ettiğimiz mayıs ortalarını doğrular niteliktedir.

2. Kavak ağaçları: Arkada, gökyüzüne doğru ince uzun yükselen ağaçların selvi kavağı olduğunu söyleyebiliriz.
3. Meyve ağacı: Sol taraftaki daha geniş taçlı ağaç, form itibarıyla bir kayısı veya erik ağacına benzemektedir.
4. Ayrıca fotoğrafın solunda, ilk sütunun ayağında, kenarda açmış bir gül ağacı da fark edilebilir.

Bu bahçe düzeni, o dönemde medreselerin veya konakların aynı zamanda içinde yaşayanların gıda ihtiyacını karşılayan “yaşayan birer bostan” olduğunu kanıtlayan niteliktedir.



↑ Foto 9: Hunat Hatun Medresesi Kültür Sanat Merkezi (31 Mart 2026)

Fotoğrafın tam ortasından bir su arki (yolu) bahçeyi ikiye ayırmaktadır. Hem yapıyı kullananlar için hem de bahçe için suyun bir gereksinim olduğunu düşünerek, suyun akış yönünün portalden (ana kapıdan) doğu eyvanına doğru olduğunu söyleyebiliriz. Belki de bu yorumun literatürde ilk defa yapıldığını belirterek, 1965 yılına kadar ayakta kalan (10) ve medresenin batı kenarında bulunan çeşmeden akan suyun değerlendirmesinin buna kanıt olabileceğini düşünebiliriz. Bu durumda medrese zemininde ve özellikle doğu eyvanı civarında hem bu çeşme suyu hem de yağmur suları için bir de tahliye mekanizmasının gerekliliği şüphe götürmez.

Foto 1'e dikkatlice bakılırsa arkadaki iki ağacın ortasında (şu anki kapalı eyvanın kapısı önünde) ve ortadaki doğu eyvanının sağ penceresinde iki kişi görülmektedir. Pencereden bakanın sarığı daha büyük ve muntazam görüldüğünden yetkili bir kişi veya cami görevlilerinden biri olduğu düşünülebilir.

Kaynaklar; geçen yüzyılın başlarında bile Kayseri'deki medreselerin fonksiyonlarını yitirdiğini, insan kaynağı olan öğrencilerin günümüzde orta- okul ve lise olarak tanımlanan kurumları tercih ettiklerini ifade etmektedir. Kayseri'de özellikle 1893 yılında açılan ve zamanına göre son derece modern bir eğitim kurumu olan Kayseri Lisesi eğitim-öğretime başladıktan sonra kentteki öğrencilerin bu ve benzeri okullara yönelindiklerini ve bu okulların öğrenci sayılarının her geçen gün arttığını biliyoruz. 19. yüzyılın ortasından itibaren açılan, başta misyoner okulları olmak üzere birçok okulun varlığı düşünüldüğünde bu yarışta yaklaşık elli yıl geriden geldiği açıktır. Hatta Kayseri Lisesi'ne kız öğrencilerin erkek öğrencilerden çok daha sonraları kayıt yaptırdığını, dolayısıyla bu yarışta kız öğrenciler açısından diğer dinlere mensup hemşehrileriyle aralarındaki makasın daha da açıldığını biliyoruz. Dolayısıyla Hunat Medresesi'nin 1907 yılındaki ses-



↑ Foto 10: İç avlu, eyvan cephesi, Hunat Medresesi (12a)

sizliğinin ve terk edilmişliğin altında bu gerçekleri aramak gerekir.

Foto 1 ve Foto 8’de tam ortada görülen eyvanın giriş kapısı üzerinden gün ışığı girdiği fark edilmektedir. Eyvanın giriş kapısı önündeki asma ve pergolanın bu kapının hemen giriş kısmında iki oda arasındaki tavan açıklığını kapatmak için devam ettiği düşünülebilir. Kapalı olan bu iki odanın batıya bakan pencereleri dışında doğuya, daha önce yazlık olarak kullanılan şimdiki şadırvanın olduğu kısma bakan pencereleri var mıdır bilmiyoruz ama bunun hem güvenliğe hem medresenin strüktürüne uygun olmadığını tahmin ediyoruz. Foto 9’da verilen günümüz açık eyvanında özellikle yan duvarlarda görülen nişlerin kaynağının, Foto 1’de verilen iki odalı yapının dam/tavan örtüsü için kullanılan ağaçların uç kısımlarının girdiği yerler olduğunu anlıyoruz.

Medresenin orijinal inşasında ortadaki açık eyvanın iki yanında iki kapalı eyvan varsa üçüncü bir yarım kapalı eyvana neden gereksinim duyulmuştur sorusu aklımıza başka bir senaryoyu getirmektedir. Kayseri’deki altı vakıf kütüphanesi ve geçirdiği dönüşümler detaylı olarak verilmiştir (11a). Kronolojik olarak ilk kütüphane 1559 yılında açılan Kadı Mahmud Kütüphanesidir. Raşid Efendi Kütüpha-

nesi 1796 yılında neredeyse merkezî konuma evrilmiş ve bu dönüşümde yalnız başına ayakta kalıp günümüze ulaşmış, kapanan veya fonksiyonunu yitiren kütüphanelerin kitaplarının bağışlandığı bir nevi merkez olmuştur. Bu kütüphanelerden biri de Matbah ve Sur Emmini Hacı Halil Efendi Kütüphanesidir, H. 1164/M. 1751. Hacı Halil Efendi (1656/7-1754) saray hizmetinde bulunmuş bir Kayserilidir. Hacı Halil Efendi 1722/23 yılında depremten etkilen Cami-i Kebir’i tamir ettirmekle kalmamış, birçok caminin çeşmesini de onarmıştır.

Mehmet Çayırdağ, kitabında şöyle açıklamıştır: “Hacı Halil Efendi’nin, esas konumuz olan kütüphane bina-

sına gelince: O ilk defa Kayseri’de, bilinen müstakil kütüphane binasını Hunat (Huand) Medresesi içine yaptırmıştır. Medresenin eyvanının önüne bir duvar çekip ara bölme yaparak ve kapı, pencere koyarak meydana getirdiği kütüphane binasının resmi, medrese ile ilgili eski yayınlarda bulunmaktadır. Burada H. 1164 /M. 1751 yılında kütüphanesini açan Halil Efendi’nin kitaplarındaki vakıf mühründe: ‘Mine’l-kütübi’l-leti vekafeha el-Hac Halil Efendi ibni el-Hac Ali, Hacetü’r-ruznamceti’l-evvel li-darü’l-kütübi’l-leti benaha bi-medreseti Huand Hatun fi mevlidihî ve hiye’l-Kayseriye sene 1163 H.’ yazılıdır. Tercümesi: Ruznamçe-i evvel hocalığında bulunan Hacı Ali oğlu Hacı Halil Efendi’nin doğum yeri olan Kayseri’de, Huand Hatun Medresesi içerisine yaptırdığı kütüphaneye vakfettiği kitaplardandır.” (11b)

Hacı Halil Efendi vakfiyesinde 321 kitabın ismini vermiş, “Sonradan gelen başka kitaplarla da zenginleşen Halil Efendi’nin bu kütüphanesi, son asırda medreselerin faaliyetten kalkıp öğrenimin cami içlerine nakledildiği zamanda, H. 1333/M. 1917 yılında Hunat Medresesi’nden kaldırılmış; kitaplar Raşid Efendi Kütüphanesi’ne taşınmıştır. Raşid Efendi Kütüphanesi’ndeki bu kitaplardan bazılarında: ‘Bu

kitap Hunat Hatun Camii yakınında Matbah Emi- ni'nin bina eylediği kütüphane kitaplarındandır, gaflet olunmaya.' ibaresi yazılıdır. Raşid Efendi Kütüphanesine bu kütüphaneden 433 adet kitabın nakledildiği kayıtlardan anlaşılmaktadır." (11c).

Bu ifadelerden anlaşıldığı üzere Çayırdağ, Albert Gabriel'in 1931 yılında basılan eserini referans gös- termiştir. Bu fotoğrafta (Foto 10) medrese ortası- ndaki bahçe/bostan kalkmıştır. 1907'deki ağaçlar daha da büyümüş olmasına karşın "kütüphane olarak kapatılan" eyvanın hâlen yerinde olduğu görüle- bilir. Ağaçların yapraksız olduğuna ve ortadaki su birikintilerine dikkat edilirse Gabriel Kayseri'yi ilk- baharda ziyaret etmiş olabilir. Foto 1 ve 10 kıyaslan- dığında medresenin zaman içinde yıprandığı açıktır. Vali Fuad Bey'in talimatıyla müzeye dönüştürülen Hunat Medresesi'nin bu işlevini tam yansıtmaması fotoğrafın daha önce çekildiğini akla getirdiği gibi, yapıya yüklenen "depo müze" işlevini de doğrula- yabilir. Gabriel Hunat Medresesi'ndeki anlatımları- nın büyük bir kısmını Halil Edhem Bey'in "Kayseri Şehri" kitabındaki anlatımlara dayandırmaktadır. Gabriel'in Hunat Medresesi anlatımının girişinde yer verdiği "Günümüzde, doğu eyvanını ve bitişik odalarını depo olarak kullanan özel şahıslara kiraya verilmiş olan yapı, kısmen yıkılmış durumdadır ancak özgün düzenlemesi restore edilebilmektedir." ifadesiyle de fotoğrafın 1929 yılından daha önceki bir zamanda çekildiğini kanıtlamış oluruz (12b).

Dolayısıyla Kayseri Müzesi'nin 1930-1934 yılları arasında medresedeki durumunu net olarak bile- meyişimizin altında bu tür gerçekler yatmaktadır. Bu dönem, tespit edilen müzelik eserleri (Kültepe tabletleri ve turraları gibi) buraya getirme ve resto- rasyon çalışmaları ile geçmiş olmalıdır. 1934 yılında Atatürk'ün Kayseri'yi ziyaretinde medreseyi "Hitit Müzesi" olarak 5 Şubat öğleden sonra ziyaret etmesi çalışmalarda ciddi bir yol alındığını göstermektedir. Diğer taraftan müzenin ziyarete açılması için nere- deyse 1938 yılının beklenmesi, henüz yeteri kadar bir talep oluşmamasından da kaynaklanmış olabilir. ■

REFERANSLAR:

1. [https://digitalheritagelab.liverpool.ac.uk/ Documents/Detail/caesarea-no.1-caesarea-clois- ter/77966](https://digitalheritagelab.liverpool.ac.uk/Documents/Detail/caesarea-no.1-caesarea-clois-ter/77966) (Erişim Tarihi: 31.03.2026).
2. Françoise P Rutland, The Lost Gallery: John Garstang and Turkey - A Postcolonial Reading,

Volume 1 of 2 Ph.D. Thesis, University of Liverpool, 2014.

3. [https://digitalheritagelab.liverpool.ac.uk/ Documents/Detail/nigdeh-no.-1-cemetery/78111](https://digitalheritagelab.liverpool.ac.uk/Documents/Detail/nigdeh-no.-1-cemetery/78111) (Erişim Tarihi: 31.03.2026).
4. [https://digitalheritagelab.liverpool.ac.uk/ Documents/Detail/yamoola-no.-1.-yahmooli-e- agle/78155](https://digitalheritagelab.liverpool.ac.uk/Documents/Detail/yamoola-no.-1.-yahmooli-e-agle/78155) (Erişim Tarihi: 31.03.2026)
5. [https://digitalheritagelab.liverpool.ac.uk/ Documents/Detail/yamoola-no.-2-yamooli-e- eagle/78156](https://digitalheritagelab.liverpool.ac.uk/Documents/Detail/yamoola-no.-2-yamooli-eagle/78156) (Erişim Tarihi: 31.03.2026)
6. [https://digitalheritagelab.liverpool.ac.uk/ Documents/Detail/yamoola-no.-3-back-view-of- eagle-of-yamooli/78157](https://digitalheritagelab.liverpool.ac.uk/Documents/Detail/yamoola-no.-3-back-view-of-eagle-of-yamooli/78157) (Erişim Tarihi: 31.03.2026)
7. [https://digitalheritagelab.liverpool.ac.uk/ Documents/Detail/yamoola-no.-4-yamooli-the- halys-river/78158](https://digitalheritagelab.liverpool.ac.uk/Documents/Detail/yamoola-no.-4-yamooli-the-halys-river/78158) (Erişim Tarihi: 31.03.2026)
8. [https://digitalheritagelab.liverpool.ac.uk/ Documents/Detail/soanl-da-sogan-dagh-lion-al- tar-on/78126](https://digitalheritagelab.liverpool.ac.uk/Documents/Detail/soanl-da-sogan-dagh-lion-al- tar-on/78126) (Erişim Tarihi: 31.03.2026)
9. [https://www.hittitemonuments.com/kurubel/ index-t.htm](https://www.hittitemonuments.com/kurubel/index-t.htm) (Erişim Tarihi: 31.03.2026)
10. A. Akşehirlioğlu ve C. Ş. Binan, Hunat Hatun Cami'nin Osmanlı'dan Günümüze Geçirdiği Ona- rımlar, Bilimname 45, 2021, 2, 379-426, s. 402.
- 11a. M. Çayırdağ, Kayseri Tarihi Araştırmaları Cilt 2, Kayseri Büyükşehir Belediyesi Kültür yayınları No: 185, Birinci Baskı, Haziran 2022.
- 11b. a.g.e. s. 264.
- 11c. a.g.e. s.275.
- 12a. A. Gabriel, Monuments Turcs D'anatolie Kayseri-Niğde, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, Tıpkı Basımlar Dizisi: 6, İstanbul.
- 12b. a.g.e. s.70.

Taşların Hafızasında Bir Yolculuk İncesu'nun Tarihî ve Kültürel Mirası

CENGİZHAN KOCA BAYRAM

Kayseri Kent Konseyi olarak şehrimizin kültürel değerlerini yerinde görmek, tanımak ve gelecek nesillere aktarılmasına katkı sunmak amacıyla belirli aralıklarla kültürel gezi programları düzenliyoruz. Bu geziler sayesinde tarihî yapıları ziyaret ederken aynı zamanda şehir hafızasının nasıl şekillendiğini, geçmişin günümüze nasıl ulaştığını da daha yakından gözlemleme fırsatı buluyoruz.

Bu kez yolumuz İncesu'ya düştü.

Kayseri'nin köklü tarihini taşıyan önemli yerleşimlerinden biri olan İncesu, sahip olduğu mimari eserler ve kültürel mirasıyla ziyaretçilerine adeta açık hava müzesi niteliğinde bir deneyim sunuyor. Gerçekleştirdiğimiz gezi boyunca ilçenin geçmişten bugüne uzanan hikâyesine tanıklık ettik, her durakta farklı bir dönemin izleriyle karşılaştık.

Gezi programımızın en dikkat çekici duraklarından biri Aziz Eustathios Rum Kilisesi oldu. İlk bakışta sade görünen yapı, içerisine adım atıldığında



↑ Kara Mustafa Paşa Kervansarayı



↑ Kara Mustafa Paşa Kervansarayı



↑ Aziz Eustathios Rum Kilisesi

ziyaretçisini bambaşka bir atmosferle karşıyor. Yüksek kemerler, taş sütunlar ve geçmişin izlerini taşıyan duvarlar yapının yalnızca bir mimari eser olmadığını, aynı zamanda çok kültürlü bir tarihî mirasın temsilcisi olduğunu gösteriyor.

Bugün restorasyon çalışmalarıyla yeniden hayat bulan kilise, yakın zamanda İncesu Kent

Müzesi olarak hizmet verecek. Bu dönüşüm, yapıyı korurken aynı zamanda İncesu'nun tarihini, sosyal yaşamını ve kültürel birikimini gelecek kuşaklara aktaracak önemli bir merkez oluşturuyor. Ziyaret sırasında incelediğimiz proje maketleri ve müze hazırlıkları da bu heyecan verici dönüşümün somut göstergeleriydi.



↑ Kara Mustafa Paşa Kervansarayı

İncesu'daki yolculuğumuzun bir diğer önemli durağı ise Kara Mustafa Paşa Kervansarayı oldu. Anadolu'nun tarih boyunca ticaret yolları üzerindeki stratejik konumunu hatırlatan bu görkemli eser, yüzyıllar boyunca binlerce yolcuya ev sahipliği yaptı. Avlusunda dolaşırken insan kendisini Osmanlı Dönemi'nin hareketli ticaret hayatı içinde hayal etmekten alamıyor. Bir zamanlar uzak diyarlardan gelen tüccarların, seyyahların ve kervanların buluştuğu bu mekân; bugün de tarih meraklılarını aynı heybetle karşıyor.

Kervansarayın taş duvarları arasında dolaşırken geçmişin yalnızca kitaplarda kalan bir bilgi



↑ Aziz Eustathios Rum Kilisesi

olmadığını hissediyorsunuz. Her kemer, her avlu ve her taş Anadolu'nun ticaret, kültür ve medeniyet yolculuğunun sessiz tanıkları olarak varlığını sürdürüyor.

Gezi kapsamında ziyaret ettiğimiz İncesu Marina ve çevresi ise ilçenin geçmiş ile geleceği nasıl bir araya getirdiğini gösteren önemli örneklerden biriydi. Tarihi eserlerin yanı başında gelişen sosyal yaşam alanları, kültürel mirasın korunmasıyla modern şehir anlayışının birlikte ilerleyebileceğini ortaya koyuyor. İncesu'nun doğal güzellikleri ve sosyal yaşam alanları, ilçenin tarihiyle olduğu kadar geleceğe dönük vizyonuyla da dikkat çektiğini gösteriyor.

Günün sonunda İncesu'dan ayrılırken yanımızda yalnızca fotoğraflar değil, güçlü izlenimler de taşıyorduk. Aziz Eustathios Kilisesi'nden Kara Mustafa Paşa



↑ Aziz Eustathios Rum Kilisesi

Kervansarayı'na, kent müzesi projesinden sosyal yaşam alanlarına kadar gördüğümüz her değer, bu toprakların ne kadar zengin bir

kültürel mirasa sahip olduğunu bir kez daha hatırlattı.

Bir şehrin gerçek zenginliği sahip olduğu tarihi ve kültürel değerleri koruyabilmesinde saklıdır. Kayseri Kent Konseyi olarak gerçekleştirdiğimiz bu tür geziler de bu nedenle büyük önem taşıyor. Çünkü geçmişini tanıyan şehirler geleceğini daha sağlam temeller üzerine inşa ederler. İncesu gezisi bize bir kez daha gösterdi ki tarih yalnızca geride kalan bir hatıra değil, doğru korunduğunda geleceğe yön veren güçlü bir mirastır. ■

Kayseri’imizde Yollar

MUSTAFA TÜRKMEN



Yol iki nokta arasındaki mesafedir. Yol denince öncelikle kara yolları akla gelmekle beraber demir yolu, hava ve deniz yolları da neticede iki noktayı birleştiren yollardır. Ayrıca yollar; uzun yol-kısa yol, geniş yol-dar yol, ana yol-tali yol, devletler-şehirler-ilçeler-mahalleler arası yollar, arazi ve yayla yolları gibi isimlerle de adlandırılırlar. Kimisi çok kullanıldığı için, kimisi üzerinde çok kaza olduğu için, kimisi çok uzun veya büyük olduğu için, kimisi de çok zorlu olduğu için meşhur olmuş yollar vardır. Mesela halk arasında E-5 olarak bilinen, Türkiye’nin batısından doğusuna uzanan ana devlet kara yolu olup, Bulgaristan sınır kapısı Kapıkule’den başlayıp İstanbul üzerinden Anadolu’ya geçerek İran sınırındaki Gürbulak’ta sona eren D-100 karayolu, uzunluğu nedeniyle herkes tarafından bilinirken; Artvin-Erzurum karayolu da coğrafi zorluğu ve sıkça heyelanlarla gündeme gelmesi nedeniyle bilinir. İlimizde ise yoğun kullanılan Ankara, Niğde, Pınarbaşı ve Sarıoğlan yolları ile Erciyes ve Kapuzbaşı Şelalesi yolları en bilinen yollardır.



Kayseri’imizde kaç yol var, toplam uzunlukları ne kadar; bunları biraz detaylandırarak sizleri bilgilendirelim. Çünkü her gün kullandığımız ama farkında olmadığımız birçok hizmet gibi yollar da bir medeniyetin en önemli göstergelerinden biridir.

Kayseri’nin KGM kayıtlarındaki 24 il yolunun toplam uzunluğu 661 km’dir. Bu yollar arasında en fazla aracın geçtiği yol Boğazköprü-Serbest Bölge yoludur. Aşağıdaki tablolar incelendiğinde Karayolları Bölge Müdürlüğü’nün sorumluluğunda olan, Kayseri sınırlarındaki yollar ve müstemilatlarının özet durumları net bir şekilde görülmektedir.

İlçe Bazında Yol Uzunlukları		
İlçe	Cadde/Sokak Sayısı	Toplam Uzunluk (m)
HACILAR	768	470.480
İNCESU	1460	1.113.474
KOCASINAN	5868	3.095.784
MELİKGAZİ	6000	2.686.051
TALAS	1764	853.615
BÜNYAN	1539	1.141.068
ÖZVATAN	515	250.174
SARIOĞLAN	1425	766.577
AKKIŞLA	667	281.225
PINARBAŞI	2445	1.615.228
YEŞİLHISAR	1716	751.567
SARIZ	858	582.221
TOMARZA	1570	1.049.331
FELAHİYE	631	466.840
DEVELİ	5327	1.766.978

Yol Türleri Bazında Toplam Uzunluklar		
Yol Türü	Cadde/Sokak Sayısı	Toplam Uzunluk (m)
ALT GEÇİT	18	3.592
BAĞLANTI YOLU	1.744	374.519
BULVAR	647	825.149
CADDE	3.625	3.105.629
DÖNEMEÇ	291	5.798
KAVŞAK KOLU	277	33.730
KÜME EVLER	10.617	6.762.154
MEYDAN	47	3.962
SOKAK	16.733	6.869.740
ÜST GEÇİT	2	66
YAYA ALT GEÇİDİ	2	59
YAYA ÜST GEÇİDİ	6	301
Toplam:	34.009	17.984.699

İl yolları, devlet yolları ve uluslararası yollar dışında kalan yollar yerel yönetimlerin sorumluluğundadır. Bu yollar büyükşehirlerde 30 metreden genişse veya bir mahalleyi diğer mahalleye veya ilçeye bağlıyorsa büyükşehir belediyelerinin, daha





darsa ilçe belediyelerinin sorumluluğundadır. Arazi ve yayla yolları ilçe belediyelerinin sorumluluğundayken, arazi toplulaştırılması yapılan yerlerdeki ve sulama kanallarının kenarlarındaki yollar DSİ'nin sorumluluğundadır. Beldelerdeki yollar kadaastro boşlukları olarak haritalarda yer alırken daha sonra imar planlarında bölgenin ihtiyacına göre belirlenen

genişlikte haritadaki yerlerini alırlar. İlgili kurumlar da ihtiyaç ve imkân durumuna göre zamanı gelince yatırım planına alarak yolu vatandaşın hizmetine sunar.

Eskilerin deyimi ile “Dağ taş hep yol” derken kastedilen yerel yönetimlerin açtığı yollardır. Büyükşehir Belediyesinin sorumlu olduğu asfaltlanmış yolların merkezde 210 km, kırsalda 3477 km olmak üzere toplam 3687 km olması gerçekten çok uzun bir mesafe. İlçe belediyelerinin; özellikle de Melikgazi, Kocasinan ve Talas merkez ilçelerimizin sorumluluğunda olan yollar hem ilimizde yaşayanlar hem şehir dışından gelenlerce yoğun olarak kullanılmaktadır. Tabii sadece yol uzunluğunu kıstas almak doğru bir yaklaşım olmaz. Cadde mi bulvar mı; soğuk asfalt mı sıcak asfalt mı; sıcak asfaltta yol yapımında en üstteki aşınma tabakası ile alttaki temel tabaka arasında yer alan, yolun yük taşıma kapasitesini ve dayanıklılığını artıran bağlayıcı ara katman olan binder mi yoksa yüksek trafik hacmine, ağır taşıt yüklerine ve aşırı iklim koşullarına dayanması

için özel olarak geliştirilmiş üstün kaliteli bir sıcak asfalt karışımı olan taş mastik asfalt (SMA) veya yaygın adıyla taş matrisli asfalt mı; soğuksa birinci kat mı yoksa ikinci kat mı gibi soruların cevapları yolun niteliğini ortaya çıkarır. Bu durumda şehir merkezindeki kısa bir bulvar kırsaldaki kilometre-



lerce uzunluktaki bir yoldan daha maliyetli ve daha ehemmiyetli olabilirken, bazen de birçok yerleşim alanına ulaşım sağlayan bir kırsal yol merkezdeki bir bulvardan ehemmiyetli olabilir. Yani yolun işlevi yola değer katar. Bu açıdan baktığımızda kırsal bölgelerde grup yolu olarak adlandırılan yollar çok önemli konuma geçer. Ya da bazen arazi ve yayla

yolları çiftçilerimiz ve yaylacılarımız için mevsim kaynaklı öncelikli konuma gelebilmektedir.

Yolların kullanım şekillerine göre farklı isimleri vardır: otoban, ana yol, ara yol, patika, keçi yolu, yaya yolları, göç yolları ve bisiklet yolları gibi... Tabii bir de zor yollar vardır ki ilimizdeki bu yollardan biraz bahsedelim. Bu yollar; doğal olarak ulaşımın

zor olduğu dağları ve vadileri aşan yollardır. Başta Sarız olmak üzere Yahyalı, Tomarza ve Develi'nin dağlık bölgelerindeki Ulupınar-Çamlıca, Dallıkavak-Kırksrak, Aslantaş, Cebir-Komando Tugayı ve Gürümze yolları gerçekten coğrafi durumdan dolayı zor yollardır. Nitekim kışın bu yolların açık tutulabilmesi rakımlarının yüksek, eğimlerinin fazla olması nedeniyle çok zordur. Zorluğun iyi anlaşılabilmesi için rakımlar konusunda da bilgiler vermeliyiz.

Malumunuz, Kayseri merkezimizin deniz seviyesinden yüksekliği, yani rakımı 1050 metredir. Merkezden ilçelere doğru hareket ettiğimizde bölgeler arası yol geçitlerinin yükselteri ise şöyledir: Pınarbaşı'na doğru giderken Talas Kamber Geçidi 1540 metre, Özvatan ilçesi Silahtar yol ayrımı Akbaş Geçidi ve Felahiye Acırlı Mahallesi 1487 metre, Sarioğlan yolu üzeri Bünyan ilçesi Tuzhisar'a varmadan Lalebeli Geçidi 1380 metre rakımdadır.

Kayseri sınırları içerisinde çevre illere geçit sağlayan irili ufaklı 10 adet karayolu geçidi bulunur. Bölgenin coğrafi yapısı gereği dikkat çeken en önemli ve rakımı en yüksek geçitler, rakımları ve birbirine bağladıkları kilit güzergâhlar ise şöyledir:

Dokuzdolambaç Geçidi: Rakımı yaklaşık 1896 metredir. Kayseri'yi (Pınarbaşı-Sarız üzerinden) Kahramanmaraş ve Gaziantep'e bağlayan D-815 yolu üzerinde yer alır. Ağır vasıtalar için kış aylarında zorlu bir geçittir.

Tekir Geçidi: Rakımı 2220 metredir. Kayseri il merkezini Develi ilçesine ve Güney Anadolu'ya bağlayan yol üzerindeki önemli bir geçittir.

Ziyarettepe Geçidi: Rakımı 1928 metredir. Kayseri'den Malatya ve Sivas'a Gürün güzergâhı üzerinde uzanan, Pınarbaşı ilçesinden tırmanılan önemli bir noktadır. Kayseri'yi Doğu Anadolu'ya bağlayan önemli noktalardan biridir.

Araplı Geçidi: Rakımı 1400 metredir. Yeşilhisar (Kayseri) - Niğde/Adana arasında, Yeşilhisar ilçesi yönünden tırmanılan ve İç Anadolu'yu çevre illere bağlayan diğer bir bölge geçididir.

Yollar hayatımıza öyle girmiştir ki yollarla ilgili özlü sözler, deyimler, şiiirler ve bestelenmiş şarkılar vardır: “Evreşe Yolları Dar” ve “Hey onbeşli onbeşli / Tokat yolları taşlı” türküleri gibi, “Hangi dağın bir kenarı yol değil / Hangi deniz bir sahilde son değil” gibi şarkılar da var. İnternette arama yapıldığında müzik dünyasında “Yollar” adında çok sayıda bilinen



şarkı olduğu görülür. Neşet Ertaş'ın mecaz manada yola revan olan, “Bir anadan dünyaya gelen yolcu” sözleri ile başlayan mesaj dolu meşhur türküsünü de unutmayalım.

Kültürümüzde “yol” mecaz manada da kullanılır. Bir sorunun çözümünde “Muhakkak bir yol vardır” derken ya da “Bir yol bulup yapmalıyız” derken, “çare” manasında mecaz olarak yol kelimesini kullanırız. “Aynı yolun yolcusu olmak”, “yolu açık olmak”, “su akar yolunu bulur” veya “doğru yol” dediğimizde de hem gerçek hem mecaz manada kullanmış olabiliriz. Nitekim ülkemizde bu mecazdan yola çıkarak bir parti ismi bile konmuş. “Sırat-ı müstakim” de Türkçeye “doğru yol” diye çevrilirken, aynı kökten türetilmiş istikamet kelimesi ile tarik ve menzil kelimeleri de hem gerçek, hem mecaz olarak yol manasında çokça kullandığımız Arapça kelimelerdir. “Tek yol”, “çıkamaz yol”, “yol açmak”, “yol bulmak”, “yola koyulmak” ve “yolunu bulmak” da aynı şekilde hem mecaz hem gerçek anlamda sıkça kullandığımız, yol ile ilgili deyimleşmiş ifadelerdir. İpek Yolu ise, malumunuz, Çin'den Avrupa'ya geçmişte kervanlar ile kat edilen ve üzerinde kervansaraylar bulunan önemli bir ticaret yoludur. Bu yol Kayseri'mizden de geçen önemli bir kültür yoludur.

Şehirlerde yaşamı kolaylaştırmak ve sosyal hayatı renklendirmek için şartlara göre tek yön yol, araç trafiğine kapalı yol (yayalaştırılmış bölge) veya belirli saatlerde araç trafiğine açılan yol, bisiklet yolu gibi uygulamalar olur. Kayseri Büyükşehir Belediyesinin yaşlıların kolay yürüyüş yapabilmesi için üniversite iş birliği ile başlattığı ve adını “Gümüş Yollar” koyduğu uygulaması da bu çerçevede uygulanan güzel bir proje. Ayrıca kültür yolları da şehrin tarihî ve kültürel yerlerini gezmek isteyenler için oluşturulmuş, kolaylaştırıcı istikamet belirleme

uygulamaları olarak kayda değer. Asfaltın ana maddesi olan bitümün ithal edilen, petrol kaynaklı, pahalı bir malzeme olması nedeniyle kilitli parke yollar da çokça yapılmıştır. Şimdi de havaalanlarında olduğu gibi beton yolların yapımı için Büyükşehir Belediyemizin çalışma başlatmış olması güzel bir örnek.

Âşık Veysel’in meşhur türküsünde belirttiği gibi “Uzun ince bir yoldayım, gidiyorum gündüz gece” misali yollarla ilgili daha çok şey yazılabilir ama ben ilgilenenler için ilimizdeki KGM’ye ait yolların tablosunu ekleyerek bitireyim. ■

Kayseri’nin Karayolları			
Yol cinsi	Numarası/Yeri	Güzergâh	Km
Devlet Yolu	D.260-10/-11	Nevşehir il s.-Boğazlıyan k.(D.805)-Kayseri (D.300)-Sarıoğlu-Sivas il s.	93
	D.300-17/-18	Nevşehir il s.-İncesu k.(D.805)Kayseri-Sivas k.(D.260)/Bünyan k.-Pınarbaşı (D.815)	137
	D.300-19	Pınarbaşı-Kahramanmaraş k. (D.815)-Şarkışla k.(D.851)-Sivas il s.	50
	D.805-04/-05	Yozgat il s.-Kayseri k.(D.300)/İncesu-Yeşilhisar-Yahyalı k.-Niğde il s.	77
	D.815-01	Pınarbaşı (D.300)-Sarız-Adana il s.	61
	D.825-01	Sarız k.(D.815)-Kahramanmaraş il s.	3
	D.851-03	Sivas il s.-Pınarbaşı K.(D.300)	43
	Toplam		371
İl yolu	38.03/.../38.76	24 il yolu	669
Toplam			1133

Kayseri’nin İl Yolları								
İl yolu	Kısım Başlangıcı		Kısım Sonu		Yolun Değerleri		Ulaştığı	
	Yol No	Yer	Yer	Yol No	Km	Günlük Araç	Yer	Km
38.03	66.38	Yozgat il s.	Felahiye	38.11	16	636	Özvatan	16
	38.11	Felahiye	Kayseri k.	D.260-11	35	1.131	Melikgazi	27
38.04	D.260-11	Kayseri k.	Bünyan k.	38.08	9	992	Bünyan	1
38.05		Sarıoğlu	Gemerek k.	D.260-11	3	1.318	Gemerek	22
38.06	D.260-11	Sarıoğlu k.	Akkışla		17	1.915		
38.07	38.08	Kayseri k.	Bünyan		1	4.468		
38.08	D.260-11	Kayseri k.	Bünyan k.	38.07	14	3.805	Bünyan	1
	38.07	Bünyan k.	Tomarza k.	38.26	20	1.261	Tomarza	41
	38.26	Tomarza k.	Pınarbaşı k.	D.300-18	10	1.851	Pınarbaşı	33
38.09		Örenşehir	Pınarbaşı k.	D.300-18	18	203	Pınarbaşı	38
38.10	66.34	Yozgat il s.	Sivas il s.	58.57	1	276	Gemerek	39
38.11	38.03	Felahiye	Özvatan		16	1.603		
		Özvatan	Bünyan k.	D.260-11	35	694	Bünyan	16
38.26	38.08	Bünyan k.	Tomarza k.	D.300-18	10	473	Tomarza	32
38.27		Pazarören	Pınarbaşı k.	D.300-18	2	431	Pınarbaşı	24

Kayseri'nin İl Yolları								
İl yolu	Kısım Başlangıcı		Kısım Sonu		Yolun Değerleri		Ulaştığı	
	Yol No	Yer	Yer	Yol No	Km	Günlük Araç	Yer	Km
38.28	D.300-18	Pınarbaşı k.	Kayseri k.	38.35	15	584	Melikgazi	37
	38.35	Kayseri k.	Tomarza	38.30	10	2.884	Develi	31
38.30	38.51	Develi k.	Tomarza	38.28	28	1.326	Melikgazi	47
38.30	38.28	Tomarza	Adana il s.	01.05	46	1.859	Tufanbeyli	26
38.31	D.815-01	Pınarbaşı k.	Sarız		4	946		
		Sarız	K.maraş il s.	46.02	24	305	Afşin	45
38.32	38.51	Develi k.	Bakırdağı		33	3.620		
		Bakırdağı	Adana il s.	01.04	24	1.088	Saimbeyli	43
38.35	D.300-18	Kayseri k.	Tomarza k.	38.28	15	2.342	Tomarza	10
38.36	01.02	Adana il s.	Adana il s.	01.02	8	484	Feke	58
38.50	38.53	Hacılar	Develi	38.51	32	5689	Tomarza	31
38.51	D.805-05	Yeşilhisar k.	Yahyalı k.	38.60	30	1.883	Yahyalı	37
	38.60	Yahyalı k.	Develi	38.50	6	2.352	Hacılar	33
	38.50	Develi	Tomarza k.	38.30	3	1.648	Tomarza	28
38.52	D.805-05	Yeşilhisar k.	Yahyalı k.	38.60	25	2.649	Yahyalı	6
38.53	D.300-17	İncesu k.	Hacılar	38.50	12	6.904	Develi	33
	38.50	Hacılar	Kayseri k.	D.300-18	33		Melikgazi	35
38.54	50.26	Nevşehir il s.	Derinkuyu k.	38.56	3		Derinkuyu	21
	38.56	Derinkuyu k.	Yeşilhisar	D.805-05	19	709	İncesu	31
38.56	50.25	Derinkuyu k.	Yeşilhisar k.	38.54	10	538	Yeşilhisar	17
38.60	38.51	Develi	Yeşilhisar k.	38.52	31	3.706	Yeşilhisar	35
	38.52	Yeşilhisar k.	Yahyalı		6	4.382		
		Yahyalı	Adana il s.	01.21	38	2.013	Feke	71
38.76	D.300-17	Boğazköprü	Serbest Bölge		3	15.432	Melikgazi	24
		Serbest Bölge	Oymaağaç	D.300-17	4	23.841	Kocasinan	17

TAŞ KADAYIF

**Malzemeler**

1 bardak ılık süt
 2 adet yumurta
 2 su bardağı süt
 5 su bardağı un
 1/2 paket yaş maya
 1 çay kaşığı ucu tuz
 1 çay kaşığı toz şeker
 2 su bardağı iri çekilmiş ceviz
 2 tatlı kaşığı tarçın
 4 çorba kaşığı toz şeker
 şerbeti için
 6 su bardağı toz şeker
 4 bardak su
 1 dilim limon
 4 su bardağı sıvı yağ

Hazırlanışı

Hamuru için, 1 bardak sütün içinde şeker ve mayayı eritin. Yumurta ve tuzu çırpıp içine mayalı sütü ve 2 bardak sütü ekleyin. Sütün içine un ilave ederek muhallebi kıvamında bir hamur hazırlayın. Hazır olan hamuru 30 dakika dinlendirin. Şerbeti için su ve şekeri kaynatıp içine dilim limonu atıp altını kapatın ve soğumaya bırakın. İçi için tarçın şeker ve cevizleri karıştırın. Kızgın tavaya bir küçük kepçe ile hamuru dökün ve tek tarafını göz göz olana dek pişirin. Pişen hamurları soğumadan (Soğursa yapışmaz) cevizli iç ekleyip kenarlarını kapatın. Kızgın yağda her iki tarafını da pişirip soğuk şerbetin içine bırakın. 1 saat beklettikten sonra servis edin.



GACER

ekmeği



kültürden...

BAŞKAN BÜYÜKKILIÇ MÜJDEYİ VERDİ: KAYSERİ, 2027 TÜRK DÜNYASI KÜLTÜR BAŞKENTİ OLDU

Kayseri Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç, uzun süredir yürütülen çalışmaların ardından beklenen müjdeyi vererek Kayseri'nin Uluslararası Türk Kültürü Teşkilatı (TÜRKSOY) tarafından 2027 yılı Türk Dünyası Kültür Başkenti seçildiğini duyurdu. Tarihî mirası, kültürel zenginliği ve vizyon projeleriyle öne çıkan Kayseri, Türk dünyasının kültürel buluşma noktası olmaya hazırlanıyor.



“Anadolu’nun önsözü” olarak nitelendirilen Kayseri, 6 bin yıllık geçmişi, Kültepe’den günümüze uzanan köklü tarihi ve kültürel mirasıyla bu ünvanı almaya hak kazandı. Şehir, hem geçmişin izlerini taşıyan tarihî yapıları hem de kültürel değerlerin yaşatılmasına yönelik restorasyon ve dönüşüm projeleriyle dikkat çekiyor. Başkan Büyükkılıç, yaptığı açıklamada, bu ünvanın sadece Kayseri için değil tüm Türkiye ve Türk dünyası için büyük bir anlam taşıdığını vurgulayarak, “Kayseri’mizi Türk dünyasının

kültür merkezi hâline getirecek bu önemli adım, ortak tarih ve değerlerimizi daha güçlü şekilde geleceğe taşıyacaktır.” dedi.

TÜRKSOY’un 1993 yılında Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Türkmenistan ve Türkiye tarafından kurulduğunu hatırlatan Büyükkılıç, teşkilatın Türk kültürünü koruma, yaşatma ve uluslararası düzeyde tanıtmaya amacıyla önemli çalışmalar yürüttüğünü ifade etti. Kayseri’nin bu başarıya ulaşmasında Büyükşehir Belediyesi öncülüğünde yürütülen kapsamlı çalışmalar etkili oldu. Kayseri Turizm Master Planı kapsamında hayata geçirilen projeler, gastronomiden sanata, spordan kültüre kadar birçok alanda şehrin cazibesini artırdı. Aynı zamanda ulusal ve uluslararası platformlarda yürütülen tanıtım faaliyetleri, Kayseri’nin görünürlüğünü önemli ölçüde yükseltti.

Öte yandan, Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından düzenlenen Kültür Yolu Festivali’nin 2025 yılından itibaren Kayseri’de de gerçekleştiriliyor olması şehrin kültürel dinamizmini daha da güçlendirdi. Gastronomi alanında UNESCO Kreatif Şehirler Ağı ulusal listesinde yer alan Kayseri’nin bu alandaki konumunun kalıcı hâle getirilmesi için de girişimler sürüyor.

KAYSERİ, TÜRK DÜNYASININ ORTAK BULUŞMA NOKTASI OLACAK

Kayseri Büyükşehir Belediyesi, kamu kurumları, üniversiteler ve sivil toplum kuruluşlarıyla birlikte yürütülen bu süreçte, şehri aynı zamanda Türk dünyasının ortak buluşma noktası hâline getirmeyi hedefliyor.

2027 yılında düzenlenecek etkinliklerle birlikte Kayseri’nin, Türk dünyasının kültürel mirasını daha geniş kitlelere ulaştıran önemli bir merkez olması bekleniyor. Bu gelişme, şehrin turizm potansiyeline de büyük katkı sağlayacak.

KAYSERİ, 2029 DÜNYA SPOR BAŞKENTİ

Başkan Dr. Memduh Büyükkılıç yönetimindeki Kayseri Büyükşehir Belediyesi, kentin spor altyapısını güçlendirirken, ülke sporuna kazandırdığı profesyonel sporcularla 86 milyonu gururlandıran, yediden yetmişe tüm Kayserililerin sporla iç içe sağlıklı bir yaşam sürmesine katkı sunan, kısacası Kayseri’yi bir spor şehri yapan spor vizyonunu uluslararası arenada markalaştırdı. Kayseri, Başkan Büyükkılıç’ın proje ve yatırımlarının akabinde yoğun gayret ve girişimleri ile Avrupa Başkentleri ve Şehirleri

Spor Federasyonu (ACES) tarafından 2029 Dünya Spor Başkenti ilan edildi.



Bu çerçevede Kayseri Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç, basın bilgilendirme toplantısı düzenleyerek müjdeyi kamuoyuna duyurdu. Başkan Büyükkılıç, bu ünvan ile Kayseri’nin yıllarca sürdürdüğü planlı, disiplinli, sonuç odaklı spor politikasının açık bir şekilde kanıtlandığını söyleyerek “2029 Dünya Spor Başkenti ünvanı, merkezi Belçika Brüksel’de bulunan Avrupa Parlamentosu bünyesinde faaliyet gösteren ACES Europe tarafından şehrimize verilmiş bir ünvan’dır. Bu çalışmayla ilgili bünyesinde 5 bin belediye bulunmaktadır. Elbette bu bir ödül değil; Kayseri’mizin yıllarca sürdürdüğü planlı, disiplinli, sonuç odaklı spor politikasının açık bir şekilde kanıtlanması, teyidi. Emegi geçen, Kayseri’mizin tüm kesimlerine huzurlarınızda ayrı ayrı teşekkür etmek istiyorum.” diye konuştu.



ACES HEYETİNE DETAYLI SUNUM YAPILDI

Kayseri’nin adaylık sürecinde ACES heyetinin kentte yürüttüğü çalışmalara dair de hatırlatmalarda bulunan Büyükkılıç, Erciyes Kayak Merkezi ve Erciyes Yüksek İr-

tifa Kamp Merkezi başta olmak üzere kentteki tüm spor altyapısını detaylı şekilde incelediklerini ve akabinde Kayseri Büyükşehir Belediyesi ve Spor A.Ş. olarak heyete detaylı sunum yaptıklarını söyledi. Başkan Büyükkılıç, ACES'in yaptığı incelemelerin neticesinde Kayseri'nin spor alanında sahip olduğu donanımı, Kayseri Büyükşehir Belediyesi, Kayseri Valiliği ve ilgili tüm kurumlarla olan dayanışmasını takdir ettiklerine dikkat çekti.

“BU ŞEHİRDE SPOR SADECE FİZİKSEL GELİŞİM DEĞİL, KARAKTER İNŞASI HÂLINE DÖNÜŞMÜŞ DURUMDA”

Büyükkılıç, Kayseri'nin sporla yatan sporla kalkan bir şehir hâline gelmesi yönünde çalışmalarını sürdürdüklerini de dile getirerek, Spor A.Ş. hizmetlerine dair şu verileri paylaştı: “Bu şehirde spor sadece fiziksel gelişim değil, karakter inşası hâline dönüşmüş durumda. Hazırım demek, iddia etmek yetmez. Bunun için de bir altyapı olması gerek. Kayseri’de bugün sadece bir yılda 842 bin 338 sporsevere ulaşan dev bir ekosistem var. 31 donanımlı spor tesisi, 32 yüzme havuzu, 11 sosyal yaşam merkezi var. Ayrıca 20 spor tesisi var ve 357 bin 75 vatanımız tesislerden doğrudan faydalanmakta. 207 bin aktif üyemiz bulunmakta. 150 binin üzerinde yıllık kullanım gerçekleşmekte. 20 branşta 27 bin 858 çocuk spor eğitimi almakta, sporcularımız 384 altın, 301 gümüş, 243 bronz olmak üzere toplam 946 madalya, 18 uluslararası başarı kazandı. Organizasyon gücümüzle 550 bin katılımcı ile yıllık 200’e yakın etkinlik gerçekleştirdik. Bu rakamlar bir şeyler ifade ediyor.

Kayseri’nin 4 mevsim spor ürettiğini belirten Başkan Büyükkılıç, ayrıca Erciyes Kayak Merkezi ve Erciyes Yüksek İrtifa Kamp Merkezi’nin Kayseri için önemine dikkat çekti. Büyükkılıç, 20 Eylül 2026 tarihinde koşulacak Uluslararası Kayseri Yarı Maratonu’na kayıtların sürdüğünü hatırlatarak tüm sporseverleri maratona davet etti.

“KAYSERİ’DE SPOR BİR YAŞAM BİÇİMİDİR”

Büyükkılıç, ACES Başkanı Gian Francesco Lupattelli’nin kendilerine ilettiği resmî yazıda Kayseri’den övgüyle söz ettiğinin altını çizerek, “‘Kayseri; sporu sağlığı iyileştiren, sosyal entegrasyonu güçlendiren, toplumsal gelişimi destekleyen bir araç olarak örnek bir şekilde kullanılmaktadır’ diyor. Adeta bizim ifade ettiklerimizi tescilleyen, teyit eden bir yaklaşım. Bu ifade bizim için bir övgü değil, bir tescillemedir. Kayseri’de spor tabii ki bir aktivite, bir yatırım değil. Kayseri’de spor bir yaşam biçimidir.” diye konuştu.

Başkan Büyükkılıç, gençleri zararlı alışkanlıklardan korumak adına sporu önemli bir güç olarak kullandıklarına işaret ederek Kayseri Valisi Gökmen Çiçek’in bu alanda yaptığı çalışmaları takdir ettiklerini kaydetti.

DÜNYA SPOR BAŞKENTİ ÜNVANI KAYSERİ’YE NE KATACAK?

Bu ünvanın kazanılmasıyla birlikte Kayseri, küresel ölçekte bir dönüşümün eşiğine geldi. İşte bu vizyonun şehre kazandıracağı temel imkânlar: “Sofya, Monako, Porto ve Bakü gibi dünya şehirleri ile aynı ligde yer alacak olan Kayseri, spor turizminde bir dünya markası hâline gelecek. Spor; kadınlar, çocuklar ve engelli bireyler için çok daha erişilebilir olacak. Sosyal politikalar sporla birleşerek toplumun her kesimine fırsat eşitliği sunacak. Uluslararası turnuvalar, kamplar ve spor kongreleri ile şehrin hizmet sektörü ve turizm geliri katlanarak artacak. ACES kriterleri kapsamında çevreci tesisler ve enerji verimliliği odaklı projelerle Kayseri, sporun en ‘yeşil’ hâliyle tanışacak.”

1 milyon 460 bin nüfusu, 70 bini aşkın üniversite öğrencisi, 9 bin 231 konaklama kapasitesi, 428 tescilli spor kulübü, 3 yılda 155’ten fazla büyük organizasyon ve 1,5 milyondan fazla organizasyon katılımının yanı sıra 23 bin 971 lisanslı sporcusu ile göz dolduran Kayseri, hayata geçecek yatırımlarla spor alanında yeni bir kimliğe kavuşacak.

KAYSERİ KÜLTÜR YOLU GEZİLERİ BAŞLIYOR: BÜYÜKŞEHİR İLE 7 BİN YILLIK TARİH ADIM ADIM KEŞFEDİLECEK



Kayseri Büyükşehir Belediyesi tarafından 12 yıldır başarıyla sürdürülen Kültür Yolu Projesi yeniden ziyaretçileriyle buluşuyor. Şehir merkezindeki 45 tarihî yapıyı tek bir yürüyüş rotasında bir araya getiren proje kap-

samında vatandaşlar, Roma'dan Cumhuriyet'e uzanan 7 bin yıllık medeniyet mirasını uzman rehberler eşliğinde yerinde keşfetme fırsatı buluyor.

Tarihî mirası, kültürel zenginlikleri, eşsiz gastronomisi ve doğal güzellikleriyle Türkiye'nin önemli turizm destinasyonları arasında yer alan Kayseri, Büyükşehir Belediyesi'nin vizyoner projeleriyle geçmiş ile geleceği buluşturmaya devam ediyor.



Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç'ın öncülüğünde hayata geçirilen çalışmalarla kadim medeniyetlerin mirası korunurken, kentin turizm potansiyelini güçlendirecek yeni projeler de bir bir hayata geçiriliyor. Bu kapsamda 12 yıldır başarıyla sürdürülen Kültür Yolu Projesi, Kayseri'nin 7 bin yıllık tarihini gün yüzüne çıkaran özel rotasıyla tarih ve kültür tutkunlarını yeniden geçmişe uzanan eşsiz bir yolculuğa davet ediyor.

ROMA'DAN CUMHURİYET'E UZANAN TARİH YOLCULUĞU

Kayseri Büyükşehir Belediyesi Kent Tarihi, Tanıtımı ve Turizm Daire Başkanlığı tarafından başarıyla sürdürülen Kültür Yolu Projesi, yeni dönem gezileriyle tarih meraklılarını Kayseri'nin köklü geçmişinde eşsiz bir yolculuğa çıkarıyor.

Kayseri'nin kalbi konumundaki Cumhuriyet Meydanı ve çevresinde yer alan 45 önemli tarihî eseri kapsayan rota, tamamen yürüyerek ziyaret edilebilecek şekilde planlandı. Katılımcılar aynı güzergâh üzerinde Roma, Bizans, Selçuklu, Osmanlı ve Cumhuriyet dönemlerine ait seçkin eserleri görme imkânı buluyor.

Kayseri Kalesi ve surlarının gölgesinde başlayan kültür yolculuğunun ilk durağı, dünyanın ilk tıp fakültesi olarak kabul edilen Gevher Nesibe Darüşşifası. Günümüzde Selçuklu Uygurlığı ve Gevher Nesibe Tıp Tarihi Müzesi

olarak hizmet veren yapı Anadolu'nun bilim ve sağlık tarihine ışık tutuyor.

Şehrin "Makarr-ı Ulema" yani "Âlimler Merkezi" kimliğinin en önemli temsilcileri arasında yer alan Saha-biye Medresesi, Hunat Hatun Medresesi ve Hatuniye Medresesi de rotanın dikkat çeken durakları arasındadır.

MÜZELER, KÜLLİYELER VE CANLI DENEYİMLER BİR ARADA

Kayseri'nin "Müzeler Şehri" vizyonuna katkı sağlayan kültür durakları da Kültür Yolu kapsamında ziyaretçilerini ağırlıyor. Arkeoloji Müzesi, Atatürk Evi Müzesi, Etnografya Müzesi, Ahi Evran Esnaf ve Sanatkarlar Müzesi, Millî Mücadele Müzesi ve Veli Altınkaya Basın Müzesi, kentin zengin tarihî ve kültürel birikimini gözler önüne seriyor.

Mimar Sinan'ın önemli eserlerinden Kurşunlu Camii ile Anadolu'nun ilk medresesini bünyesinde barındıran Cami-i Kebir Külliyesi başta olmak üzere çok sayıda cami, kilise, türbe, kümbet, han ve hamam da tarih yolculuğunun önemli durakları arasında yer alıyor.

Kültür Yolu gezilerine katılan vatandaşlar yalnızca tarihî eserleri görmekle kalmıyor; geleneksel el sanatlarını deneyimleme fırsatı buluyor, belirlenen kültür noktalarında dinlenerek kitap okuyabiliyor ve sosyal etkinliklerle zenginleştirilen bir kültür atmosferini yaşıyor.

Kayseri Büyükşehir Belediyesi tarafından sürdürülen proje, kentin tarihî mirasının korunması, tanıtılması ve gelecek nesillere aktarılması hedefleri doğrultusunda turizm potansiyeline önemli katkılar sunarken, yerli ve yabancı ziyaretçilere de benzersiz bir kültür deneyimi vad ediyor.

Kayseri'nin tarihî ve kültürel mirasını yakından tanımak isteyen vatandaşlar Kültür Yolu Gezileri için başvurularını Kayseri Kalesi'nde yapabiliyorlar. 20 Eylül'e kadar sürmesi planlanan Kültür Yolu Gezilerine ilişkin detaylı bilgi almak için ise 0 (352) 222 89 00 numaralı telefondan yetkililere ulaşmak mümkün.

BÜYÜKŞEHİR'İN MÜZELERİNE MÜZELER HAFTASI'NDA YOĞUN İLGİ: 19 BİN 967 ZİYARETÇİ

Kayseri Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç'ın talimatlarıyla 18-24 Mayıs Müzeler Haftası kapsamında ücretsiz olarak ziyaretçilere açılan Büyükşehir Belediyesi bünyesindeki müzeler, vatandaşlardan yoğun ilgi gördü. Bir hafta boyunca düzenlenen etkinliklerde toplam 19 bin 967 kişi müzeleri ziyaret ederek

Kayseri'nin tarihî ve kültürel mirasına yakından tanıklık etti. Müzeler Haftası boyunca çeşitli illerden gelen tur kabileleri, öğrenci grupları, gençler ve aileler müzeleri doldurdu.

Kayseri'nin köklü tarihini ve kültürel zenginliğini yansıtan müzeler, ziyaretçilerin uğrak noktası oldu. Kayseri Büyükşehir Belediyesi'ne ait Selçuklu Uygarlığı ve Gevher Nesibe Tıp Tarihi Müzesi, Millî Mücadele Müzesi, Ahi Evran Esnaf ve Sanatkarlar Müzesi, Veli Altinkaya Basın Müzesi ile Koramaz Vadisi Müzesi hafta boyunca yoğun ziyaretçi akınına uğradı.

Kadim medeniyetlerin izlerini taşıyan Kayseri'yi "açık hava müzesi" olarak niteleyen Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç, Müzeler Haftası'na ilişkin yaptığı değerlendirmede, "Şehrimizin kültürel mirasını tanıtmak, çocuklarımızı ve gençlerimizi tarih bilinciyle buluşturmak amacıyla önemli projeleri hayata geçiriyoruz. Müzeler Haftası boyunca müzelerimize gösterilen yoğun ilgi, doğru işler yaptığımızın en güzel göstergesi oldu." diye konuştu.



Kayseri Büyükşehir Belediyesi, kentin tarihî ve kültürel mirasını koruyarak gelecek nesillere aktarmak amacıyla müzecilik alanındaki yatırımlarını sürdürürken, hayata geçirilen projelerle Kayseri'nin turizm potansiyeline de katkı sağlıyor. Kent genelindeki müzecilik yatırımları, restorasyon çalışmaları ve kazı destekleriyle Kayseri'nin tarih ve turizm potansiyelini daha da güçlendirdiklerini vurgulayan Büyükkılıç, "Tarihine sahip çıkan şehirler geleceğe daha güçlü yürür. Kayseri'mizin kadim değerlerini korumaya, tanıtmaya ve gelecek nesillere aktarmaya devam edeceğiz." ifadelerini kullandı.

Öte yandan Büyükşehir Belediyesi tarafından Recep Tayyip Erdoğan Millet Bahçesi içerisinde yapımı sürdürülen Kent Müzesi'nin yanı sıra Kayadan Oyma Kültepe Müzesi, Ticaret Müzesi ve İncesu Kent Müzesi projelerinde çalışmalar devam ediyor. Develi Kent Müzesi ile Yeşilhisar Hamam Müzesi projelerine de destek veriliyor.

KAYMEK'TEN 1.200 ESERLİK YIL SONU SERGİSİ

Kayseri Büyükşehir Belediyesi'nin eğitim, kültür ve sanat alanındaki lokomotif kuruluşu Kayseri Mesleki Eğitim ve Kültür A.Ş. (KAYMEK), 2025-2026 eğitim öğretim yılı boyunca kursiyerler tarafından hazırlanan eserleri Geleneksel Yıl Sonu Sergisi'nde sanatseverlerle buluşturdu.

Recep Tayyip Erdoğan Millet Bahçesi Büyükşehir Sanat Galerisi'nde gerçekleştirilen serginin mehter takımı eşliğinde gerçekleştirilen açılış programı, saygı duruşunda bulunulması ve İstiklal Marşı'nın okunmasıyla başladı. Başkan Büyükkılıç, vatandaşlarla bir araya gelirken sergilenen eserleri tek tek inceleyerek kursiyerlerden çalışmalar hakkında bilgi aldı.



"KAYMEK, BİZİM GURURUMUZ"

Büyükkılıç, KAYMEK'in kentin gururu olduğunu vurgulayarak şunları söyledi:

"Sanat ve Mesleki Eğitim Kurs Merkezleri, Gençlik Merkezleri, İlçe Sosyal Yaşam Merkezleri, Aile Akademisi, Talas Gençlik Merkezi, Uzaktan Eğitim Merkezi, Engelsiz Yaşam Merkezi, Kariyer Merkezi, E-38 ve Çamaşır Yıkama Merkezi gibi birbirini tamamlayan birimlerimiz hizmet veriyor. Sadece 1 yılda 335 bin vatandaşımıza KAYMEK çatısı altında hizmet sunduk. 14 bin 492 kursiyerimize sanat ve meslek eğitimi verdik. 12 bin 969 öğrencimize eğitim desteği sağladık. Ve yine sosyal belediyecilik anlayışımızın önemli bir örneği olarak 1 milyon 400 bin bardak sıcak çorbayı öğrencilerimizle buluşturduk."

Yılsonu sergisi hakkında da bilgiler veren Başkan Büyükkılıç, alüminyum kabartma yapımından kanaviçeye, gümüş takı yapımından hüsn-i hat sanatına, ahşap boyamadan tezhibe, cam boyamadan filografiye, Maraş işinden resime, kâğıt rölyeften ebru sanatına, seramik biçimlendirmeden çini sanatına kadar uzanan çok geniş bir yelpazede eserler ortaya konulduğunu belirtti.

“HER BİR ESER, EMEKTİR”

El emeği göz nuru eserlerin önemine işaret eden Başkan Büyükkılıç, “Buradaki her bir eser, emektir. Her bir eser, öğrenme yolculuğunun bir hatırasıdır. Her bir eser; alın terinin, sabrın ve gayretin somutlaşmış hâlidir. Her motifte ustalığın izlerini, her detayda sanatın inceliğini ve her çalışmada insan emeğinin kıymetini görmek mümkündür.” ifadelerini kullandı.



Program kapsamında sahnelenen halk oyunları gösterilerini de ilgiyle izleyen Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç, etkinlik alanındaki stantları ziyaret etti. E38 satış standında KAYMEK ürünleri ziyaretçilerin beğenisine sunulurken, Osmanlı Fotoğrafçılığı standında nostaljik kareler ilgi gördü. Halk Ozanı Halil Daylak, gerçekleştirdiği mini konserle seslendirdiği türküler eşliğinde programa anlam ve renk kattı.

Yaklaşık 1.200 eserin yer aldığı sergide alüminyum kabartma, kanaviçe, gümüş takı yapımı, hüsn-i hat, ahşap boyama, tezhip, cam boyama, tel kırma, filografi, Maraş işi, resim, kâğıt rölyef, kâğıt telkârî, ebru, seramik biçimlendirme, soğuk porselen hamuru ile aksesuar yapımı, örgü pul boncuk tekniği, takı tasarım ve çini gibi birçok sanat dalında hazırlanan çalışmalar ziyaretçilerin beğenisine sunuldu. Genç KAYMEK tarafından düzenlenen ödüllü KAHOOT bilgi yarışmaları ile akıl ve zekâ oyunları etkinlikleri de programa renk kattı. Çocuklar için hazırlanan oyun alanları ise ailelerden yoğun ilgi gördü.

Bir eğitim öğretim yılını daha başarıyla tamamlayan KAYMEK, kursiyerlerin yıl boyunca hazırladığı el emeği göz nuru eserleri 20-28 Haziran 2026 tarihleri arasında düzenlenen Geleneksel Yıl Sonu Sergisi’nde sanatseverlerle buluşturdu.

BAŞKAN BÜYÜKKILIÇ: “KAYSERİ KİTAP FUARI’NDA 1 MİLYONA YAKIN KİTAPSEVERİ BULUŞTURDUK”

Kayseri’de “okuyan ve okutan şehir” vizyonu ile düzenlenen 8’inci Kayseri Kitap Fuarı, rekor katılım ile tamamlandı. Kayseri Büyükşehir Belediyesi ev sahipliğinde Dünya Ticaret Merkezi’nde 17-26 Nisan 2026 tarihleri arasında gerçekleştirilen fuar, 10 gün boyunca yoğun ilgi gördü.

KAYSERİ KİTAP FUARI’NDA YAKLAŞIK 1 MİLYON ZİYARETÇİ

Kayseri Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç, fuarın 992 bin 880 ziyaretçi tarafından gezildiğini belirterek, önceki yıllara ait katılım verilerini hatırlattı ve fuarın her yıl artan ilgiyle Türkiye’nin en dikkat çeken kültürel organizasyonlarından biri hâline geldiğini vurguladı.



Kayseri Kitap Fuarı’nın önceki yıllardaki ziyaretçi sayılarına değinen Büyükkılıç, birincisinde 582 bin, ikincisinde 672 bin, üçüncüsünde 798 bin, dördüncüsünde 815 bin 119, beşincisinde 935 bin 638, altıncısında 1 milyon 39 bin 93 ve yedincisinde 1 milyon 85 bin 214 ziyaretçi ulaşıldığını belirtti. 8. Kayseri Kitap Fuarı’nda ise 1 milyona yakın kitapseveri buluşturduklarını ifade eden Başkan Büyükkılıç, “8’inci Kayseri Kitap Fuarı’nda 992 bin 880 ziyaretçi sayısı ile yine büyük bir başarıya imza attık.” dedi.

Büyükkılıç, Kayseri’nin kültürel kimliğini güçlendirmeye yönelik çalışmaların sürdüğünü dile getirerek, “Kütüp-

haneler şehri Kayseri'mizin okuyan ve okutan bir kent olarak anılması için gayret ediyoruz. Kitap tutkunlarını bir araya getiren fuarımıza katılan tüm misafirlerimize teşekkür ediyor, bu gurur verici tabloyu paylaşıyoruz." ifadelerini kullandı.



10 GÜN BOYUNCA KAYSERİ KİTAP FUARI'NA YOĞUN İLGI

Bu yıl 518 yayınevi, yaklaşık 500 yazar ve 3 milyonu aşkın kitabın yer aldığı fuar; 10 gün boyunca söyleşiler, imza günleri ve konferanslarla zengin bir içerik sundu. Her yaşta ziyaretçiye hitap eden etkinlikler sayesinde kitapseverler, sevdikleri yazarlarla bir araya gelme fırsatı buldu.

Kayseri Valiliği, Erciyes Üniversitesi, Kayseri Üniversitesi, İl Millî Eğitim Müdürlüğü ve Sun Fuarlık İş Birliğiyle gerçekleştirilen fuar, kentin kültürel hayatına önemli katkılar sunarken, artan katılım oranlarıyla Türkiye'de örnek gösterilen organizasyonlar arasında yer aldı.

8'inci Kayseri Kitap Fuarı'nın, merhum akademisyen ve yazar İlber Ortaylı anısına ithaf edilmesi ise etkinliğe ayrı bir anlam kattı.

KAYSERİ GASTRONOMİSİ ŞEHRİN KALBİNDE: MÜLHEM KAYSERİ MUTFAĞI HİZMETE GİRDİ

Başkan Dr. Memduh Büyükkılıç yönetimindeki Kayseri Büyükşehir Belediyesi gastronomi alanındaki projelerine bir yenisini daha ekledi. Kayseri Büyükşehir Belediyesi, Kayseri'nin eşsiz lezzetleri ile KAYTUR bünyesinde hizmet verecek olan, tarihî Kayseri Kalesi içindeki Mülhem Kayseri Mutfağı tesisinin yapımını tamamladı ve hizmete hazır hâle getirdi. Büyük bir merakla beklenen Mülhem Kayseri Mutfağı tesisinin tanıtımını Kayseri Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç yaptı.

"AMACIMIZ TARİHİMİZLE KÜLTÜRÜMÜZÜ BİR ARAYA GETİRMEK"

Düzenlenen programda konuşan Başkan Büyükkılıç, "Kayseri'mizin değeri olan, adeta bir gerdanlık niteliğindeki kalemizde yeni bir hizmetimizi paylaşacağız. Amacımız tarihimize kültürümüzü bir araya getirmek suretiyle vatandaşlarımızla buluşturmak." dedi. "Cumhuriyet Meydanı'nda, Valiliğimizin yanı başında, cennet mekân Abdülhamid Han Hazretleri'nin yaptırdığı, adeta sembolümüz olan Saat Kulesi'nin bulunduğu alandayız. Kalemizin, Kapalı Çarşı'mızın, Hunat Külliyesinin, Sahabiye Medresemizin, biraz ileride Gevher Nesibe Darüşşifasının, yine Cami Kebir'in hemen yanı başında olduğu, Mimar Sinan'ımızın Kurşunlu Cami olarak bilinen eserinin yakınında olan ve Cumhuriyet döneminin en güzel değerlerinden olan Bürüngüz Camii'mizi ve aynı zamanda Fatih döneminin mührünü vurduğu yine tarihî camimizi içeren adeta beş, altı medeniyetin eserini gördüğümüz bir bölgedeyiz." diye konuştu.



KAYSERİ'NİN EŞSİZ LEZZETLERİ BÜYÜKŞEHİR İLE GEÇMİŞTEN BUGÜNE, BUGÜNDEN YARINA İLHAM VERECEK

Büyükkılıç, Recep Tayyip Erdoğan Millet Bahçesi içerisinde hizmet veren Mutfak Sanatları Merkezi'nin başarısına değinerek Mülhem Kayseri Mutfağı tesisinin hayata geçirilme sürecine dair şunları söyledi:

"Malumunuz Mutfak Sanatları Merkezi'miz Kayseri kamuoyunda ve Türkiye'de hatta dışarıda bile ses getiren bir anlayış ile şu anda hizmet veriyor. Bu güzel profesyonel hizmetin yanında halkımızın rahatlıkla ulaşabileceği, fiyat dengesi bağlamında da önemli bir yaklaşımda bir mekân olsun, aynı zamanda da Kayseri tatlılarını sunsun istedik. Değişik medeniyetlere ev sahipliği yapmış kadim medeniyetler şehri ve buradan gelen coğrafi işaretli

ürünlerimizi de içeren tatlarımızı rahatlıkla, uygun koşullarda sunan bir alan, bir mekân. Tabii ki tarihî dokuyu korumamız lazım. Projelendirdik, kurulumuza arz ettik. Kurulumuz kabul etti ve daha önce burada 3 mekânın olduğu yerde günün koşullarına uygun, göz zevkimize hitap edeceğine inandığım bir mekân oluşturduk ve ismine mülhem dedik. Mülhem, ilham veren demek. Dolayısıyla yeme içme kültürü bağlamında ilham veren bir mekânı hayata geçirdik. Gurbetçi mevsimine de denk getirdik. Kayserili hemşehrilerimiz buradan hem yararlansın hem Kayseri mutfağını tanıma fırsatı bulsun dedik.”



“AMACIMIZ ŞEHİRİMİZİ GÜZELLİKLERLE PAYLAŞMAK”

Başkan Büyükkılıç, Tarihî Kayseri Kalesi içinde nezih bir ortamda kaliteli hizmet vurgusu yaparak, “Burada, nezih bir ortamda, güler yüzle kardeşlerimizin hizmet vereceği, Kayseri’yi ifade edecek olan güzel bir mekâna imza attığımızı düşünüyorum. Amacımız şehrimizi güzelliklerle paylaşmak.” dedi. Mülhem Kayseri Mutfağı tesisinin hayırlı uğurlu olması temennisinde bulunan Büyükkılıç, projede emeği geçenlere ve şehrin tanıtımında önemli bir görev üstlenen basın mensuplarına teşekkür etti. Mülhem Kayseri Mutfağı yaklaşık 150 kişilik misafir ağırlama kapasitesi ile UNESCO’nun Kreatif Şehirler Ağı ulusal listesinde yer alan, Türk mutfağının da en güçlü temsilcilerinden biri olan Kayseri mutfağının eşsiz lezzetlerini misafirlerine sunacak. Tesiste mantı çeşitlerinden yöresel pidelere, fırın ağzından pöçe, Kayseri yağlamasından börek aşısı çorbasına, Yamula patlıcan dolmasından Erkilet yaprak sarmasına, pastırmadan sucuğa, manda kaymağından petek bala, nevizineden kabak tatlısına kadar Kayseri mutfağının seçkin örnekleri beğeniye sunulacak.

Nezih bir tesisi daha Kayseri’ye kazandıran Büyükşehir Belediyesi, Kayseri mutfağını yalnızca yaşatmak değil, markalaştırmak; yalnızca korumak değil, dünyaya tanıtmak amacıyla Kayseri’nin Türk Patent ve Marka Kurumu tarafından tescillenmiş 32 coğrafi işaretli ürününü de tanıtacak.

Büyükşehir Belediyesi tarafından Mutfak Sanatları Merkezi’nin bir markası olarak Kayseri Kalesi içerisinde hizmete sunulan Mülhem Kayseri Mutfağı, Başkan Büyükkılıç’ın Kayseri Gastronomisini dünyaya tanıtma vizyonunun en anlamlı halkalarından biri olarak öne çıkıyor.

ETNOSPOR KÜLTÜR FESTİVALİ’NE KAYSERİ DAMGASI: KAYSERİ MUTFAĞI BÜYÜK İLGİ GÖRDÜ

Dünya Etnospor Birliği tarafından düzenlenen 8’inci Etnospor Kültür Festivali, 21-24 Mayıs tarihleri arasında İstanbul Atatürk Havalimanı’nda gerçekleştirildi. Festivalde Kayseri Büyükşehir Belediyesi de özel standıyla yerini aldı.

Dünya Etnospor Birliği Başkanı Bilal Erdoğan’ın teşrifleriyle gerçekleşen açılış programına Kayseri Büyükşehir Belediyesi Genel Sekreter Yardımcısı Fatih Temeltaş da katılırken, açılışın ardından Büyükşehir Belediyesi standı ziyaretçilerden yoğun ilgi gördü.



Kayseri Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç’ın vizyonu ile kültür, turizm ve gastronomi alanında yürüttüğü tanıtım faaliyetlerini sürdüren Büyükşehir Belediyesi, festival kapsamında Kayseri’nin zengin kültürel mirasını ve yöresel değerlerini tanıttı.

UNESCO Kreatif Şehirler Ulusal Ağı’nda gastronomi alanında yer alan Kayseri’nin birbirinden özel lezzetleri festival ziyaretçilerinin beğenisine sunuldu. Kayseri pastırması, sucuk, mantı, nevizine tatlısı gibi coğrafi işaretli ürünlerin sergilendiği standta, kentin kültürel değerlerinden Soğanlı bebeği de tanıtıldı.

Büyükşehir Belediyesi tarafından hazırlanan kültür envanteri kapsamındaki eserlerin de yer aldığı standta, Kayseri'nin tarihi, kültürü ve gastronomi birikimi ziyaretçilere kapsamlı şekilde aktarıldı.

Türk Patent ve Marka Kurumu tarafından tescillenen 32 coğrafi işaretli ürüne sahip Kayseri'nin önemli değerleri festivalde ön plana çıkarılırken, Türkiye'nin Avrupa Birliği tarafından tescillenen 46'ncı coğrafi işaretli ürünü olan Kayseri pastırması da ziyaretçilere tanıtıldı.

Festival boyunca Kayseri Büyükşehir Belediyesi standında katılımcılara Kayseri mantısı ve baklava gibi ürünler ikram edilirken, ziyaretçiler hem yöresel lezzetleri tatma hem de Kayseri'nin kültürel zenginliklerini yakından tanıma fırsatı buldu.

2027 Türk Dünyası Kültür Başkenti ve 2029 Dünya Spor Başkenti ünvanlarını taşıyacak olan Kayseri'nin uluslararası vizyonunu da yansıtan Büyükşehir Belediyesi standı, festival ziyaretçilerinden tam not aldı. Kayseri'nin kültürel mirasını, geleneksel değerlerini ve gastronomi zenginliğini dünya ölçeğinde tanıtmaya hedefiyle hazırlanan stand, şehrin yükselen marka değerini ziyaretçilere yansıttı.

BÜYÜKŞEHİR KONSERVATUVARI'NDA MEZUNİYET COŞKUSU

Kentin kültür ve sanat yaşamına değer katan çalışmalarını sürdüren Kayseri Büyükşehir Belediyesi Konservatuvarı bir eğitim dönemini daha başarıyla tamamladı. Kadir Has Kültür ve Sanat Merkezi'nde gerçekleştirilen Çocuk Grupları Kapanış Konseri ve Sertifika Töreni'nde, yıl boyunca eğitim alan çocuklar sahne performanslarıyla izleyicilerden büyük beğeni toplarken, eğitimlerini başarıyla tamamlayan öğrenciler sertifikalarını aldı.

2025-2026 eğitim-öğretim döneminde konservatuvarın iki şubesinde toplam 19 branşta eğitim faaliyetleri yürütüldü.



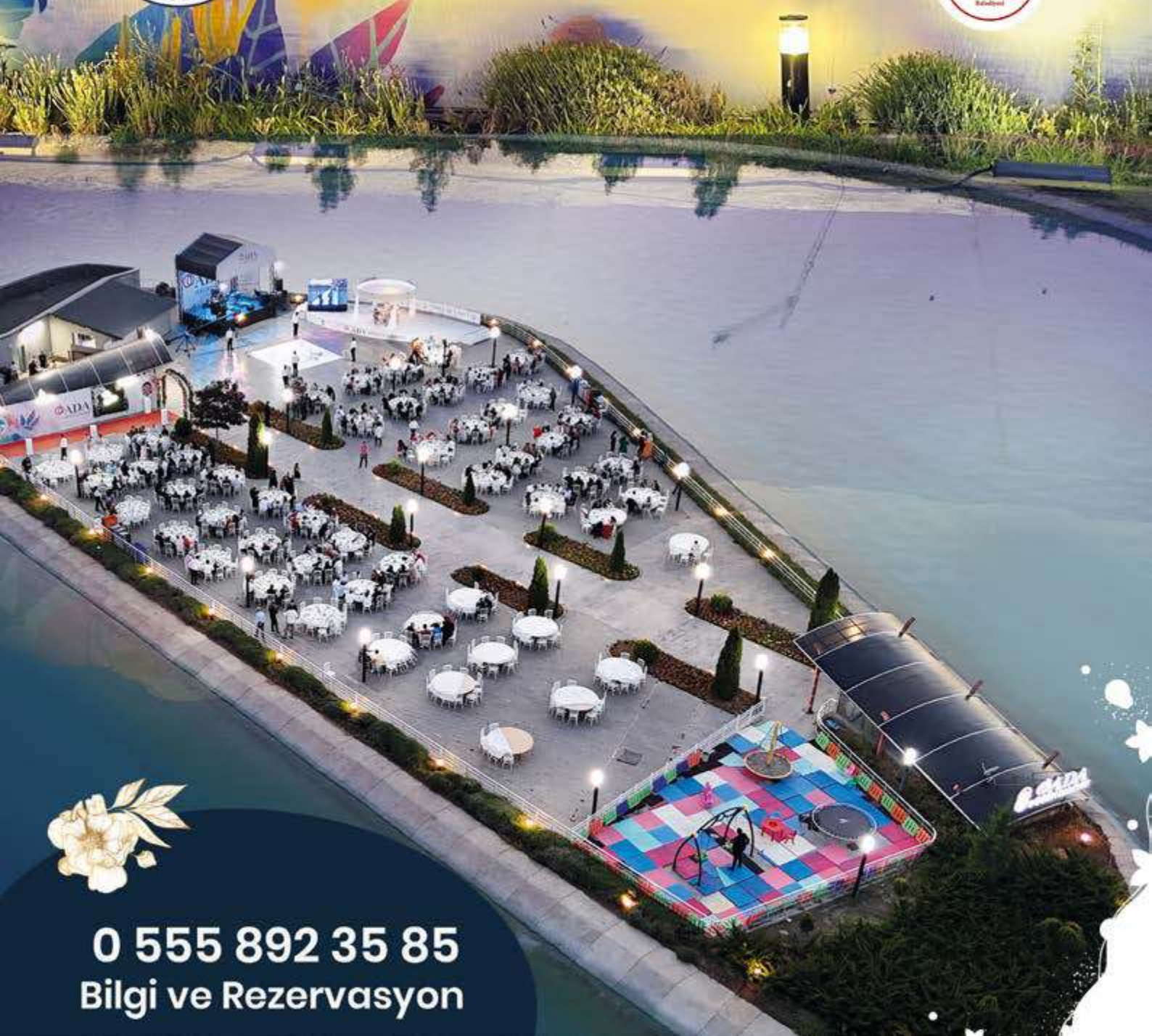
Türk Sanat Müziği, Tasavvuf Müziği, Türk Halk Müziği, ud, keman, bağlama, gitar, piyano, ney, yan flüt, klarnet, bateri, tiyatro, resim ve şan eğitimlerinin yanı sıra Kadınlar Kent Korosu, Türk Sanat Müziği Kent Korosu ile Güzel Sanatlar Hazırlık Kursları kapsamında müzik ve resim alanlarında eğitimler verildi. Dönem boyunca gerçekleştirilen konserler, sergiler ve sahne etkinlikleriyle eğitim süreci desteklenirken, konservatuvarda 1.250 yetişkin ve 650 çocuk olmak üzere toplam 1.900 öğrenci sanat eğitimi aldı.

Eğitim döneminin kapanışı kapsamında düzenlenen resim sergisi ve kapanış konserinde çocukların yıl boyunca ortaya koyduğu eserler sanatseverlerin beğenisine sunulurken, Başkan Büyükkılıç da öğrencileri ve öğretmenleri tebrik ederek başarılarının devamını diledi.

Hayalinizdeki organizasyonlar için Ada Düğün Salonu hizmetinizde...



ADA
DÜĞÜN SALONU



0 555 892 35 85
Bilgi ve Rezervasyon

MÜLHEM KAYSERİ MUTFAĞI

Hizmetinizde!

